

Steun aan investeringen in de landbouw: een Europese vergelijking

2012

**Departement Landbouw en Visserij
afdeling Monitoring en Studie**

Michael Van Zeebroeck

Steun aan investeringen in de landbouw: een Europese vergelijking

Michael Van Zeebroeck

04/2012

Studie, 111 blz.

Depotnummer: D/2012/3241/100

Departement Landbouw en Visserij
afdeling Monitoring en Studie
Ellipsgebouw (6de verdieping)
Koning Albert II - laan 35, bus 40
1030 Brussel
Tel. 02 552 78 20 - Fax 02 552 78 21
✉ e-mail: ams@vlaanderen.be

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt:

Van Zeebroeck M. (2012) *Steun aan investeringen in de landbouw: een Europese vergelijking*, Departement Landbouw en Visserij, Brussel.

Graag vernemen we het als u naar dit rapport verwijst in een publicatie. Als u een exemplaar ervan opstuurt, nemen we het op in onze bibliotheek.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Indien u echter toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u hierbij graag helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

Wilt u op de hoogte gehouden worden van onze nieuwste publicaties, schrijf u dan in op de AMS-nieuwsflash via de onderstaande link:

<http://www.vlaanderen.be/landbouw/studies/nieuwsflash>

Steun aan investeringen in de landbouw: een Europese vergelijking

INHOUD

VOORWOORD.....	1
SAMENVATTING.....	2
1. INLEIDING	6
2. VERGELIJKING VLAANDEREN MET ANDERE EUROPESE LANDEN/REGIO'S: SAMENVATTENDE ANALYSE	8
2.1. MODERNISERING VAN LANDBOUWBEDRIJVEN/DIVERSIFICATIE	8
2.1.1. Selectieprocedure.....	8
2.1.2. Welke investeringstypes en/of bedrijven (grootte en bedrijfstype) komen in aanmerking voor subsidie?	10
2.1.3. Procentuele steun van het investeringsbedrag	14
2.1.4. Maximaal toegelaten steun 2007-2013	16
2.2. VESTIGINGSSTEUN/EXTRA SUBSIDIEPERCENTAGE VOOR JONGE LANDBOUWERS VIA INVESTERINGSSTEUN.....	17
2.3. FISCALE REGIME VOOR INVESTERINGEN	18
2.4. RENTESUBSIDIES.....	20
2.5. MILIEUBIJDRAGE	20
3. NEDERLAND.....	22
3.1. PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING	22
3.1.1. Vestiging van jonge landbouwers.....	22
3.1.2. Modernisering van landbouwbedrijven.....	22
3.1.3. Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	29
3.2. STAATSSTEUN VOOR INVESTERINGEN IN DUURZAME STALLEN EN HOUDERSYSTEMEN	31
3.3. FISCALE VOORDELEN VOOR INVESTERINGEN IN NEDERLAND	31
3.3.1. Belastingstelsel voor landbouwbedrijven (kort)	31
3.3.2. Afschrijving van investeringen	32
3.3.3. Investeringsaftrek.....	32
3.4. VERGELIJKING DIRECTE INVESTERINGSSTEUN (PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING + STAATSSTEUN) TUSSEN NEDERLAND EN VLAANDEREN	34
3.4.1. Vergelijkende tabellen.....	34
3.4.2. Voor- en nadelen van investeringssteun in Nederland bekeken vanuit de landbouwsector	35
3.4.3. Analyse van investeringssteun in Nederland bekeken vanuit het beleid.....	36
3.5. VERGELIJKING FISCALE VOORDELEN VOOR INVESTERINGEN TUSSEN NEDERLAND EN VLAANDEREN	37
4. WALLONIË.....	38
4.1. PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING	38
4.1.1. Vestiging van jonge landbouwers.....	38
4.1.2. Modernisering van landbouwbedrijven.....	40
4.1.3. Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	43
4.2. FISCALE VOORDELEN VOOR INVESTERINGEN IN BELGIË	43
4.2.1. Belastingstelsel voor landbouwbedrijven (kort)	43
4.2.2. Afschrijvingen van investeringen	44
4.2.3. Investeringsaftrek.....	45
4.3. VERGELIJKING DIRECTE INVESTERINGSSTEUN (PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING + STAATSSTEUN) TUSSEN WALLONIË EN VLAANDEREN	46
4.3.1. Vergelijkende tabellen.....	46
4.3.2. Voor- en nadelen van investeringssteun in Wallonië bekeken vanuit de landbouwsector	47
4.3.3. Analyse van investeringssteun in Wallonië bekeken vanuit het beleid	50
5. FRANKRIJK	51
5.1. PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING	51
5.1.1. Vestiging van jonge landbouwers.....	51
5.1.2. Modernisering van landbouwbedrijven.....	53
5.1.3. Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	57
5.2. EXTRA STAATSSTEUN VOOR DE INVESTERING IN LANDBOUWBEDRIJVEN	58

5.3.	FISCALE VOORDELEN VOOR INVESTERINGEN IN FRANKRIJK	59
5.3.1.	<i>Belastingstelsysteem voor landbouwbedrijven (kort)</i>	59
5.3.2.	<i>Afschrijving van investeringen</i>	59
5.3.3.	<i>Investeringsaftrek: Déduction pour investissement (DPI) stelsysteem</i>	59
5.3.4.	<i>Fiscale voordelen voor jonge landbouwers</i>	60
5.4.	VERGELIJKING DIRECTE INVESTERINGSSTEUN (PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING + STAATSSTEUN) TUSSEN FRANKRIJK EN VLAANDEREN	61
5.4.1.	<i>Vergelijkende tabellen</i>	61
5.4.2.	<i>Voor- en nadelen van investeringssteun in Frankrijk bekeken vanuit de landbouwsector</i>	62
5.4.3.	<i>Analyse van investeringssteun in Frankrijk bekeken vanuit het beleid</i>	65
5.5.	VERGELIJKING FISCALE VOORDELEN VOOR INVESTERINGEN TUSSEN FRANKRIJK EN VLAANDEREN	65
6.	HONGARIJE	66
6.1.	PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING	66
6.1.1.	<i>Vestiging van jonge landbouwers</i>	66
6.1.2.	<i>Modernisering van landbouwbedrijven</i>	67
6.1.3.	<i>Diversificatie naar niet agrarische activiteiten</i>	70
6.2.	EXTRA STAATSSTEUN VOOR DE INVESTERINGEN IN LANDBOUWBEDRIJVEN	70
6.3.	FISCALE VOORDELEN VOOR INVESTERINGEN IN HONGARIJE	71
6.3.1.	<i>Belastingstelsysteem voor landbouwbedrijven (kort)</i>	71
6.3.2.	<i>Afschrijving van investeringen</i>	72
6.3.3.	<i>Investeringsaftrek</i>	72
6.4.	VERGELIJKING DIRECTE INVESTERINGSSTEUN (PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING + STAATSSTEUN) TUSSEN HONGARIJE EN VLAANDEREN	73
6.4.1.	<i>Vergelijkende tabellen</i>	73
6.4.2.	<i>Voor- en nadelen van investeringssteun in Hongarije bekeken vanuit de landbouwsector</i>	75
6.4.3.	<i>Analyse van investeringssteun in Hongarije bekeken vanuit het beleid</i>	76
6.5.	VERGELIJKING FISCALE VOORDELEN VOOR INVESTERINGEN TUSSEN HONGARIJE EN VLAANDEREN	77
7.	LUXEMBURG	78
7.1.	PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING	78
7.1.1.	<i>Vestiging van jonge landbouwers</i>	78
7.1.2.	<i>Modernisering van landbouwbedrijven</i>	79
7.1.3.	<i>Diversificatie naar niet agrarische activiteiten</i>	81
7.2.	EXTRA STAATSSTEUN VOOR DE INVESTERINGEN IN LANDBOUWBEDRIJVEN	81
7.3.	FISCALE VOORDELEN VOOR INVESTERINGEN IN LUXEMBURG	82
7.3.1.	<i>Belastingstelsysteem voor landbouwbedrijven (kort)</i>	82
7.3.2.	<i>Afschrijving van investeringen</i>	82
7.3.3.	<i>Investeringsaftrek</i>	82
7.4.	VERGELIJKING DIRECTE INVESTERINGSSTEUN (PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING + STAATSSTEUN) TUSSEN LUXEMBURG EN VLAANDEREN	83
7.4.1.	<i>Vergelijkende tabellen</i>	83
7.4.2.	<i>Voor- en nadelen van investeringssteun in Luxemburg bekeken vanuit de landbouwsector</i>	84
7.4.3.	<i>Analyse van investeringssteun in Luxemburg bekeken vanuit het beleid</i>	85
7.5.	VERGELIJKING FISCALE VOORDELEN VOOR INVESTERINGEN TUSSEN LUXEMBURG EN VLAANDEREN	85
8.	POLEN	86
8.1.	PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING	86
8.1.1.	<i>Vestiging van jonge landbouwers</i>	86
8.1.2.	<i>Modernisering van landbouwbedrijven</i>	87
8.1.3.	<i>Diversificatie naar niet agrarische activiteiten</i>	89
8.2.	EXTRA STAATSSTEUN VOOR DE INVESTERINGEN IN LANDBOUWBEDRIJVEN	90
8.3.	FISCALE VOORDELEN VOOR INVESTERINGEN IN POLEN	90
8.3.1.	<i>Belastingstelsysteem voor landbouwbedrijven (kort)</i>	90
8.3.2.	<i>Afschrijving van investeringen</i>	90
8.3.3.	<i>Investeringsaftrek</i>	91
8.4.	VERGELIJKING DIRECTE INVESTERINGSSTEUN (PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING + STAATSSTEUN) TUSSEN POLEN EN VLAANDEREN	91
8.4.1.	<i>Vergelijkende tabellen</i>	91
8.4.2.	<i>Voor- en nadelen van investeringssteun in Polen bekeken vanuit de landbouwsector</i>	92

8.4.3. Analyse van investeringssteun in Luxemburg bekeken vanuit het beleid	94
8.5. VERGELIJKING FISCALE VOORDELEN VOOR INVESTERINGEN TUSSEN POLEN EN VLAANDEREN	94
9. CONCLUSIES	95
BRONNEN.....	99
FIGUREN	102
TABELLEN	102
AFKORTINGEN	104
BIJLAGEN	I
INVESTERINGSSTEUN IN PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING	II
TAAKVERDELING FEDERAAL NIVEAU - DEELSTATEN.....	II
FEDERAAL KADER.....	III
<i>Maatregel 121 Modernisering van landbouwbedrijven.....</i>	<i>iii</i>
<i>Maatregel 311 Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten</i>	<i>v</i>
PROGRAMMA'S IN DUITSE DEELSTATEN.....	VI
INLEIDING	VI
DEELSTAAT 1: SAKSEN-ANHALT	VIII
<i>Inleiding.....</i>	<i>viii</i>
<i>Modernisering van landbouwbedrijven (Agrarinvestitionsförderung).....</i>	<i>viii</i>
<i>Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten.....</i>	<i>ix</i>
DEELSTAAT 2: NOORDRIJN-WESTFALEN.....	X
<i>Inleiding.....</i>	<i>x</i>
<i>Modernisering van landbouwbedrijven.....</i>	<i>xi</i>
<i>Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten.....</i>	<i>xi</i>
DUITSE BANK VOOR DE LANDBOUW	XIII
BRONNEN.....	XV

Voorwoord

Deze studie werd uitgevoerd in opdracht van de Afdeling Structuur en Investerings (SI) van het Agentschap Landbouw en Visserij (ALV).

Ik dank de opdrachtgevers Luc Uytendewilligen, Johan De Schryver, Kevin Delvaux en Kim Torfs. Johan De Schryver dank ik voor de interessante discussies over het verleden van het (V)LIF en de opties voor de toekomst.

Collega Tom Van Bogaert dank ik voor de analyse van de investeringssteun in Duitsland.

Afdelingshoofd Dirk Van Gijsegem en diensthoofd Joeri Deuninck dank ik voor het kritische nalezen en de gegeven opmerkingen.

Ik dank eveneens Jeff Dondelinger en Grzegorz Wirtek van respectievelijk Le Ministère de l'Agriculture, de la Viticulture et du Développement rural Grand-Duché de Luxembourg en het Poolse Ministerie van Landbouw en Plattelandsontwikkeling voor het aanleveren van de gevraagde informatie.

Samenvatting

Het Vlaamse programma voor plattelandsontwikkeling 2007-2013 legt een sterke focus op de investeringssteun aan landbouwbedrijven. Zo zijn 55% van de geplande uitgaven in Vlaanderen voor het programma voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013 voorbehouden voor de drie investeringsmaatregelen voor landbouwbedrijven: Vestiging van jonge landbouwers', 'Modernisering van landbouwbedrijven' en 'Diversificatie naar niet agrarische activiteiten'. In de studie wordt de invulling van deze maatregelen nagegaan in andere landen/regio's. De volgende regio/landen werden geselecteerd: Wallonië, Nederland, Frankrijk, Luxemburg, Hongarije, Polen en Duistland. Daarnaast werd ook nagegaan in welke mate staatssteun (buiten het programma voor plattelandsontwikkeling) verleend wordt aan investeringen in landbouwbedrijven. Om een volledig beeld te krijgen van het investeringsklimaat in de verschillende landen/regio's is het ook van belang om naast de subsidies de fiscale aspecten van investeringen op landbouwbedrijven in beschouwing te nemen. In dit kader werd het afschrijvingsregime voor investeringen en de investeringsaftrek geanalyseerd. Los van de investeringen werd in beknopte vorm ook een inschatting gemaakt van de belastingdruk in de landbouwsector.

De studie probeert naast een gedetailleerde analyse per land/regio ook een vergelijkende analyse te maken van enkele thema's: de selectieprocedure en de selectiekans, de betoelaagbare investeringstypes en bedrijven, zowel qua bedrijfstype als qua bedrijfsgrootte die in aanmerking komen voor investeringssteun, de procentuele steun die gegeven wordt en de maximaal toegelaten subsidie in de periode 2007-2013, het fiscale regime voor investeringen in de landbouwsector, de rentesubsidies en het belang van milieugerichte investeringen.

De selectieprocedure en de selectiekans (modernisering van landbouwbedrijven en diversificatiesteun)

In Wallonië en Luxemburg bestaat er net als in Vlaanderen een open selectiesysteem, d.w.z. dat subsidie toegekend wordt indien aan de basisvoorwaarden qua bedrijfsplan, vakbekwaamheid en bedrijfsomvang voldaan werd. In de andere landen gelden er bijkomende voorwaarden om in aanmerking te komen voor steun. Het gaat om selectiecriteria waaraan een rangschikking verbonden is. Op basis van de selectieprocedure en het beschikbare relatieve budget¹ (voor de maatregel 'modernisering van landbouwbedrijven') werd een inschatting gemaakt van de kans die een landbouwer heeft om de gevraagde subsidies effectief te ontvangen. Op dit vlak scoort Vlaanderen zeer goed. Er bestaat immers een open selectieprocedure en er is een groot budget beschikbaar.

Ook voor Luxemburg en Wallonië zijn de kansen op selectie zeer goed. Dit is te verklaren door het open systeem in beide landen. In Luxemburg is eveneens een zeer groot budget beschikbaar (relatief gezien zelfs 9x dat van in Vlaanderen). In Wallonië bedraagt het relatieve budget slechts 63% van dat in Vlaanderen, maar is er wel voldoende budget beschikbaar voor de periode 2007-2013 door het uitsluiten van de grote landbouwbedrijven en

¹ Bij het relatieve budget wordt het totaal beschikbare budget afgewogen ten opzichte van de doelpopulatie, het aantal landbouwbedrijven dat potentieel in aanmerking komt.

door de beperking van de subsidie per landbouwbedrijf tot 200.000 euro voor de volledige programmaperiode. De kans op selectie is groot in Hongarije. In dit land bestaat er weliswaar een selectieprocedure, maar is er een zeer hoog budget beschikbaar. Het relatieve budget is meer dan driemaal zo hoog als in Vlaanderen en het relatieve budget is maar liefst zes maal zo hoog als ook het verschil in prijsniveau in rekening gebracht wordt.

In Nederland wordt de kans op selectie matig ingeschat. Door recente verhoging van de top-up (budget waarmee maatregelen van het programma voor plattelandsontwikkeling uitbetaald worden met 100% Nederlandse financiering zonder EU middelen) en staatssteun is het relatieve budget in Nederland voor de periode 2007-2013 68% van het Vlaamse budget. Daarenboven krijgen niet geselecteerde projecten door uitputting van het voorziene budget van de projectoproep voorrang bij een nieuwe oproep van hetzelfde type.

In Polen wordt de kans op selectie eveneens matig ingeschat. Er is een selectieprocedure en het relatieve budget bedraagt slechts 47% van het Vlaamse budget, maar als het verschil in prijsniveau in rekening gebracht wordt, bedraagt het Poolse budget 87% van het Vlaamse budget.

In Frankrijk wordt de kans op selectie relatief klein tot matig ingeschat, door de selectieprocedure en door het feit dat het relatieve budget slechts 53% bedraagt van het Vlaamse budget. In Duitsland wordt de kans op selectie relatief klein ingeschat gezien de selectieprocedure en het beschikbare relatieve budget dat slechts 49% van het Vlaamse bedraagt.

Betoelaagbare investeringstypes en bedrijfstypes/bedrijfsgroottes met toegang tot steun (modernisering van landbouwbedrijven en diversificatiesteun)

In Vlaanderen bestaat er een uitgebreide lijst van betoelaagbare investeringen van zowel eerder structurele als milieugeoriënteerde investeringen. In andere landen/regio's bestaat, op Nederland en Frankrijk na, ook een ruime mogelijkheid van subsidieerbare investeringen. Al werd een gedetailleerde lijst van investeringen zoals in Vlaanderen enkel voor Luxemburg teruggevonden. In Vlaanderen worden er geen bedrijfstypes uitgesloten van investeringssteun en/of extra voorwaarden opgelegd. Dit is wel het geval in Wallonië, Hongarije en Duitsland. In Wallonië gelden er beperkingen voor de veeteeltsector.

In Duitsland zijn de deelstaten vrij om bepaalde sectoren te bevoordelen en andere uit te sluiten. In Vlaanderen bestaat er een ondergrens op de bedrijfsgrootte voor toegang tot steun. Dit is eveneens het geval in Luxemburg, Hongarije, Polen en Wallonië. Wallonië sluit als enige grote landbouwbedrijven uit van subsidie. Polen sluit grotere bedrijven niet uit, maar benadeeld deze wel in het puntensysteem voor de projectbeoordeling.

Subsidiepercentages (modernisering van landbouwbedrijven en diversificatiesteun)

Subsidiepercentages minder dan 20% worden in tegenstelling tot Vlaanderen niet gegeven in de beschouwde regio/landen. De maximale subsidiepercentages zijn eveneens hoger dan in Vlaanderen. In Vlaanderen bedraagt het subsidiepercentage voor investeringen in de conventionele landbouw maximaal 28%, terwijl dat in de meeste andere landen 50 tot 60% kan bedragen. De meeste regio's/landen geven verhoogde subsidiepercentages voor jonge landbouwers en landbouwers in probleemgebieden. In Vlaanderen is dit niet het geval. Vlaanderen keert wel het Europees maximaal toegelaten bedrag uit aan vestigingssteun voor jonge landbouwers en probleemgebieden met natuurlijke handicaps zijn in Vlaanderen niet aanwezig.

Maximaal toegelaten steun per landbouwbedrijf in de periode 2007-2013 (modernisering van landbouwbedrijven en diversificatiesteun)

Luxemburg legt als enige land geen maximumgrens op aan de totale subsidies die een voltijds uitgebaat landbouwbedrijf kan ontvangen gedurende de ganse periode 2007-2013. Ook in Nederland, Duitsland en Hongarije is de maximaal toegelaten steun hoger dan in Vlaanderen, alvast voor een landbouwbedrijf met één bedrijfsleider. In Vlaanderen geldt de beperking niet per landbouwbedrijf, maar per bedrijfsleider.

Investeringssteun voor jonge landbouwers (vestigingssteun + verhoogde subsidiepercentages)

In Vlaanderen wordt het Europese maximum van 70.000 euro vestigingssteun gegeven aan de jonge landbouwers. Enkel in Wallonië en Luxemburg wordt eveneens het door EU maximaal toegelaten bedrag van 70.000 euro subsidie gegeven. Indien de subsidie in Hongarije van 55.000 euro omgerekend wordt naar het Belgische prijsniveau bedraagt deze ook 70.000 euro. Frankrijk en Polen geven een beperkte vestigingssubsidie. In Nederland is de maatregel niet geactiveerd. Slechts één deelstaat in Duitsland biedt de maatregel aan voor een beperkt bedrag. In tegenstelling tot in Vlaanderen wordt in de andere landen/regio's een verhoogd subsidiepercentage voorzien voor jonge landbouwers na vestiging. Dit extra subsidiepercentage bedraagt +5% en +10%.

Fiscale gunstmaatregelen voor investeringen: investeringsaftrek

Investeringsaftrek binnen het belastingsysteem bestaat voor algemene investeringen in België, Nederland, Hongarije en Luxemburg. In België is deze het laagst (3,5%) en in Luxemburg het hoogst (30%). Rationele energie-investeringen kennen een verhoogde investeringsaftrek in België en Nederland, al bedraagt deze in België slechts 13,5% t.o.v. 41,5% in Nederland. In Frankrijk bestaat er het unieke systeem van 'Déduction pour investissement (DPI)' dat voor investeringen in gebouwen en uitrusting in feite enkel neerkomt op een tijdelijke verhoging van de beschikbare cash op het moment dat de bedrijfsleider dat het meest nodig acht. Voor investeringen in landbouwhuisdieren en meerjarige planten is het DPI-systeem wel een effectieve investeringsaftrek. In Hongarije betaalt de grote meerderheid van de landbouwbedrijven geen belastingen. Indien de landbouwbedrijven toch onderworpen zijn aan belastingen bestaat er een gunstig regime voor investeringen.

Rentesubsidies

In Vlaanderen bestaat het systeem van rentesubsidies zowel voor de maatregel 'vestiging van jonge landbouwers', 'modernisering van landbouwbedrijven' als 'diversificatie naar niet-agrarische activiteiten'. Het systeem van rentesubsidies wordt in de meeste landen enkel gebruikt voor de maatregel 'Vestiging van jonge landbouwers'. In Wallonië wordt daarnaast het systeem van rentesubsidies ook toegepast voor de maatregel 'modernisering van landbouwbedrijven', al worden deze rentesubsidies wel afgebouwd in de tijd en werd beslist dat de rentesubsidies verdwijnen na 2013. In Hongarije en één deelstaat in Duitsland worden ook rentesubsidies gegeven, maar deze worden gefinancierd met staatssteun.

Milieuvriendelijke investeringen

Op basis van beschikbare gegevens in jaarverslagen en midtermevaluaties werd de positieve milieu-impact van investeringssteun vergeleken. Nederland komt zuiver op basis van de gesubsidieerde investeringstypes als sterkste naar voren doordat de oproepen 2007-2011 in Nederland zeer sterk focusten op milieu. In Wallonië, Frankrijk en Luxemburg wordt het belang van milieu-investeringen als beperkt geschat. Belangrijk is echter dat er geen uniforme afbakening van de milieu-investeringen gebruikt werd in verschillende jaarverslagen en de midtermevaluaties. In Vlaanderen wordt sinds 2000 sterk ingezet op milieu-investeringen. In 2010 werd 52% van de toegekende steun toegekend aan uitgesproken milieu-investeringen. De midtermevaluatie heeft eveneens een belangrijke positieve milieu-impact aangetoond.

Algemeen besluit

Vlaanderen is één van de weinige regio's die over een open selectiesysteem beschikt, maar is zeker niet de enige. In Vlaanderen bestaat er een hoge selectiekans door de combinatie van het open systeem in combinatie met een voldoende hoog beschikbaar budget. Enkel Luxemburg bevindt zich op hetzelfde niveau. In Vlaanderen bestaat er een uitgebreide mogelijkheid van investeringstypes die in aanmerking komen voor subsidie. Op Nederland en Frankrijk na is dit ook het geval in de andere landen/regio's.

In Vlaanderen worden geen sectoren uitgesloten van steun. In de meeste andere landen/regio's is dit wel het geval. Net als in de meeste andere landen/regio's wordt er gewerkt met een ondergrens qua bedrijfsgrootte om in aanmerking te komen voor steun. In Vlaanderen wordt de maximaal toegelaten steun voor de periode 2007-2013 bepaald per bedrijfsleider. In de andere landen/regio's wordt dit bepaald per landbouwbedrijf. In Luxemburg, Nederland, Duitsland en Hongarije worden per landbouwbedrijf hogere totale steunbedragen 2007-2013 toegelaten dan in Vlaanderen voor bedrijven met één bedrijfsleider.

De subsidiepercentages zijn in Vlaanderen lager dan in de andere landen/regio's. Subsidies lager dan 20% worden in de andere landen/regio's niet toegepast. Vlaanderen is ook een uitzondering inzake het niet toepassen van verhoogde subsidiepercentages voor jonge landbouwers na vestiging. Enkel in Vlaanderen, Wallonië en Luxemburg wordt het maximaal toegelaten bedrag van 70.000 euro aan vestigingssteun voorzien. De fiscale investeringsaftrek is in België beperkter dan in de meeste andere landen. Enkel in Vlaanderen en Wallonië worden rentesubsidies gegeven voor de maatregelen 'modernisering van landbouwbedrijven' en 'diversificatie naar niet agrarische activiteiten', maar in Wallonië worden deze wel afgebouwd in de tijd. Er is een indicatie dat Vlaanderen op Nederland na het sterkst inzet op de subsidiering van milieu-investeringen.

1. Inleiding

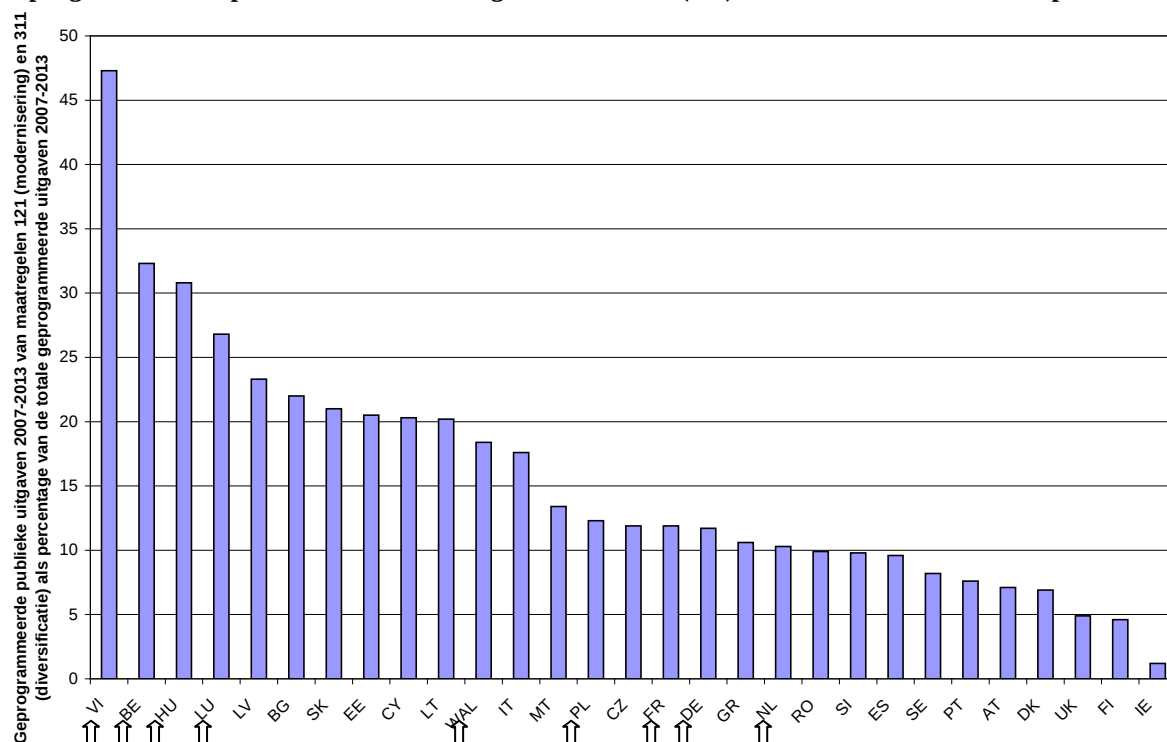
De Belgische en later de Vlaamse overheid hebben met kredietverlening aan de landbouwsector in Vlaanderen reeds een jarenlange ervaring (Roobrouck J. & Segers, Y., 2008). Sinds 1884 verleent de Belgische overheid krediet aan de landbouwsector. In het begin eerder om crisissen op te vangen, later gebeurde dit proactief. In 1961 werd het landbouwinvesteringsfonds (LIF) opgericht met als doel de slagkracht te versterken van de Belgische landbouwer in de vrijgemaakte Europese markt door via innovatie de productiekosten in de land- en tuinbouw te verminderen. Al gauw bleek het Belgische systeem een voorbeeld voor Europa. De rentesubsidies vormden een model voor de investering- en vestigingsteun die het Europese Oriëntatie en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL) vanaf 1974 eveneens verleende. Sinds 1993 hangt het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) rechtstreeks af van het Vlaamse Ministerie van Landbouw en Visserij. Vanaf 2000 zet de Vlaamse Overheid sterk in op het subsidiëren van milieuvriendelijke investeringen met de invoering van de verhoogde subsidiepercentages voor deze categorie.

Het VLIF is een onderdeel van het Vlaams programma voor plattelandsontwikkeling (PDPO). Het Vlaamse programma voor plattelandsontwikkeling 2007-2013 (PDPOII) legt een sterke focus op de investeringssteun aan landbouwbedrijven. 55% van de geplande uitgaven in Vlaanderen voor het programma voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013 zijn voorbehouden voor de drie investeringsmaatregelen voor landbouwbedrijven: vestiging van jonge landbouwers, modernisering van landbouwbedrijven en diversificatie naar niet-agrarische activiteiten. Uit Figuur 1 blijkt dat België het hoogste percentage (32%) besteed aan de maatregelen 'modernisering van landbouwbedrijven' en 'diversificatie naar niet-agrarische activiteiten' van alle EU-landen. In de Figuur is eveneens het percentage voor Vlaanderen weergegeven (47%).

In 2014 start een nieuwe programmaperiode voor de Europese programma's voor plattelandsontwikkeling die samengaat met een hervorming van het Europese Landbouwbeleid (GLB). Het doel van deze studie is om de Vlaamse invulling van de Europese maatregelen voor subsidieverlening voor investeringen in de land- en tuinbouwsector te vergelijken met andere lidstaten uit de Europese Unie. Op die manier kan een beter inzicht verworven worden in de gelijkenissen en verschilpunten van deze maatregelen tussen Vlaanderen en andere lidstaten/regio's. Deze inzichten kunnen dan gebruikt worden voor een verdere onderbouwing van de Vlaamse invulling van de maatregelen en voor een eventuele bijsturing ervan voor de programmaperiode 2014-2020.

Daar het praktisch niet haalbaar was en ook weinig zinvol is om alle landen/regio's te vergelijken werd een selectie gemaakt. In de analyse werden de buurlanden/regio's meegenomen: Wallonië, Nederland, Frankrijk, Luxemburg en beperkt Duitsland. Naast de buurlanden, die reeds een jarenlange ervaring hebben met investeringssteun in het kader van het programma voor plattelandsontwikkeling en eerder in het kader van het Europese Oriëntatie en Garantiefonds werd er ook voor gekozen om de invulling van de maatregelen na te gaan in de EU-12, de Nieuwe Lidstaten. Hongarije werd geselecteerd wegens het grote belang van investeringssteun in het programma voor plattelandsontwikkeling (tweede plaats, zie Figuur 1). Naast Hongarije werd ook Polen geselecteerd omwille van het economische belang van het land binnen de EU-12.

Figuur 1 De geprogrammeerde uitgaven voor de maatregel 'modernisering van landbouwbedrijven' en 'diversificatie naar niet-agrarische activiteiten' relatief ten opzichte van de totale geplande uitgaven voor het programma voor plattelandsontwikkeling in Vlaanderen (VL) en de lidstaten van de Europese Unie

Bron: AMS-berekening op basis van de geplande uitgaven voor het programma van plattelandsontwikkeling in Vlaanderen en de geplande uitgaven in België en de andere landen van de Europese Unie (European Network for Rural Development; http://enrd.ec.europa.eu/en/home-page_en.cfm)

Bij de analyses van de verschillende landen/regio's werden niet alleen de investeringsmaatregelen voor landbouwbedrijven in de programma's voor plattelandsontwikkeling meegenomen, maar werd ook nagegaan in welke mate deze landen/regio's staatssteun verlenen aan investeringen in landbouwbedrijven. Om een volledig beeld te krijgen van het investeringsklimaat in de verschillende land/regio's is het daarnaast van belang om de fiscale aspecten van investeringen op landbouwbedrijven te analyseren. In dit kader werden het afschrijvingsregime en de investeringsaftrek geanalyseerd. Los van de investeringen werd in beknopte vorm ook een inschatting gemaakt van de belastingdruk in de landbouwsector.

In hoofdstukken drie tot acht zijn de afzonderlijke analyses weergegeven van de verschillende landen/regio's. Daar voor Duitsland slechts een gedeeltelijke analyse uitgevoerd werd is dit land opgenomen in bijlage. In het tweede hoofdstuk werd op basis van hoofdstukken drie tot acht en de analyse voor Duitsland in bijlage een samenvattende analyse uitgevoerd aangaande enkele thema's. Deze thema's zijn: de selectieprocedure en de selectiekans, de betoelaagbare investeringstypes en bedrijven, zowel qua bedrijfstype als qua bedrijfsgrootte die in aanmerking komen voor investeringssteun, de procentuele steun die gegeven wordt en de maximaal toegelaten subsidie in de periode 2007-2013, het fiscale regime voor investeringen in de landbouwsector (en de belastingdruk), de rentesubsidies en het belang van milieugerichte investeringen.

In hoofdstuk negen tenslotte worden enkele conclusies getrokken uit de vergelijkende analyse.

2. Vergelijking Vlaanderen met andere Europese landen/regio's: samenvattende analyse

Dit hoofdstuk omvat een samenvattende analyse. Meer gedetailleerde informatie per land is te vinden in de hiernavolgende hoofdstukken (hoofdstukken 3-8). Er is geopteerd om de maatregelen 'modernisering van landbouwbedrijven' en 'diversificatie naar niet-agrarische activiteiten samen te behandelen (§2.1.). Bij deze analyse is staatssteun (buiten het programma voor plattelandontwikkeling) eveneens opgenomen. In §2.2. wordt ingegaan op de maatregel 'vestiging van jonge landbouwers'. §2.3. is gewijd aan het fiscale regime voor investeringen. Tenslotte wordt in §2.4. en §2.5. ingegaan op de rentesubsidies en de milieugerichtheid van de investeringssteun.

2.1. Modernisering van landbouwbedrijven/diversificatie

2.1.1. *Selectieprocedure*

In Tabel 1 wordt voor de verschillende landen/regio's de selectieprocedure beschreven en wordt de selectiekans aangegeven. In twee van de zeven landen/regio's bestaat er net als in Vlaanderen een open systeem, waarmee bedoeld wordt dat een aanvrager die aan de voorwaarden voldoet automatisch geselecteerd zal worden voor de subsidie. Deze landen/regio's zijn Wallonië en Luxemburg. De andere landen passen verschillende systemen van selectie toe, op basis van selectiecriteria, maar ook op basis van loting zoals in Nederland in bepaalde gevallen toegepast wordt. Bij deze inschatting van de selectiekans werd zowel rekening gehouden met de aard van de selectiecriteria als het beschikbaar budget in verhouding tot het aantal landbouwbedrijven. Indien er voldoende budget aanwezig is, is het theoretisch mogelijk dat een groot deel van de populatie, die in aanmerking komt voor de steun, betoelaagd kan worden. In Frankrijk en Duitsland hebben landbouwers gezien het beperkte beschikbare budget weinig kans om geselecteerd te worden. In Frankrijk is de kans mogelijks wel hoger dan in Duitsland, gezien in Frankrijk het subsidiabel bedrag per project beperkt is tot 100.000 euro en zo er meer budget beschikbaar blijft. In Hongarije bestaat er weliswaar geen open systeem, maar is er wel een relatief groot budget beschikbaar. Nederland kan door de verhoging van het budget d.m.v. top-up en staatssteun eind 2009 gerekend worden tot een matige selectiekans (relatief budget 68% van het Vlaamse budget). In Polen bedraagt het relatieve budget slechts 47% van het Vlaamse en is er op basis van dit gegeven een beperkte kans op selectie. Indien rekening gehouden wordt met het verschil in prijsniveau tussen Polen en België (op basis van de EUROSTAT methodologie op basis van Price Level Index) kan besloten worden dat in Polen wel een belangrijk deel van de populatie een substantiële subsidie toegekend kan worden.

Indien selectiecriteria gebruikt worden is enkel een goede spreiding van de steun over de landbouwbedrijven mogelijk indien 'goede spreiding' zelf één van de selectiecriteria is (in de zin in dat aan een landbouwbedrijf gedurende een bepaalde periode slechts een beperkt aantal subsidies toegekend kunnen worden of dat landbouwbedrijven die nog geen steun ontvangen hebben gedurende een bepaalde periode bevoorreed worden in het puntensysteem). In de landen die in de programmadocumenten de selectiecriteria weergeven werd 'billijke verdeling van steun over de landbouwbedrijven' echter nooit teruggevonden als selectie criterium. Indien een goede spreiding van de steun over de verschillende landbouwbedrijven geen selectie criterium is, is het mogelijk dat aan een subpopulatie van de doelpopulatie een

veelvoud van de subsidies toegekend wordt ten nadelen van een subpopulatie die minder sterke projecten kan indienen (of minder bedreven is in het schrijven ervan).

Tabel 1 Beschrijving van de selectieprocedure in de verschillende landen/regio's + inschatting van de kans om geselecteerd te worden

	Selectieprocedure	Kans om geselecteerd te worden
Nederland	Selectiecriteria (rangschikking op basis van doeltreffendheid/doelmatigheid of op basis van eerste binnenkomst of op basis van loting) In de praktijk werd voor de periode 2007-2011 vastgesteld dat de selectie van de projecten binnen een bepaalde projectoproep steeds gebeurde op basis van de binnenkomst van de projectaanvragen in de periode van de openstelling van de oproep (meestal gedurende 1,5 maand)	<u>Matig</u> : door extra top-up en staatssteun van recente jaren is een relatief groot budget beschikbaar (relatief budget ² 68% van Vlaamse budget). Niet-geselecteerde projecten door uitputting van middelen van de projectoproep krijgen voorrang bij eenzelfde oproep van hetzelfde type.
Wallonië	Open systeem	<u>Zeer groot</u> : voldoende budget beschikbaar (relatief budget weliswaar 63% van Vlaamse budget), maar door grens van 200.000 euro toegekende steun per bedrijf voor 2007-2013 en uitsluiting van grote bedrijven is er toch voldoende budget beschikbaar
Frankrijk	Selectiecriteria op basis van indicatoren: voor beschikking A: technisch economisch, sociaal, milieu, sanitaire vlak, dierenwelzijn, architectuur; voor beschikking B: coherentie met agromilieumaatregelen, verbetering van landbouwsysteem, verbetering van kwaliteit, diversificatie van productie	<u>Relatief klein tot matig</u> : (incl. top-up en staatssteun bedraagt het relatieve budget 53% van het Vlaamse budget).
Luxemburg	Open systeem	<u>Zeer groot</u> : ook zeer groot budget beschikbaar, relatief gezien maar liefst 9 maal zo hoog als in Vlaanderen
Duitsland	Selectiecriteria (geen gegevens, criteria bepaald door de deelstaten)	<u>Relatief klein tot matig</u> : relatieve budget bedraagt slechts 49% van het Vlaamse budget
Hongarije	Selectiecriteria (voorkeur veeteelt, voorkeur lid producentengroep voorkeur milieuvriendelijke techniek, voorkeur ook deelname aan agromilieumaatregelen, voorkeur veel jobs gecreëerd, voorkeur tewerkstelling van Roma en gehandicapten, kwaliteit bedrijfsplan wordt ook beoordeeld)	<u>Groot</u> : Er is weliswaar een selectieprocedure, maar er is een zeer ruim budget voorzien. Daar bedrijven kleiner dan 4 ESU niet in aanmerking komen is het relatieve beschikbare budget meer dan driemaal zo hoog als in Vlaanderen. En het relatieve budget is maar liefst zes maal zo hoog als het Vlaamse als ook het verschil in prijsniveau in rekening gebracht wordt
Polen	Selectiecriteria (op basis van een puntensysteem: voorkeur voor structurele investering en middelgrote bedrijven)	<u>Matig</u> : het relatieve budget bedraagt 47% van het Vlaamse budget (enkel bedrijven groter dan 4 ESU komen in aanmerking). Indien echter het verschil in prijsniveau in rekening gebracht wordt bedraagt het Poolse relatieve budget 87% van het Vlaamse budget
Vlaanderen	Open systeem	<u>Zeer groot</u> : Voldoende budget beschikbaar

² Bij de berekening van het relatieve budget wordt rekening gehouden met de doelpopulatie, namelijk het aandeel landbouwbedrijven in het land/regio van een bepaalde minimumgrootte.

2.1.2. Welke investeringstypes en/of bedrijven (grootte en bedrijfstype) komen in aanmerking voor subsidie?

Naast de twee vorige vragen is het voor de landbouwer ook belangrijk om te weten hoe ruim het spectrum is van investeringen die in aanmerking komen voor subsidie. Aankoop van landbouwproductierechten, eenjarig zaai- en pootgoed, dieren, grond, vervangingsinvesteringen (onroerend goederen minder dan 10 jaar oud en roerende goederen minder dan 5 jaar oud), aankoop van gebouwen ouder dan 15 jaar, aankoop van tweedehands bedrijfsuitrusting³ en tweedehands materiaal, huurkoop, studies, advies, patenten en vergunningen zijn niet subsidiabel in Vlaanderen. Indien bovenstaande zaken wel subsidiabel zijn in andere land/regio's worden ze vermeld in Tabel 2⁴.

Tabel 2 Overzicht van investeringskosten die in tegenstelling tot in Vlaanderen wel subsidieerbaar zijn

	Modernisering van landbouwbedrijven	Steun voor diversificatie
Nederland	1) Grond: Aankoop van grond voor een bedrag lager dan 10% van de totale subsidiabele uitgaven van het project. In geval van concrete doelen voor milieubehoud en cruciale link met realisatie van het project mag het ook boven de 10% gaan. 2) Huurkoop van machines en apparatuur 3) Uitgaven voor architecten en ingenieurs, honoraria van adviseurs, haalbaarheidsstudies, verwerven van patenten en vergunningen	1) Kosten van de grond tot maximaal 10% van de projectkost 2) Huurkoop 3) Uitgaven tot maximaal 15 of 25% voor architecten en ingenieurs, honoraria van adviseurs, haalbaarheidsstudies, verwerven van patenten en vergunningen 4) Organisatiekosten 5) Personeelskosten 6) Opmaak van het ondernemingsplan
Wallonië	Kosten voor adviesbureaus en architecten	
Frankrijk	Ook immateriële zaken zijn subsidiabel zoals ontwerp plan, architectenkosten, opvolging van werkzaamheden, ontwerp van een project voor mestbeheer, enz. Deze subsidies zijn beperkt tot 10%.	
Duitsland voor Health Check	1) Afbraakkosten van serres bij de bouw van nieuwe 2) Onder bepaalde voorwaarden is de aankoop van grond toegestaan	In N-R-W en Saksen-Anhalt zijn subsidies mogelijk voor advisering en conceptontwikkeling en specifiek in N-R-W eveneens voor opleidingen die met de investering verband houden
Polen	Leasing is toegestaan	

In Tabel 3 wordt een overzicht gegeven van de beperkingen die gelden op de investeringstypes die in aanmerking komen voor een subsidie anno 2011 en/of de uitsluiting

³ Behalve als de aanvrager minder dan vijf jaar gevestigd is en jonger is dan 40 jaar.

⁴ Hierbij werd er van uitgegaan dat, bij niet vermelding van de in Vlaanderen niet subsidiabele kosten in de programmadocumenten van de onderzochte landen/regio's, deze ook niet subsidiabel zijn in de desbetreffende landen/regio's.

van bepaalde bedrijfstypes of bijkomende voorwaarden die voor bepaalde bedrijfstypes opgelegd worden in de verschillende landen/regio's. Er kunnen twee groepen afgeleid worden. In een eerste groep van landen/regio's kunnen een beperkt aantal investeringen van een subsidie kunnen genieten en/of worden bepaalde bedrijfstypes uitgesloten. In een tweede groep van landen bestaat er een brede mogelijkheid van betoelaagbare investeringstypes, maar worden toch ook bepaalde bedrijven op basis van bedrijfsgrootte (of bepaalde bedrijfskenmerken) uitgesloten.

Tot de eerste groep behoren Wallonië, Frankrijk, Nederland en Duitsland. In Wallonië komen grotere bedrijven niet in aanmerking voor subsidie. Behalve voor een specifieke groep van investeringen worden voor investeringen in de veeteeltsector bijkomende voorwaarden opgelegd. In Frankrijk komen in de veeteelt enkel investeringen in onroerende goederen in aanmerking en zijn de mogelijke milieu-investeringen beperkt. Op regionaal niveau kunnen in Frankrijk wel potentieel een ruimere waaier aan investeringen gesubsidieerd worden, maar dit werd niet in detail nagegaan.

Nederland laat enkel voor jonge landbouwers in de periode na vestiging een ruime waaier aan investeringen toe. Alhoewel in Nederland gemikt wordt op economische, ecologische en sociale duurzaamheid, blijken in de praktijk in de periode 2007-mid2010 enkel investeringen in luchtwassers en energie-innovaties in de glastuinbouw mogelijk geweest (behalve voor jonge landbouwers na vestiging). In Duitsland zijn de deelstaten vrij om bepaalde sectoren te bevoordelen en andere uit te sluiten.

Tot de tweede groep behoren Hongarije, Polen, Luxemburg en Vlaanderen. In Hongarije zijn weliswaar een hele waaier aan investeringen mogelijk, maar zijn geen investeringen mogelijk in gebouwen gerelateerd aan de akkerbouw en wordt een minimum bedrijfsgrootte van 4 Europese grootte-eenheden (ESU⁵) opgelegd. In Polen worden de grote bedrijven benadeeld in het puntensysteem bij de programmaselectie en wordt eveneens een minimum bedrijfsgrootte van 4 ESU opgelegd. In Luxemburg bestaat er een duidelijke en uitgebreide lijst van investeringen die in aanmerking komen voor investeringen (deze lijst is echter niet opgenomen in het programmadocument, maar wel in de nationale wetgeving). Er gelden echter de volgende beperkingen: de grootteklasse van de bedrijven in hoofdberoep moet 24 ESU bedragen en voor de bedrijven in nevenberoep 8 ESU. Verder is er ook de beperking dat varkensbedrijven pas in aanmerking voor steun wanneer 35% van de voeders op het bedrijf zelf geteeld worden.

In Vlaanderen komen, net als in Luxemburg, een uitgebreide lijst van investeringstypes in aanmerking voor subsidie. Net als in de meeste landen⁶ wordt ook een ondergrens vastgelegd in de bedrijfsgrootte. In Vlaanderen is deze echter niet vastgelegd op basis van Europese standaardgrootte (ESU), maar wordt deze opgelegd door twee parameters: ten eerste het bruto bedrijfsresultaat per bedrijfsleider dat hoger moet zijn dan een jaarlijks vastgelegd bedrag en ten tweede de voorwaarde dat meer dan 12.000 euro beroepsinkomen gehaald moet worden uit de bedrijfsactiviteiten en minder dan 12.000 euro inkomen gehaald mag worden uit andere beroepsactiviteiten.

⁵ European Size Unit (ESU). Nederlandse vertaling: Europese Grootte-eenheden (EGE). Voor elke activiteit (of 'onderneming') op een boerderij (bijvoorbeeld tarweproductie, melkveehouderij) wordt de standaard brutomarge of bruto standaard saldi (BSS) geschat op basis van de oppervlakte die gebruikt wordt voor de specifieke activiteit (of het aantal dieren) en een regionale coëfficiënt. De som van al deze marges die afgeleid zijn van activiteiten op een bepaalde boerderij is de economische omvang, die vervolgens wordt uitgedrukt in Europese grootte-eenheden door de totale BSS in euro te delen door 1200 en zo te converteren naar ESU.

⁶ Voor Nederland en Frankrijk werd geen minimum bedrijfsgrootte teruggevonden

Tabel 3 Overzicht van de beperkingen die gelden op de investeringstypes in aanmerking komen voor subsidie anno 2011 en/of de uitsluiting van bepaalde bedrijfstypes of bijkomende voorwaarden die voor bepaalde bedrijfstypes opgelegd worden in de onderzochte landen/regio's

	Modernisering van landbouwbedrijven	Steun voor diversificatie
Nederland	Sterke beperking van investeringstypes die in aanmerking komen voor subsidie: 1) Beschikking A (jonge landbouwers) is in principe open voor alle type investeringen. Beschikking B is vooral gericht op ecologische en sociale duurzaamheid, maar er is ook ruimte van economische duurzaamheid. Beschikking C is uitsluitend gericht op de nieuwe uitdagingen in het kader van de Health Check. 2) Uit de mid-term evaluatie blijkt dat in de periode 2007-mid2010 beschikking B in praktijk slechts opengesteld is geweest tot luchtwassers en energie-innovaties in de glastuinbouw. 3) In theorie wordt volgens het programmadocument voorkeur gegeven aan technieken met een marktintroductie van maximum 5% van de bedrijven in de sector. Subsidie voor technieken die meer ingeburgerd zijn gebeurt aan een verlaagd subsidiepercentage van 15%	
Wallonië	Qua investeringstypes worden enkel drainage en irrigatiewerken uitgesloten van subsidie (tenzij deze leiden tot een waterbesparing van minstens 25%), maar er gelden wel belangrijke anderen beperkingen: 1) Veeteelt: investeringen komen enkel in aanmerking indien het bedrijf voldoende grondgebonden is (grondgebondenheidscoëfficiënt ≤ 1) 2) Melkveesector: investeringen mogen niet leiden tot de overschrijding van 200 melkkoeien per bedrijf 3) Pluimveesector en varkenssector: a) moeten zich houden aan het lastenboek van verhoogde productkwaliteit; b) investeringen mogen enkel vallen onder klassen 2 en 3 van de milieuvergunningen waarbij 3 de minst strenge klasse is. Zijn echter vrijgesteld: investeringen voor energiebesparing aan gebouwen, voorzieningen om de uitstoot van vervuilende gassen te beperken, luchtwassystemen en systemen voor mengventilatie. 4) Bedrijfsinkomen⁷ per VAK werkzaam op het landbouwbedrijf (=1800 werkuren) mag niet meer dan 50.000 euro bedragen (de berekening van de voltijdse arbeidskrachten gebeurt op basis van het attest van de sociale zekerheid)	Enkel investeringen in materiaal komen in aanmerking
Frankrijk	Sterke beperking van investeringstypes die in aanmerking komen voor subsidie: 1) Beschikking A (veeteelt): voor landbouwers in niet berggebieden zijn de investeringen beperkt tot bedrijfsgebouwen (dit is niet het geval voor investeringen door coöperatieven (CUMA's)) 2) Beschikking B (vegetatief plan voor leefmilieu): slechts een beperkt aantal investeringstypes komen in aanmerking	Transformatie van landbouwproducten wordt uitgesloten, want deze worden gesubsidieerd door maatregel 121

⁷ Het bedrijfsinkomen omvat naast de vergoeding voor niet betaalde (meestal familiale) arbeid tevens een vergoeding voor de inbreng van eigen kapitaal door de ondernemer. Het wordt dan ook berekend door het familiaal inkomen (arbeidsinkomen gezin) te vermeerderen met de toegerekende (fictieve) intresten en pachten op het eigen grond- en bedrijfskapitaal.

	(materiaal voor de uitvoer van agromilieumaatregelen, aanplant hagen in bepaalde gebieden, investeringen voor energiebesparing in serres, behandeling van afvalwater maar enkel uit de verwerking van specifieke gewassen, specifiek voor de coöperatieven: behandeling van residuwater en installaties voor het neutraliseren van fytosanitaire producten) 3) Beschikking C (regionale steun): hier zijn de mogelijke investeringstypes wel ruimer, maar toch gefocust op energiebesparing, hernieuwbare energie, diversificatie, jonge landbouwers en coöperatieven	
Luxemburg	In Luxemburg wordt net als in Vlaanderen gewerkt met een uitgebreide lijst van investeringstypes die in aanmerking komen. Voor steun aan de varkenssector bestaat er de voorwaarde dat minstens 35% van de voedermiddelen op de bedrijfseigen landbouwgrond geteeld moeten worden. Voor bedrijven in hoofdberoep wordt een minimum bedrijfsgrootte opgelegd van 24 ESU. Voor bedrijven in nevenberoep (met lager subsidiepercentage) wordt een minimum bedrijfsgrootte van 8 ESU opgelegd.	
Duitsland	Deelstaten kunnen bepaalde sectoren bevoordelen en andere uitsluiten (bv. in Noordrijn-Westfalen wordt voorrang gegeven aan investeringen in de melkveesector en investeringen in de sector van de vleesvarkens die gepaard gaan met een capaciteitsuitbreiding worden uitgesloten)	
Hongarije	1) Een groot aantal bedrijven (573.980, 92% van de bedrijven in Hongarije) worden uitgesloten van steun, nl. deze van 4 ESU of minder 2) Geen investeringen mogelijk in gebouwen gerelateerd aan akkerbouw	Enkel subsidie mogelijk voor verwerking van producten niet op de annex lijst van verdrag van Rome
Polen	1) Een groot aantal bedrijven (1.924.060, 81% van de bedrijven in Polen) worden uitgesloten van steun, nl. deze van 4 ESU of minder 2) Zeer grote bedrijven (>70 ESU) worden benadeeld in puntensysteem bij de selectie van de projecten	
Vlaanderen	Een uitgebreide lijst van investeringstypes in aanmerking voor subsidie. Nieuwe technieken (innovatieve technieken) zijn pas subsidiabel eens ze toegevoegd werden aan de lijst. De ondergrens van de bedrijfsgrootte om in aanmerking te komen voor subsidies wordt bepaald door twee parameters: een bruto bedrijfsresultaat per bedrijfsleider moet hoger zijn dan een jaarlijks vastgelegd bedrag en eveneens de voorwaarde dat meer dan 12.000 euro beroepsinkomen gehaald moet worden uit de bedrijfsactiviteiten en minder dan 12.000 euro inkomen uit andere beroepsactiviteiten.	Idem

2.1.3. Procentuele steun van het investeringsbedrag

Voordat ingegaan wordt op de gangbare procentuele steun in onderzochte lidstaten/regio's wordt de situatie in Vlaanderen weergegeven. Sinds 2000 bestaat er in Vlaanderen een systeem van procentuele steun volgens vier groepen. Onder elke groep hoort een limitatieve lijst van investeringstypes. In de periode van 24-11-2000 tot 05-09-2010 bedroegen deze categorieën 40%, 30%, 20% en 10%. Voor uitgesproken milieuvriendelijke investeringen en investeringen in het kader van verbreding worden de hoogste subsidiepercentages gegeven (zie Tabel 4). Vanaf 27-06-2008 is de categorie van 40% enkel nog voorbehouden voor specifieke investeringen in de biologische productiemethode. Vanaf deze periode is

Tabel 5 geldig. Vanaf 06-09-11 werden de investeringscategorieën lineair met 2% verlaagd en werd het investeringstype zonnepanelen overgeplaatst van de 30% categorie naar de 8% categorie (dit werd eveneens opgenomen in Tabel 2).

Tabel 4 Overzicht van de belangrijkste investeringstypes (op basis van toegekende steun) gesubsidieerd door het VLIF in de periode 24-11-2000 tot 26-06-2008

Categorie	Belangrijkste investeringen (op basis van toegekende steun)
40%	Nieuwe verwarmingsinstallaties op gas (inclusief warmtekrachtkoppeling), energiebesparende maatregelen (energieschermen, kasomhulling, warmtebuffer, enz.), gebouwen voor verwerking en verkoop van landbouwproducten, gebouwen voor zorgvragers en educatie, rookgaszuivering, waterzuivering, specifieke investeringen voor biologische productiemethode
30%	Zonnepanelen, aanplanten of heraanplanten van fruitplantages
20%	Bouwen en verbouwen van stallen en serres (emissiearm in het geval van varkens en kippen), hergebruik van water (inclusief waterreservoirs), bewaar- en machineloodsen, beregeningsinstallatie, sleufsilos, melkinstallatie, erf- en andere verharding, terreinuitrusting
10%	Machines en materieel

Tabel 5 Overzicht van de belangrijkste investeringstypes (op basis van toegekende steun) gesubsidieerd door het VLIF in de periode 27-06-2008 tot nu

Categorie	Belangrijkste investeringen (op basis van toegekende steun)
40% 38% voor aanvragen vanaf 06-09-2010	Specifieke investeringen voor biologische productiemethode
30% 28% voor aanvragen vanaf 06-09-2010	Nieuwe verwarmingsinstallaties op gas (inclusief warmtekrachtkoppeling), energiebesparende maatregelen (energieschermen, kasomhulling, warmtebuffer, enz.), gebouwen voor verwerking en verkoop van landbouwproducten, gebouwen voor zorgvragers en educatie, rookgaszuivering, waterzuivering, specifieke investeringen voor biologische productiemethode, zonnepanelen (tot 05-09-2010) , aanplanten of heraanplanten van fruitplantages
20% 18% voor aanvragen vanaf 06-09-2010	Bouwen en verbouwen van stallen en serres (emissiearm in het geval van varkens en kippen), hergebruik van water (inclusief waterreservoirs), bewaar- en machineloodsen, beregeningsinstallatie, sleufsilos, melkinstallatie, erf- en andere verharding, terreinuitrusting
10% 8% voor aanvragen vanaf 06-09-2010	Machines en materieel, zonnepanelen (vanaf 06-09-2010)

Omdat in andere landen/regio's niet gewerkt wordt met verschillende steuncategorieën is het voor de vergelijking met Vlaanderen nuttig om te weten dat in 2010 91,5% van de toegekende

steun gebeurde met steuncategorieën van 20% of hoger. De totale toegekende steun in 2010 bedroeg 24,5% van het totale subsidiabele investeringsbedrag⁸. Het valt echter te verwachten dat de komende jaren dit cijfer naar de 20% zal opschuiven omdat in 2010 nog investeringstypes (buiten specifieke investeringen biologische landbouw) goedgekeurd werden die zich in de 40% categorie bevonden.

Ter vergelijking worden in Tabel 6 de percentages weergegeven in de andere landen/regio's.

Tabel 6 Subsidiepercentages toegepast in het jaar 2011 in de verschillende landen/regio's

	Modernisering van landbouwbedrijven	Steun voor diversificatie
Nederland	35% tot 60%	Tot 100%
Wallonië	20% tot 40%	20% tot 40%
Frankrijk	40% tot 60%	Tot 60% voor materiële zaken, tot 80% voor immateriële zaken
Luxemburg	20% (30%) tot 40% (50%)	30%
Duitsland	25% tot 50% ⁹	25% tot 80% ¹⁰
Hongarije	25% tot 60%	60% tot 65%
Polen	40% tot 60%	50%

Uit de vergelijking van de subsidiepercentages met de andere landen/regio's blijkt dat subsidiepercentages onder de 20% enkel in Vlaanderen voorkomen. Zo worden in andere landen percentages van minimum 20% gegeven voor machines en materieel terwijl dit in Vlaanderen slechts 8% bedraagt. Vlaanderen is ook de enige regio die geen verhoogde subsidiepercentages toekent voor jonge landbouwers en landbouwers in probleemgebieden¹¹. Een verhoogd subsidiepercentage in probleemgebieden is voor Vlaanderen niet relevant. Subsidiepercentages tussen 40 en 60% zijn in andere landen geen uitzondering. Deze hoge subsidiepercentages zijn vooral gericht op jonge landbouwers, al dan niet in probleemgebieden, of voor specifieke investeringen in het kader van milieu. De duidelijke differentiatie tussen milieuvriendelijke investeringen naar subsidiepercentage zoals in Vlaanderen wordt in de vergeleken landen/regio's niet toegepast. Het is echter niet zo dat in Vlaanderen alle uitgesproken milieuvriendelijke investeringen zich in de 28% categorie (vroeger 30 en 40% categorie) bevinden. De ammoniakemissiearme stallen bevinden zich bijvoorbeeld in de 18% categorie. Deze subsidiepercentages zijn duidelijk lager dan in de vergeleken landen/regio's, met uitzondering van Wallonië waar het beeld meer genuanceerd is.

Vlaanderen-Wallonië

Voor jonge landbouwers en landbouwers in probleemgebieden zijn de subsidiepercentages in Wallonië hoger (30% voor jonge landbouwer, 30% voor landbouwer in probleemgebied en 40% voor jonge landbouwer in probleemgebied). Voor een (niet-jonge) landbouwer in niet probleemgebied is het subsidiepercentage in Wallonië lager dan in Vlaanderen (20%). Voor Vlaanderen was het gemiddelde subsidiepercentage in 2010 24,5% en 2011 23,7%. De

⁸ Om dit te berekenen werd de totale toegekende steun van alle landbouwbedrijven samen gedeeld door de totale subsidiabele investeringskosten van alle landbouwbedrijven samen.

⁹ In regel is de steun 25% en 35% voor jonge landbouwers (met een maximum tot 20.000 euro). Deelstaten kunnen dit percentage echter verhogen. In bepaalde gebieden van Saksen zijn subsidiepercentages tot 50% mogelijk.

¹⁰ In regel is de steun 25%. Deelstaten kunnen dit percentage echter verhogen. Zo biedt Noordrijn-Westfalen voor bepaalde investeringstypes subsidies tot 80%.

¹¹ Vlaanderen heeft geen probleemgebieden met natuurlijke handicaps, maar wel probleemgebieden met specifieke handicaps. Dit zijn voor Vlaanderen de nultbemestingspercelen in Kwetsbaar Gebied Natuur.

komende jaren zal dit cijfer verder richting 20% opschuiven. Belangrijk hierbij is om te vermelden dat dit bij de start van PDPO II het gemiddelde subsidiepercentage hoger was in Vlaanderen dan in Wallonië. Toen bedroeg de steun in Wallonië voor de meeste investeringen slechts 10%, te verhogen met bonussen (bv. jonge landbouwer of probleemgebied) tot maximaal 20%.

2.1.4. *Maximaal toegelaten steun 2007-2013*

In Vlaanderen wordt geen grens gezet op de toegekende steun, maar wel op het subsidiabele investeringsbedrag. Tot eind 2006 bedroeg het maximale subsidiabele investeringsvolume 1.000.000 euro per bedrijf en 500.000 euro per voltijdse arbeidskracht (voor de volledige periode 2000-2006). Sinds 2007 werd het maximum van 1.000.000 euro per bedrijf vervangen door 1.000.000 euro per bedrijfsleider die beschouwd wordt als landbouwer-natuurlijk persoon of per beherend vennoot, zaakvoerder, bestuurder of gedelegeerd bestuurder met de kwalificatie landbouw in het geval van een rechtspersoon-landbouw. Indien een landbouwbedrijf meerdere bedrijfsleiders of meerdere beherend vennoten, zaakvoerders of bestuurders heeft kan het maximale subsidiabele investeringsvolume per landbouwbedrijf een veelvoud van de 1.000.000 euro bedragen. Al zijn hier ook voorwaarden aan gekoppeld:

- 1) Minimum 25% van de aandelen per bedrijfsleider in het geval handelsvennootschappen. In dat geval is de bovengrens dus 4.000.000 euro per bedrijf aan subsidiabele investeringskost.
- 2) In de andere gevallen (natuurlijk persoon, samenuitbating en landbouwvennootschap) : het bruto bedrijfsresultaat per bedrijfsleider moet hoger moet zijn dan een jaarlijks vastgelegd bedrag en per bedrijfsleider moet meer dan 12.000 euro beroepsinkomen gehaald worden uit de bedrijfsactiviteiten en moet minder dan 12.000 euro inkomen gehaald worden uit andere beroepsactiviteiten.

De maximaal toegelaten steun in de andere landen/regio's wordt weergegeven in Tabel 7.

Tabel 7 De maximaal toegelaten steun in de periode 2007-2013 in de verschillende landen/regio's

	Modernisering van landbouwbedrijven	Steun voor diversificatie
Nederland	Beschikking A (jonge landbouwers): 52.500 euro per aanvrager (per bedrijf); Beschikking B (duurzame land- en tuinbouw): 400.000 euro (500.000 euro in probleemgebieden) per bedrijf binnen een periode van 3 jaar. In principe dus 800.000 (1.000.000 euro in probleemgebied) per bedrijf in periode 2007-2013. Beschikking C (Health Check): geen grenzen	Maximaal 200.000 euro over drie belastingjaren. In principe dus 600.000 euro voor de periode 2007-2013.
Wallonië	200.000 euro toegekende steun per bedrijf met steun voor diversificatie inbegrepen	200.000 euro toegekende steun per bedrijf met steun voor modernisering van landbouwbedrijven inbegrepen
Frankrijk	Er bestaat in Frankrijk geen maximaal bedrag voor toegekende steun voor de programmaperiode 2007-2013. Dit maximale bedrag bestaat wel per dossier/project: Beschikking A (bedrijfsgebouwen voor veeteelt): maximaal subsidiabel bedrag: 100.000 euro, Beschikking B (vegetatief plan voor leefmilieu): maximaal subsidiabel bedrag: 80.000, Beschikking C (regionale programma's: geen maximaal subsidiabel bedrag	200.000 per bedrijf voor een periode van drie jaar, dus maximaal 600.000 euro voor de periode 2007-2013. (=deminimis-regeling voor niet-landbouw)
Luxemburg	Voor voltijds uitgebate landbouwbedrijven bestaan er geen grenzen. Voor deeltijds uitgebate landbouwbedrijven is het 187.500 euro toegekende steun voor de periode 2007-2013	Geen gegevens. Dus volgens de minimis verordening: 3x200.000 euro?
Duitsland	Maximaal 2 miljoen subsidiabele investeringskosten	200.000 per bedrijf voor een periode van

	voor de volledige programmaperiode	drie jaar, dus maximaal 600.000 euro voor de periode 2007-2013. (=deminimis-regeling voor niet-landbouw)
Hongarije	Er bestaat geen maximaal steunbedrag per landbouwbedrijf gedurende de ganse programmaperiode, maar bedraagt 735.000 euro per project met uitzonderingen van investeringen binnen de veeteelt: maximaal 2.757.000 euro per project en diversificatie-investeringen: maximaal 1.600.000 euro per project	Geen gegevens. Dus volgens deminimis verordening: 3x200.000 euro?
Polen	Voor de ganse programmaperiode per begunstigde en per landbouwbedrijf maximum 77.000 euro subsidie.	Voor de ganse programmaperiode per begunstigde en per landbouwbedrijf maximum 26.000 euro subsidie behalve voor investeringen in biogas installaties, daarvoor mag het 128.000 euro bedragen
Vlaanderen	Voor de maatregelen modernisering van landbouwbedrijven en steun voor diversificatie is per bedrijfsleider maximaal 1.000.000 euro subsidiabele investeringskosten toegelaten.	Idem

Wat de maximale toegelaten steun per landbouwbedrijf betreft vallen Wallonië en Polen als enige lager uit dan Vlaanderen. Voor Frankrijk werden geen bepalingen teruggevonden over maximale toegelaten steunbedragen voor de ganse programmaperiode, maar daar vallen de lage maximaal toegelaten subsidiabele kosten per project op. Voor alle andere landen is het maximaal toegelaten steunbedrag per landbouwbedrijf 2007-2013 hoger dan in Vlaanderen, ten minste voor een bedrijf met slechts 1 bedrijfsleider of vennoot/zaakvoerder/bestuurder in het geval van een vennootschap.

Specifiek voor diversificatiesteun is enkel in Polen en Wallonië de maximaal toegelaten steun 2007-2013 lager dan in Vlaanderen. In alle andere landen geldt de deminimis verordening voor niet landbouw (maximaal 200.000 euro voor een periode van 3 jaar) of kan deze verondersteld worden.

2.2. Vestigingssteun/extra subsidiepercentage voor jonge landbouwers via investeringssteun

Uit Tabel 8 blijkt dat slechts twee landen/regio's net als Vlaanderen de maximaal toegelaten vestigingssteun van 70.000 euro aanbieden (Wallonië en Luxemburg). Indien de vestigingssteun in Hongarije (55.000 euro) echter omgerekend wordt naar het Belgische prijsniveau bedraagt het ook meer dan 70.000 euro. Opvallend is dat Nederland geen vestigingssteun aanbiedt, maar binnen de maatregel modernisering van landbouwbedrijven echter wel een afzonderlijke beschikking heeft voor jonge landbouwers. Ook opvallend is dat slechts één deelstaat in Duitsland de maatregel aanbiedt en slechts voor maximaal 10.000 euro.

Alle landen, uitgezonderd Nederland, passen bij de maatregel modernisering van landbouwbedrijven een verhoogd subsidiepercentage toe voor jonge landbouwers (in de meeste gevallen een verhoging van 10%). Jonge landbouwers zijn bevoordeeld tegenover Vlaanderen in Wallonië, Luxemburg en Hongarije omdat er naast een hoge vestigingspremie ook een verhoogd subsidiepercentage toegekend wordt in de maatregel modernisering van landbouwbedrijven.

Tabel 8 Maximum bedrag van de vestigingsteun en het extra subsidiepercentage in de maatregel ‘modernisering van landbouwbedrijven’ in de verschillende landen/regio’s

	Maximumbedrag Vestigingssteun	Extra subsidiepercentage modernisering van landbouwbedrijven
Nederland	/	Afzonderlijke beschikking voor jonge landbouwers: Subsidie van maximaal 35% van de subsidiabele kosten (steun kan nooit de 150.000 euro overschrijden)
Wallonië	Maximum 70.000 euro	10% extra steun op investeringen (30% normale gebieden; 35% in probleemgebieden)
Frankrijk	In niet-berggebieden maximaal 29.600 euro, in berggebieden maximaal 58.400 euro	+10% steun (50% in normale gebieden en 60% in probleemgebieden)
Hongarije	Maximum 55.000 euro (omgerekend naar Belgische prijsniveau: 98.500 euro)	+10% steun (bedrijfsgebouwen en uitrusting: 50% in normale gebieden en 60% in probleemgebieden)
Luxemburg	Maximum 70.000 euro	+5% voor onroerende investeringen en +10% voor roerende investeringen (40% roerende investeringen en 50% onroerende investeringen)
Polen	Maximum 19.221 euro (omgerekend naar Belgische prijsniveau: 35.559 euro)	+10% (50% in normale gebieden en 60% in probleemgebieden)
Duitsland voor Health Check	Slechts 1 deelstaat heeft deze maatregel ingeschreven. De toegekende steun bedraagt maximum 10.000 euro	In vijf deelstaten: +10% voor jonge landbouwers (maximum bedrag extra steun: 20.000 euro)
Vlaanderen	Maximum 70.000 euro	Geen

2.3. Fiscale regime voor investeringen

In Tabel 9 wordt een overzicht gegeven van de afschrijvingsregimes en de investeringsaftrek in de onderzochte landen/regio’s. In de meeste landen wordt net als in België naast lineaire afschrijving ook degressieve afschrijving toegelaten in bepaalde gevallen. In Nederland bestaat het unieke systeem van willekeurige afschrijving.

Het fiscaal meest gunstige regime voor investeringsaftrek in de landbouw bestaat er in Polen. In Polen is immers de meerderheid van de landbouwbedrijven vrijgesteld van belasting. Investeringsaftrek voor algemene investeringen bestaat er in België, Nederland, Hongarije en Luxemburg. In België is deze het laagst (3,5%), in Luxemburg het hoogste (30%). Rationele energie-investeringen kennen een gunstige investeringsaftrek in België en in Nederland, al is deze in België slechts 13,5% en in Nederland 41,5%. In Frankrijk bestaat er een zeer gunstig regime voor jonge landbouwers tot vijf jaar na installatie en bestaat er ook het unieke systeem van DPI (Déduction pour investissement), waarbij investeringsaftrek gegeven wordt op de groei van de veestapel. In Hongarije betalen de grote meerderheid van de landbouwbedrijven geen of nauwelijks belasting, in belastingssystemen voor grotere bedrijven bestaat er een gunstig regime voor investeringen.

Tabel 9 Overzicht van de afschrijvingsregimes en van de investeringsaftrek in de onderzochte landen

Land	Afschrijvingen	Investeringsaftrek
Nederland	1) Vrije keuze voor: a) lineaire afschrijving b) degressieve afschrijving c) dalend percentage afschrijving 2) Specifiek voor bepaalde milieubedrijfsmiddelen startende	1) Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek. Voor bedragen tot 300.000 investeringskosten bestaat er aftrek. Voor bedragen tussen 2.200 euro en 54.000 is deze het hoogst en bedraagt deze 28% 2) Energie-investeringsaftrek: 41,5% (2011) 3) Milieu-investeringsaftrek: 36% (2011)

	ondernemers: willekeurige afschrijving (VAMIL-regeling)	
België	Lineaire afschrijving is standaard, degressieve afschrijving is optioneel	Investerings algemeen: 1) Personenbelasting: 3,5% investeringsaftrek of indien minder dan 20 mensen tewerkgesteld: 10,5% van de afschrijving per belastingjaar 2) Vennootschapsbelasting: investeringsreserve of de notionele interestaftrek Investerings in rationeel energieverbruik: 13,5%
Frankrijk	Meestal lineaire afschrijving, degressieve afschrijving in bepaalde gevallen toegelaten	1) Déduction pour investissement (DPI): uniek systeem (uitleg zie hoofdstuk over Frankrijk): bij investeringen in vaste activa is het enkel een cashvoordeel in bepaalde belastingjaren, bij investeringen in de stock (dieren/meerjarige planten) is het effectief belastingvoordeel (bij investeringen boven 60.000 euro bedraagt het 20.000 euro) 2) Fiscale voordelen voor jonge landbouwers (geen investeringsaftek): belastingaftrek van 50% op belastbare winst gedurende vijf jaar en 55% vrijgesteld van sociale bijdragen het eerste jaar, afnemend tot 15% in jaar 5.
Hongarije	Enkel lineaire afschrijving	Investeringsaftrek enkel bij vennootschapsbelasting mogelijk. 1) Kleine tot middelgrote ondernemingen: aftrek van de investeringskosten tot 119.208 euro per jaar (percentage van investering, niet gekend of is volledige bedrag aftrekbaar?) 2) Een belastingkrediet van 35 tot 50% van de investeringskosten (voor de ontwikkeling) is eveneens mogelijk. Met een belastingkrediet wordt bedoeld dat een bedrag afgetrokken wordt van de te betalen belastingen en onafhankelijk is van het belastingniveau.
Luxemburg	Lineaire afschrijving, materiële vaste activa met uitzondering van bedrijfsgebouwen kunnen ook degressief afgeschreven worden	Investeringsaftrek van 30% op de eerste 150.000 euro investeringskosten en 20% op de schijf boven 150.000 euro
Polen	(de meeste landbouwbedrijven in Polen betalen geen belasting). Indien wel het geval: bij belasting op basis van fiscale boekhouding is het in regel een lineaire afschrijving, degressieve afschrijving is in bepaalde gevallen mogelijk. Bepaalde type investeringen kunnen versneld afgeschreven worden.	In speciale gevallen (gebouwen in slechte staat, uitrusting in slechte staat): afschrijving van 120% tot 200%
Duitsland	Niet nagegaan	Niet nagegaan

2.4. Rentesubsidies

In Tabel 10 wordt een overzicht gegeven van de rentesubsidies in de verschillende regio's/landen voor de verschillende maatregelen. Vier van de zeven landen/regio's geven net als in Vlaanderen rentesubsidies voor de maatregel vestiging van jonge landbouwers. Daarentegen worden met Europese subsidies enkel in Wallonië en Vlaanderen rentesubsidies gegeven voor de maatregelen modernisering van landbouwbedrijven en diversificatiesteun. In Wallonië werd beslist tot een afbouw van de rentesubsidies in de tijd, met een stop vanaf 1 januari 2013. Ten laatste Op 31 december 2015 worden in Wallonië all de nog lopende rentesubsidies gekapitaliseerd, d.w.z. vervroegd uitbetaald.

Tabel 10 Overzicht van de rentesubsidies in de verschillende landen voor de verschillende maatregelen

	Vestigingssteun	Modernisering van landbouwbedrijven	Diversificatiesteun
Nederland	Neen (maatregel bestaat er niet)	Neen	Neen
Wallonië	Ja, mogelijk tot 31 december 2015, in 2015 zal een kapitalisatie plaatsvinden	Ja, wel een afbouw in de tijd (verhouding rentesubsidie/kapitaalsubsidie daalt in de tijd), niet meer mogelijk vanaf 1 januari 2013, eind december vindt er een kapitalisatie plaats	Idem modernisering van landbouwbedrijven
Frankrijk	Ja	Neen (vanaf 1 januari 2007 niet meer mogelijk)	Neen
Hongarije	Ja	Ja, maar dit gebeurt via staatssteun	Neen
Luxemburg	Ja	Neen	Neen
Polen	Neen	Neen	Neen
Duitsland	Neen	Neen, behalve in 1 deelstaat Saksen-Anhalt met staatssteun	Neen
Vlaanderen	Ja	Ja	Ja

2.5. Milieubijdrage

Uit het PDPO jaarverslag 2010 (Dumez & Van Zeebroeck, 2011) blijkt dat in 2010 52,4% van de toegekende steun bestemd was voor milieu-investeringen (in 2009 bedroeg het 45,9%). In Tabel 11 werd een inschatting gegeven van de belangrijkheid van milieu-investeringen in de onderzochte landen/regio's. Deze inschatting werd gemaakt op basis van jaarverslagen en/of de midtermevaluatie. Deze vergelijking is slechts een inschatting omdat er geen uniforme methodologie gebruikt werd. Deze inschatting wijst er op dat Vlaanderen, op Nederland na, het sterkst inzet op milieu-investeringen.

Net als in Vlaanderen werden in Nederland ook milieu-impactindicatoren berekend. In ongeveer dezelfde periode (jan 2007-dec 2009 voor Nederland en jan 2007-juli 2010 voor Vlaanderen) realiseerde Vlaanderen echter een 5x hogere ammoniakreductie en een 11x hogere broeikasgasreductie met investeringssteun. De berekeningswijze voor de ammoniakreductie was identiek in Vlaanderen en Nederland. Een belangrijke opmerking hierbij is dat Nederland vroeger dan in Vlaanderen begonnen is met het bouwen (en subsidiëren) van ammoniakemissiearme stalsystemen (reeds in de jaren negentig). Dit is een verklaring voor het grote verschil in gerealiseerde ammoniakreductie in de periode 2007-2010.

Voor de broeikasgasreductie als gevolg van investeringssteun werd in Nederland echter een verschillende berekeningsmethode gebruikt. In Nederland werd rekening gehouden met de daling in het aardgasverbruik, terwijl in Vlaanderen ook andere paramaters in rekening gebracht werden zoals de daling van de broeikasgasuitstoot door het gebruik van WKK's (niet enkel in de glastuinbouw, maar ook in de elektriciteitssector). Een andere verklaring is de relatief trage opstart in Nederland van de maatregel modernisering van landbouwbedrijven in de periode 2007-2009, terwijl de maatregel in Vlaanderen in deze periode zich reeds op kruissnelheid bevond.

Tabel 11 Inschatting van de belangrijkheid van milieu-investeringen in de totale investeringssteun in de onderzochte landen/regio's

Nederland	Alhoewel het Nederlandse programmadocument aangeeft dat de algemene beschikking (niet deze specifiek voor jonge landbouwers) niet alleen gericht is op ecologische duurzaamheid zijn alle oproepen 2007-2011 hier wel op gericht. Beschikking C (Health Check beschikking) is volledig gericht op ecologische duurzaamheid.
Wallonië	In Wallonië wordt (in tegenstelling tot de periode 2007-2008) geen hogere steunintensiteit gegeven aan milieuvriendelijke investeringen. Uit de midterm evaluatie blijkt dat slechts 14% van de investeringstypes ook als doel hebben het milieu te verbeteren ¹²
Frankrijk	19% ¹³ van de geplande uitgaven 2007-2013 is gereserveerd voor milieu-investeringen (zijnde het vegetatief plan voor het leefmilieu + regionale beschikking C1 voor energetische performantie). In deze 19% zijn echter mogelijke milieuvriendelijke investeringen in beschikking A - modernisering van de bedrijfsgebouwen voor veeteelt - niet meegenomen. Het aandeel van milieuvriendelijke investeringen hierin is niet gekend.
Hongarije	Bij de projectbeoordeling wordt voorrang gegeven aan milieuvriendelijke investeringen. Het is echter slechts één van de vele selectiecriteria. Er kon geen verdere analyse gemaakt worden daar mid-term evaluatie enkel beschikbaar is in het Hongaars.
Luxemburg	In de midterm evaluatie wordt aangegeven dat tussen 1 januari 2007 en 4 mei 2010 slechts 0,9% van de toegekende subsidies bestemd was voor milieuvriendelijke investeringen (of milieuvriendelijke onderdelen van een investering), indien hier ook nog de toegekende subsidies voor biogasinstallaties bijgeteld worden komt dit op 13% van de totale toegekende subsidies in deze periode
Polen	De analyse van de midterm evaluatie was niet toegankelijk (geschreven in het Pools), maar het selectiekader bevoordeelt investeringen die de productiviteit verhogen en milieuvriendelijkheid is geen selectie criterium.
Duitsland	Vanuit het federale kader wordt gefocust op investeringen in duurzame landbouwinfrastructuur, hierbij zijn investeringen die een emissievermindering met zich meebrengen en investeringen die energiebesparend zijn een belangrijk aandachtspunt. Deelstaten zijn echter vrij om bepaalde accenten te leggen. Een deelstaatafhankelijke analyse werd niet uitgevoerd.
Vlaanderen	Uit PDPO jaarverslag 2010 (Dumez & Van Zeebroeck, 2011) blijkt dat in 2010 52,4% van de toegekende steun bestemd was voor milieu-investeringen (in 2009 bedroeg het 45,9%).

¹² Dit gebeurde op basis van een steekproef uit de goedgekeurde dossiers

¹³ AMS-berekening op basis van jaarverslag 2009 voor Frankrijk Hexagonal

3. Nederland

Zowel de directe als de indirecte subsidies worden geanalyseerd. De directe subsidies zijn de deze in het kader van het programma voor plattelandontwikkeling aangevuld met staatssteun. De indirecte subsidies zijn de mogelijkheden voor investeringsaftrek en de gunstige afschrijvingsmogelijkheden voor investeringen in het belastingsysteem voor landbouwbedrijven. Tenslotte worden de voor- en nadelen vergeleken van investeringssteun in Vlaanderen, bekeken vanuit het standpunt van de landbouwer en bekeken vanuit het beleid.

Nederland heeft niet dezelfde maatregelen in het kader van investeringssteun in zijn Plattelandontwikkelingsprogramma opgenomen als Vlaanderen. Zo komt vestigingssteun voor jonge landbouwers niet voor in het Nederlandse programma, maar is als bijzondere deelmaatregel opgenomen in maatregel 121 Modernisering van landbouwbedrijven.

3.1. Programma voor plattelandontwikkeling

Nederland heeft niet dezelfde maatregelen in het kader van investeringssteun in zijn Plattelandontwikkelingsprogramma opgenomen als Vlaanderen. Zo komt vestigingssteun voor jonge landbouwers niet voor in het Nederlandse programma, maar is als bijzondere deelmaatregel opgenomen in maatregel 121 Modernisering van landbouwbedrijven.

3.1.1. *Vestiging van jonge landbouwers*

Deze maatregel werd in het Nederlandse programma niet geactiveerd.

3.1.2. *Modernisering van landbouwbedrijven*

De maatregel bestaat in Nederland uit drie submaatregelen waarvan de eerste (type A) gereserveerd is voor jonge landbouwers:

- 1) Versterken van de vitaliteit van land- en tuinbouw door het ondersteunen van investeringen door jonge landbouwers (type A).
- 2) Ondersteunen verdergaande verduurzaming land- en tuinbouw (type B).
- 3) Ondersteunen verdergaande verduurzaming land- en tuinbouw in het kader van de nieuwe uitdagingen (type C).

3.1.2.1. *Versterken van de vitaliteit van land- en tuinbouw door het ondersteunen van investeringen door jonge landbouwers (type A).*

3.1.2.1.1. *Type investeringen*

Er worden geen specifieke investeringen opgelegd. De jonge landbouwers zijn vrij om een keuze te maken. Het kan dus zowel gaan om investeringen die kostenverlagend zijn, investeringen die bijdragen aan verbeteringen en omschakeling van de productie, investeringen die betere condities scheppen op het gebied van milieu, dierenwelzijn, veterinaire of sanitair terrein, fytosanitair terrein, arbeidsomstandigheden, als om investeringen die de diversificatie van de landbouwactiviteiten bevorderen. Dit laatste is opvallende daar Nederland net als Vlaanderen hiervoor ook een aparte maatregel heeft in As 3.

3.1.2.1.2. *Steunintensiteit*

De subsidie bedraagt maximaal 35% van de subsidiabele kosten.

De voor steun in aanmerking komende subsidiabele kosten komen ten hoogste overeen met het bedrag van een lening die met het oog op de financiering van de investeringen in bedrijfsmodernisering is aangegaan. Deze kosten bedragen voor het bepalen van de hoogte van de steun nooit meer dan 150.000 euro.

Deze beschikking voor jonge landbouwers werkt net als beschikking B en C met oproepen. In de oproep 2011 werd de steunintensiteit verlaagd tegenover de voorgaande jaren tot een maximale vergoeding van 25% van de subsidiabele kosten. De maximale subsidiabele kosten werden in deze oproep ook verlaagd tot 100.000 euro.

3.1.2.1.3. *Voorwaarden*

- De aanvrager is het bedrijfshoofd en is jonger dan 40 jaar.
- De aanvrager heeft in de afgelopen drie jaar voor het eerst een bedrijf overgenomen of gestart.
- De aanvrager moet beschikken over voldoende vakbekwaamheid: tenminste een getuigschrift van een erkende landbouwkundige opleiding of tenminste drie jaren werkzaam op een landbouwbedrijf.
- Een investeringsplan
- Het eigen vermogen van de aanvrager bedraagt 60% of minder van de fiscale balanswaarde van het desbetreffende landbouwbedrijf.

3.1.2.2. *Ondersteunen verdergaande verduurzaming land- en tuinbouw (type B)*

3.1.2.2.1. *Type investeringen*

Ondersteund worden investeringen in modernisering van individuele land- en tuinbouwondernemingen, die bijdragen tot:

- Verminderen van de milieubelasting;
- Verhogen van de kwaliteit en de toegevoegde waarde van producten;

- Tot waarde brengen van bij-, rest- en afvalproducten;
- **Verhogen van de doelmatigheid bij inzet en gebruik van middelen, machines en menskracht**
- Verbeteren van dierenwelzijn, diergezondheid en voedselveiligheid;
- Verbeteren van de arbeidsomstandigheden in ondernemingen;
- Behoud en duurzaam gebruik van (agro)biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen;
- of combinaties hiervan.

3.1.2.2.2. *Steunintensiteit*

Max. 40% van de subsidiabele kosten.

De totale steun bedraagt niet meer dan 400.000 euro (500.000 euro in probleemgebieden) per bedrijf binnen een periode van drie jaar. Dit steunmaximum van 400.000 euro dan wel 500.000 euro in probleemgebieden geldt echter niet voor 1) investeringen in gecombineerde luchtwassers en 2) investeringen in glastuinbouwbedrijven in verband met het verbeteren van de milieuprestaties (m.n. terugdringen van emissies van broeikasgassen). Deze uitzondering geldt omdat het hier gaat om investeringen die aanleiding geven tot extra kosten in verband met de bescherming en de verbetering van het milieu.

3.1.2.2.3. *Voorwaarden*

Geen, maar er vindt wel een selectieprocedure plaats (zie verder).

3.1.2.3. *Ondersteunen verregaande verduurzaming land- en tuinbouw in het kader van de nieuwe uitdagingen (type C)*

3.1.2.3.1. *Type investeringen*

De volgende investeringstypes worden ondersteund:

- Doeltreffender gebruik van (dierlijke) meststoffen op basis van stikstof en fosfaat (bv. apparatuur voor verminderd gebruik, investeringen in teeltsystemen met minder verliezen van nutriënten naar het milieu, materiaal en apparatuur t.b.v. precisielandbouw, apparatuur voor bewerking en verwerking van mest waardoor een betere kwaliteit mest ontstaat), bestaande meststofopslag verbeteren voor de huidige veestapel (dus bij gelijk blijvende productiecapaciteit) en stalsystemen die leiden tot minder milieuverliezen (bijvoorbeeld mestscheiding in de stal);
- Installaties voor de behandeling van afvalwater op landbouwbedrijven en bij de verwerking en afzet;
- Meerjarige energieteelten (hakhout met korte omlooptijd en grassen);
- Preventiemechanismen tegen de schadelijke gevolgen van klimaatgerelateerde extreme situaties (bv. plaatsen van netten tegen hagel);
- Productie van biogas met gebruikmaking van organisch afval (productie op het bedrijf en lokale productie);
- Verbetering van de energie-efficiëntie (bv. gebruik van bouwmaterialen die warmteverlies tegengaan);

- Verwerking van uit de landbouw/bosbouw afkomstige biomassa voor de opwekking van hernieuwbare energie;
- Waterbesparende technologieën (bv. efficiënte irrigatiesystemen), wateropslag (inclusief wateroverloopgebieden), waterbesparende teeltmethoden (bv. aangepaste teeltpatronen);
- of combinaties hiervan.

3.1.2.3.2. *Steunintensiteit*

Max. 50% van de subsidiabele kosten. Geen verdere voorwaarden.

3.1.2.3.3. *Voorwaarden*

Geen, maar er vindt wel een selectieprocedure plaats (zie verder).

3.1.2.4. *Gezamenlijke bepalingen voor beschikkingen A, B en C*

3.1.2.4.1. *Procedure voor toekenning*

Aanvragen kunnen op verschillende manieren worden beoordeeld en gerangschikt:

- Door middel van rangordening (eventueel in klassen) bij openstellingen van deze maatregel voor investeringen waarvoor geldt dat het maken van een onderscheid tussen aanvragen op grond van doeltreffendheid en doelmatigheid van inzet goed mogelijk en gerechtvaardigd is vanuit het doel van de openstelling en de verschillen tussen de aanvragen. Dit is vooral opportuun wanneer grote verschillen mogelijk zijn tussen de aanvragen voor wat betreft bijdrage aan het doel.
- Door middel van loting of ordening op basis van volgorde van binnenkomst bij openstellingen waar het moeilijk of niet mogelijk is om naar aard van het doel van de openstelling een onderscheid te maken tussen de aanvragen.
- Een combinatie van a en b.

Voor de beoordeling van aanvragen kan in geval van mogelijkheid a gebruik gemaakt worden van een beoordelingscommissie, die de aanvragen beoordeelt en rangschikt en daarover advies uitbrengt aan de bevoegde autoriteit (in de praktijk Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie). De bevoegde autoriteit beslist over de toekenning.

In geval van loting kan besloten worden om aanvragers die uitgeloot zijn, bij een volgende openstelling voorrang te verlenen, op voorwaarde dat zij nog steeds aan de gestelde voorwaarden voldoen.

1. Subsidiabele kosten:

Als subsidiabele kosten worden uitsluitend de kosten, exclusief BTW, voor investeringen in bedrijfsmiddelen in aanmerking genomen betreffende:

- (a) De bouw, **verwerving**, verbetering of inrichting van onroerende goederen;
- (b) De aankoop of **huurkoop** van nieuwe machines en nieuwe apparatuur, inclusief computersoftware, tot aan de marktwaarde van het goed; andere kosten betreffende het leasecontract, zoals de marge van de leaseorganisatie, herfinancieringskosten, overheadkosten en verzekeringspremies zijn niet subsidiabel;
- (c) Algemene kosten verbonden met de uitgaven genoemd onder (a) en (b), zoals de **architecten en ingenieurs en honoraria van adviseurs, haalbaarheidsstudies, verwerven van patenten en vergunningen**.

2. Voor gebouwen gelden de volgende beperkende voorwaarden:

- **Voor het verworven gebouw mag in de afgelopen 10 jaar geen steun zijn verleend;**
- De prijs van het gebouw mag niet hoger zijn dan de marktwaarde en het gebouw moet – uiterlijk op het moment van de subsidievaststelling – voldoen aan de nationale voorschriften, hetgeen moet blijken uit een taxatierapport.

3. Niet-subsidiabel zijn:

- De aankoop van landbouwproductierechten, dieren en zaai- en pootgoed van jaarlijkse gewassen alsook het planten daarvan (dit is conform verordening 1698/2005);
- **Eenvoudige vervangingsinvesteringen: een investering voor het eenvoudig vervangen van een bestaand gebouw of een bestaande machine, of delen daarvan, door een nieuw, modern gebouw of een nieuwe moderne machine, zonder dat daarbij de productiecapaciteit met meer dan 25 % wordt verhoogd of de betrokken productie of technologie fundamenteel wordt gewijzigd. Een investering voor het vervangen van een ten minste 30 jaar oud en volledig gesloopt landbouwbedrijfsgebouw, wordt niet als een vervangingsinvestering beschouwd.**
- **De aankoop van grond voor een bedrag dat niet hoger is dan 10% van de totale subsidiabele uitgaven (het maximum van 10% is conform VO 1698/2005), tenzij er sprake is van concrete acties ten behoeve van milieubehoud en er een motivatie wordt gegeven waaruit blijkt dat zonder deze aankoop van grond hoger dan 10%, het project niet gerealiseerd kan worden.** Tevens geldt dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen de aankoop van grond en de doelstelling van de actie. De aanvrager dient dit in voorkomende gevallen te verklaren; en er dient een taxatierapport te worden overgelegd, waarin wordt bevestigd dat de aankoopprijs niet hoger is dan de marktwaarde. De aankoop van grond is geheel niet subsidiabel in het kader van 1) investeringen in gecombineerde luchtwassers en 2) investeringen in glastuinbouwbedrijven.

3.1.2.5. *Extra bepalingen aangaande beschikking B en C: innovatie en broeikasgasreductie*

De bepalingen die hieronder weergegeven worden zijn opgenomen in het programmadocument, maar werden niet teruggevonden in de procedures bij de selectie van de projectoproepen 2007-2011 (zie onder).

Bij de selectie van de projecten wordt voorrang gegeven aan innovatieve projecten met een grote broeikasgasreductie.

Innovatie

Innovatief wordt gedefinieerd als:

Technieken en concepten met een marktintroductie kleiner dan 5%, excl. de door de innovatoren gerealiseerde marktintroductie van maximaal 1%.

CO₂-reductie

Aanvragers worden beoordeeld op het criterium van CO₂-reductie: te steunen investeringen dienen meer dan een bepaalde minimum CO₂-reductie te realiseren. Aanvragen die hier niet aan voldoen worden niet gehonoreerd.

Indien marktintroductie hoger dan 5%: lager subsidiepercentage

Voor perspectiefvol gebleken energie-innovaties kan de verdere uitrol ondersteund worden tot maximaal 15% van het subsidiebedrag

3.1.2.6. *Investeringstypes die gesubsidieerd werden in de periode 2007-2011 (beschikkingen B en C)*

3.1.2.6.1. *Gecombineerde luchtwassers (laatste oproep 2010: beschikbaar budget 5.750.000 euro + 2.500.000 euro top-up voor twee provincies)*

Enkel de gecombineerde luchtwassystemen kwamen in aanmerking voor subsidie, naast ammoniak reduceren deze ook de uitstoot van fijn stof en geur. Elk jaar wordt een vast bedrag voorzien voor deze subsidie. Daar er steeds meer aanvragen zijn dan er budget beschikbaar is werd gewerkt met een lotingsysteem. De maximale steun bedraagt 35% van het subsidiebedrag.

3.1.2.6.2. *Investerings in energiebesparing in de glastuinbouw (budget oproep 2011: 4.000.000 euro)*

Per jaar wordt een budget vastgelegd. Voor 2011 bedraagt het bedrag 4 miljoen euro. De subsidie bedraagt 25% van de investeringskosten (met maximale subsidiabele

investeringskosten per investeringstype). In 2011 kwamen de volgende investeringstypes in aanmerking:

- een eerste energiebesparend scherm (maximale subsidiabele investeringskost: 260.000 euro)
- een tweede energiebesparend scherm (maximale subsidiabele investeringskost: 260.000 euro)
- een klimaatcomputer (maximale subsidiabele investeringskost: 50.000 euro)
- een kasdek met antireflectie gecoat kasdekglas ((maximale subsidiabele investeringskost: 500.000 euro)
- een warmtebuffersysteem (maximale subsidiabele investeringskost: 100.000 euro)
- verticale ventilatoren (maximale subsidiabele investeringskost: 150.000 euro)
- de aansluiting op een energie- of CO2 netwerk (maximale subsidiabele investeringskosten voor warmteaansluiting: 150.000 euro en voor CO2-aansluiting: 50.000 euro)
- een hogedrukvernevelingssysteem voor de kaskoeling (maximale subsidiabele investeringskost: 250.000 euro)
- een gevelschermb (maximale subsidiabele investeringskost: 150.000 euro)
- een energiebesparend ventilatiesysteem met voorverwarming en/of warmteterugwinning (maximale subsidiabele investeringskost: 1.000.000 euro)
- diffuus glas (maximale subsidiabele investeringskost: 500.000 euro)
- een biomassa gestookte ketelinstallatie (maximale subsidiabele investeringskost: 1.500.000 euro)

Er kon maar 1,5 maand ingeschreven worden. De subsidies worden verdeeld op volgorde van inschrijving, de dag dat de aanvragen die dag binnengekomen samen het budget overschrijden wordt geloot onder de aanvragen van die dag.

3.1.2.6.3. Investerings in integraal duurzame stal (oproep 2011: 6,5 miljoen euro beschikbaar + 1,7 miljoen euro top-up voor provincie Limburg)

In de regeling worden enkel de meerkosten vergoed (aan 40% van de investeringskost) voor de bouw of verbouwing van/naar een integraal duurzame stal. Wat vergoed kan worden is het verschil tussen de norminvesteringen (alle investeringen qua dierenwelzijn en milieu die wettelijk verplicht zijn) en de extra investeringen die leiden tot een integraal duurzame stal (bovenwettelijk). De maximaal toegekende steun per aanvraag is beperkt tot 250.000 euro. Er werden geen details gevonden over de selectieprocedure, mogelijks wordt hetzelfde systeem toegepast als voor de energiebesparende investeringen in de glastuinbouw.

3.1.2.6.4. Investerings in milieuvriendelijke maatregelen

Deze subsidieregeling liep in 2010 en 2011. In 2010 kwamen de volgende investeringen in aanmerking:

- Categorie 1: de bewerking van dierlijke mest
- Categorie 2: het plaats specifiek toedienen van meststoffen bij open teelten
- Categorie 3a: de vergroting van de mestopslagcapaciteit met 1 tot 3 maanden
- Categorie 3b: de vergroting van de mestopslagcapaciteit met 3 maanden of meer

- Categorie 4: het produceren van hernieuwbare energie voor uw landbouwbedrijf
- Categorie 5: een voorziening voor de opslag van perssap en percolatiewater of het scheiden van schoon en vervuild hemelwater (alleen voor bedrijven in Noord-Brabant)

In 2010 was er 6,4 miljoen euro te beschikking voor categorie 1 tot 4 en voor categorie 5 1,6 miljoen euro. In 2011 was er nog enkel subsidie mogelijk voor categorieën 1, 2 en 4 en dit voor een budget van 15 miljoen euro. De subsidie bedraagt 35% van de investeringskost. Meerdere categorieën kunnen gecombineerd worden, maar de subsidie per categorie wordt beperkt tot maximaal 100.000 euro.

3.1.2.6.5. *Investerings voor het tegengaan van fijn stof (oproep 2011: budget 20.000.000 euro)*

De volgende investeringstypes werden gesubsidieerd:

- Biologisch en chemisch luchtwassysteem (hoofdcategorie rundvee, kippen, kalkoenen)
- Gecombineerd luchtwassysteem (hoofdcategorie varkens)
- Oliefilmsysteem met drukleidingen (hoofdcategorie kippen en kalkoenen)
- Ionisatiesysteem met negatieve coronadraden (hoofdcategorie kippen)
- Water luchtwassysteem (hoofdcategorie kippen, kalkoenen en eenden)

De subsidie bedraagt 60% van de investeringskost. De selectieprocedure zoals beschreven in 4.1.8.2. wordt toegepast/

3.1.3. ***Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten***

3.1.3.1. *Type investeringen*

Type van diversificatie-investeringen zijn zorgverlening, kinderopvang, dag- en verblijfsrecreatie, huisverkoop, ambachtelijke activiteiten, en andere vormen van diversificatieactiviteiten zoals energieproductie, voorlichting, educatie, training, een combinatie van diversificatieactiviteiten, of innovatieve vormen van diversificatie die inpasbaar zijn in het platteland.

In tegenstelling tot het Vlaamse PDPO worden diversificatie**projecten** gefinancierd:

- Projecten gericht op investeringen in niet-agrarische activiteiten op agrarische bedrijven die diversificatie tot doel hebben. Dit betreft ook investeringen die uitbreiding of professionalisering van diversificatie op agrarische bedrijven tot doel hebben. De planvorming inclusief het ondernemersplan kan onderdeel zijn van het project.
- Projecten voor stimulering van samenwerking gericht op bevordering van diversificatie. Het gaat om samenwerking tussen landbouwbedrijven onderling, alsmede tussen landbouwbedrijven en micro-ondernemingen, zorginstellingen, toerisme en andere voor de stimulering van diversificatie relevante partijen.
- Introductie van nieuwe informatietechnologie op het platteland ondersteunend aan en als onderdeel van het project gericht op diversificatie op het agrarische bedrijf.
- Projecten gericht op ketenontwikkeling, promotie- en/of marketingactiviteiten gericht op niet-agrarische activiteiten voortkomend uit de diversificatie.

In het kader van de Health Check werd een afzonderlijk budget afgebakend van 10 miljoen euro voor de volgende investeringen:

- Productie van biogas met gebruikmaking van organisch afval (productie op het bedrijf en lokale productie).
- Verwerking van uit de landbouw / bosbouw afkomstige biomassa tot hernieuwbare energie.
- Installaties/infrastructuur voor hernieuwbare energie op basis van biomassa en andere hernieuwbare energiebronnen (zonne- en windenergie, geothermische energie).

3.1.3.2. Steunintensiteit

Het totaal aan steun dat aan een eindbegunstigde over een periode van drie belastingjaren kan worden verstrekt bedraagt 200.000 euro. Voor investeringen en uitgaven in of door ondernemingen bedraagt de subsidie maximaal 100% van de totale subsidiabele kosten.

3.1.3.3. Procedure voor toekenning

Er werd enkel informatie teruggevonden over de beoordelingscriteria van de projecten:

- Mate waarin het project een voldoende economisch perspectief heeft, volgens de economische onderbouwing in het ondernemingsplan. Het project dient in elk geval een positief economisch perspectief te hebben
- Mate waarin het project bijdraagt aan verbetering van het bedrijfsinkomen volgens het ondernemingsplan
- Mate waarin de exploitatie voor de langere termijn gedekt is volgens het ondernemingsplan
- Mate waarin het project bijdraagt aan de instandhouding of toename van de werkgelegenheid blijkens het ondernemingsplan
- Mate waarin aan een lokale of regionale behoefte wordt voldaan.

3.1.3.4. Subsidiabele kosten

In geval van investeringen, zijn de subsidiabele uitgaven gelimiteerd tot:

- de bouw, verwerving of verbetering van onroerende goederen; **kosten van grond**, gebouwen, bouwconstructies, inrichting van gebouwen en terreinen (inclusief verbetering en aanpassingen ten behoeve van het project). De kosten voor grond mogen maximaal 10% van de projectkosten bedragen.
- de aankoop of **huurkoop** van nieuwe machines en bedrijfsuitrusting, inclusief computerprogrammatuur tot ten hoogste de marktwaaarde van het bedrijfsmiddel; overige kosten voor de huurkoopovereenkomst, zoals de met de financiering gemoeide rentekosten, verzekeringskosten, overhead- en bemiddelingskosten zijn niet subsidiabel.
- **Eenmalige voorbereidings-, plan- en organisatiekosten om te komen tot een goed projectplan zoals architectenkosten, ingenieursbureaus, adviesondersteuning, verwerving van patentrechten en licenties, tot maximaal 15% van de**

projectkosten gericht op diversificatie. Slechts indien goed beargumenteerd kunnen de voorbereidingskosten maximaal 25% van de totale projectkosten bedragen, het dient dan te gaan om risicovolle of experimentele projecten waarbij meer kosten gemaakt moeten worden om te komen tot een goed onderbouwd projectplan.

- **Eenmalige organisatiekosten voor activiteiten gericht op de ontwikkeling van samenwerkingsverbanden, ketenontwikkeling, promotie- en/of marketingactiviteiten gericht op diversificatie naar niet agrarische activiteiten.**
- **Kosten van het direct bij de uitvoering van het project betrokken personeel evenals kosten van eigen arbeid van de aanvrager in het kader van het project.**
- **Kosten voor het opstellen van ondernemersplannen gericht op de projectactiviteiten.**

3.2. Staatssteun voor investeringen in duurzame stallen en houderijsystemen

In Nederland wordt bijkomende staatssteun gegeven voor investeringen in duurzame stallen en veehouderijsystemen. In totaal gaat het over een bedrag van 56,4 miljoen euro voor de periode 2007-2013. De steun bedraagt maximaal 60% van de investeringskost. De subsidie mag maximaal 400.000 euro bedragen. De staatssteun is aangemeld bij de Europese Commissie onder staatssteundossiers N559/2009 en N112/2010.

3.3. Fiscale voordelen voor investeringen in Nederland

3.3.1. Belastingstelsel voor landbouwbedrijven (kort)

In Nederland bestaat het forfaitaire belastingstelsel zoals in de meeste Europese landen gangbaar is niet. De meest voorkomende type bedrijven zijn eenmanszaken en vennootschappen. Partners binnen het vennootschap worden apart belast. In 2007 waren 10% van de bedrijven een rechtspersoonlijkheid en belast via de vennootschapsbelasting. Het meest voorkomen belastingstelsel is dus de personenbelasting. Voor kleine bedrijven (inkomen lager dan 10.000 euro) is het belastingstelsel zeer gunstig.

In Nederland is de sociale zekerheid in de personenbelasting geïntegreerd. Het maximale belastingpercentage inclusief sociale zekerheid bedraagt er 52%. (Van der Veen et al., 2007). In Tabel 12 wordt het belastingpercentage weergegeven voor Nederland en België voor het specifieke geval van landbouwbedrijf bestaande uit twee ondernemers (man en vrouw) en twee kinderen.

Tabel 12 Belastingpercentage INCLUSIEF SOCIALE ZEKERHEID in de personenbelasting voor drie belastbare bedrijfsinkomens EXCLUSIEF INVESTERINGSAFTREK voor een familie bestaande uit twee ondernemers (man-vrouw) en twee kinderen (vennootschap belast volgens personenbelasting)

Belastbaar inkomen	Percentage belasting Nederland	Percentage belasting België
10.000 euro	< 10%	40%
50.000 euro	18%	42%
100.000 euro	32%	51%

Bron: Van der Veen et al. (2007)

3.3.2. *Afschrijving van investeringen*

3.3.2.1. *Algemeen*

De kostprijs van een aangeschaft of zelf voortgebracht bedrijfsmiddel wordt afgeschreven. Dat betekent dat jaarlijks een deel van de aanschaf- of voortbrengingskosten wordt afgetrokken van de winst. Productierechten mogen afgeschreven worden, maar grond over het algemeen niet. Voorwaarde voor afschrijving is dat het goed onderworpen is aan slijtage. De afschrijving voor gebouwen is het algemeen 3 of 4%, maar kortere afschrijfperiodes kunnen aangevraagd worden bij de Nederlandse belastingdienst. Stallen en serres worden vaak op een termijn van 15 tot 20 jaar afgeschreven. Ook zieke en oude dieren kunnen afgeschreven worden. Naast lineaire afschrijving zijn ook de degressieve afschrijving toegelaten.

3.3.2.2. *Voordelen voor investeringen door jonge ondernemers en milieugerichte investeringen: willekeurige afschrijving*

Voor investeringen in bepaalde milieubedrijfsmiddelen kan een **willekeurige afschrijving** worden toegepast (VAMIL-regeling). Het gaat om bedrijfsmiddelen die in Nederland nog niet gangbaar zijn. Jaarlijks wordt een lijst van deze bedrijfsmiddelen gepubliceerd. Als een bedrijfsmiddel in de loop van de tijd gangbaar wordt, verdwijnt het van de lijst. Willekeurige afschrijving betekent dat niet volgens een vast systeem wordt afgeschreven, maar dat de ondernemer zelf mag bepalen voor welk bedrag er wordt afgeschreven. Hiermee kan bijvoorbeeld een liquiditeitsvoordeel worden behaald of een schommeling in de winst worden opgevangen.

Startende ondernemers mogen op bepaalde bedrijfsmiddelen waarin zij in de jaren dat ook startersaftrek is genoten, geïnvesteerd hebben ook **willekeurig afschrijven**. Er moet sprake zijn van een investering, de faciliteit werkt dus niet bij het doorschuiven van bedrijfsmiddelen. Willekeurige afschrijving betekent dat in plaats van de gewone afschrijvingssystematiek, op een volstrekt willekeurige manier kan worden afgeschreven op bepaalde investeringen. Willekeurige afschrijving kan liquiditeitsvoordelen opleveren.

3.3.3. *Investeringsaftrek*

Investeringsaftrek (IA) Deze bestaat uit drie regelingen: de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA), de energie-investeringsaftrek (EIA) en de milieu-investeringsaftrek (MIA). Investeringsaftrek is niet van toepassing op bijvoorbeeld grond, woonhuizen en quota (Nederlandse belastingdienst, 2011).

Deze investeringsaftrek vindt echter plaats op de belastbare winst en is dus geen netto belastingvermindering.

Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek De KIA bedraagt een aflopend percentage van het investeringsbedrag dat van de winst kan worden afgetrokken, maar kent wel een maximum. Het percentage bedraagt bijna 0% tot **28%**, hoe lager het geïnvesteerde bedrag hoe hoger het percentage (zie Tabel 13). Boven het bedrag van 301.800 euro (2011) wordt geen investeringsaftrek meer gegeven. Het maximale bedrag van de investeringsaftrek bedraagt 15.211 euro (2011). Bij bedragen boven 100.601 wordt dit absolute bedrag van 15.211 euro geleidelijk verminderd. Als sprake is van een samenwerkingsverband, gelden de maximum investeringsbedragen niet per ondernemer, maar per samenwerkingsverband. De volgende

investeringen zijn uitgesloten: aankoop van grond, dieren, quota, woonhuizen en auto's met uitzondering van deze met lage CO₂ uitstoot.

Tabel 13 Overzicht van de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek in functie van het totale bedrag van de investering

Totale bedrag aan investering in boekjaar	Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek
Niet meer dan 2.200 euro	0 euro
2.201 euro t/m euro 54.324 euro	28% van het investeringsbedrag
54.325 euro t/m 100.600 euro	15.211 euro
euro 100.601 t/m euro 301.800 euro 15.211	15.211 euro, verminderd met 7,56% van het deel van het investeringsbedrag
Meer dan 301.800 euro	0 euro

Bron: Nederlandse belastingdienst (2011)

Energie-investeringsaftrek De energie-investeringsaftrek (EIA) heeft betrekking op investeringen in energiezuinige bedrijfsmiddelen. Het aftrekpercentage bedraagt **41,5%** (2011). D.w.z. dat 41,5% van de investeringskosten mag afgetrokken worden van het belastbaar inkomen. Deze bedrijfsmiddelen worden opgenomen in een aparte lijst. Om voor de aftrek in aanmerking te komen, is een verklaring van de minister van Economische Zaken noodzakelijk, dat er sprake is van een energie-investering. Er geldt een absoluut plafond (zeer hoog: 116.000.000 euro) en een vergelijkbare bepaling over samenwerkingsverbanden als bij de KIA.

Milieu-investeringsaftrek Voor milieuvriendelijke investeringen geldt de MIA. Voor de meeste landbouwbedrijfsmiddelen bedraagt het aftrekpercentage 36% (2011). MIA kan voor eenzelfde investering niet gecombineerd worden met energie-investeringsaftrek.

3.4. Vergelijking directe investeringssteun (programma voor plattelandontwikkeling + staatssteun) tussen Nederland en Vlaanderen

3.4.1. Vergelijkende tabellen

Om de verschillende bedragen van directe overheidssteun met elkaar te kunnen vergelijken werd het aantal landbouwbedrijven in rekening gebracht. Dit is onze inzien de enige manier om de bedragen enigszins vergelijkbaar te maken. Deze vergelijking is echter niet ideaal, zo wordt geen rekening gehouden met de snelheid van achteruitgang van het aantal landbouwers, de grootte van de landbouwbedrijven, de bedrijfsstructuur, enz.

Tabel 14 Vergelijking steun in kader van Plattelandsbeleid (Europese deel + nationale/regionale bijdrage+staatssteun) voor investeringen in de landbouw

	Nederland	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	/	55,8 mln euro
Modernisering van landbouwbedrijven	106,0 mln euro + 332,6 mln euro top-up= 438,6 mln euro Indien hierbij ook de staatssteun geteld wordt voor investeringen in duurzame stallen en houderijsystemen komt het op een bedrag van 495,0 mln euro	303,8 mln euro
Modernisering van landbouwbedrijven per landbouwbedrijf¹⁴	5.715 euro 6.450 euro inclusief staatssteun	9.500 euro
Modernisering van landbouwbedrijven per landbouwbedrijf met economische grootte hoger dan 100 ESU¹⁵	18.320 euro	36.427 euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	38,4 mln euro + 2,8 mln euro top-up = 41,2 mln euro	33,7 mln euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten per landbouwbedrijf	500 euro	1.054 euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten per landbouwbedrijf met economische grootte hoger dan 100 ESU	1.421 euro	4.041 euro

De top-up die voorzien werd voor maatregel modernisering van landbouwbedrijven bedroeg oorspronkelijk 105,1 euro voor de ganse programmaperiode, maar werd in december 2009 verhoogd tot 332,6 miljoen euro.

Tabel 15 Vergelijking subsidiepercentage voor investeringen in de landbouw

	Nederland	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	/	
Modernisering van landbouwbedrijven	35-40-50% (60% voor duurzame stallen)	8-18-28-38%
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	Max 100%	8 of 28%

¹⁴ In 2007 waren er in Nederland 76.740 landbouwbedrijven (bron: LEI) t.o.v. 31.980 in Vlaanderen

¹⁵ In 2007 waren er in Nederland 27.020 landbouwbedrijven met een economische grootte hoger 100 ESU tegenover 8.340 in Vlaanderen

Tabel 16 Vergelijking maximale steunbedrag voor investeringen in de landbouw

	Nederland	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	/	Maximaal 70.000 euro
Modernisering van landbouwbedrijven	Type A: Voor jonge landbouwers: maximaal 52.500 euro (35% van 150.000 euro) Type B (waar jonge landbouwers ook voor in aanmerking komen): Maximaal 400.000 euro per bedrijf binnen een periode van 3 jaar , behalve in probleemgebieden: 500.000 euro. Dit maximumbedrag geldt echter niet voor luchtwassers en milieu-investeringen in de glastuinbouw.	Voor “modernisering van landbouwbedrijven” en “diversificatie” samen is het maximale subsidiabele bedrag 1000.000 euro per bedrijfsleider, dus maximum 280.000 euro bij 28% investeringssteun (het aantal investeringen aan 38% zijn zeer beperkt- over een periode van 7 jaar (PDPOII))
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	Maximaal 200.000 euro over drie belastingjaren	Idem als modernisering van landbouwbedrijven

3.4.2. Voor- en nadelen van investeringssteun in Nederland bekeken vanuit de landbouwsector

3.4.2.1. Investeringsklimaat voor jonge landbouwers

Voordelen:

- Binnen de maatregel ‘modernisering van landbouwbedrijven’ bestaat er een afzonderlijke beschikking voor jonge landbouwers.
- De type investeringen die binnen deze beschikking in aanmerking komen is ruim
- De subsidie bedraagt 35% van de subsidiabele kosten (subsidie maximaal 150.000 euro)

Nadelen:

- De maatregel ‘vestiging van jonge landbouwers’ is niet geactiveerd in Nederland

3.4.2.2. Modernisering van landbouwbedrijven

Voordelen:

- De subsidiabele kosten die in aanmerking komen voor directe subsidie zijn minder streng afgelijnd dan in Vlaanderen, zo kan ook subsidie verkregen worden voor de aankoop van grond, architectenkosten en honoraria van adviseurs.
- De subsidiepercentages zijn hoger dan in Vlaanderen. Zo worden voor duurzame stallen subsidies tot 60% gegeven.
- Maximaal steunbedrag voor de modernisering van landbouwbedrijven is hoger dan in Vlaanderen (400.000 euro, in probleemgebieden 500.000 euro) binnen een periode van 3 jaar.

Nadelen:

- Het beschikbare budget in Nederland is relatief gezien slechts 68% van het Vlaamse budget
- In Nederland bestaat er geen open systeem, maar een systeem van oproepen dat gebaseerd is op loting en rangordening. Het rechtstreekse gevolg hiervan is dat niet alle landbouwbedrijven die een aanvraag hebben ingediend een subsidie zullen ontvangen.
- Behalve bij beschikking A (voor jonge landbouwers) zet Nederland in de praktijk uitsluitend in op investeringen in het kader van ecologische duurzaamheid. Andere investeringen die minder uitgesproken inzetten op ecologische duurzaamheid (zoals bijvoorbeeld een nieuwe melkinstallatie) worden niet ondersteund.

3.4.2.3. Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten

Voordelen:

- Hoge subsidiepercentages (tot 100%)
- De maximale investeringssteun voor diversificatie naar niet-agrarische activiteiten bedraagt 200.000 euro over een periode van 3 jaar (hoger dan in Vlaanderen)

Nadelen:

- Er is slechts een beperkt budget beschikbaar, relatief gezien de helft van in Vlaanderen
- In Nederland bestaat er geen open systeem, maar een systeem van oproepen dat gebaseerd is op loting en rangordening. Het rechtstreekse gevolg hiervan is dat niet alle landbouwbedrijven die een aanvraag hebben ingediend een subsidie zullen ontvangen.

3.4.3. Analyse van investeringssteun in Nederland bekeken vanuit het beleid

- Het systeem van rangordening en loting heeft voordelen voor het budgetbeheer van de overheidsuitgaven.
- Indien het systeem van rangordening volgens objectieve criteria uitgevoerd wordt opent dit mogelijkheden om bepaalde doelstellingen zoals kostenefficiëntie beter te controleren (in de praktijk werd in de periode 2007-2011 echter gewerkt met een selectie op basis van indieningsdatum).
- Het beleid kiest met de projectoproepen 2007-2011 (121 beschikkingen B en C) voluit voor de ecologische duurzaamheid. Aan sociale en economische duurzaamheid wordt minder aandacht gegeven.

3.5. Vergelijking fiscale voordelen voor investeringen tussen Nederland en Vlaanderen

- Uniek systeem van willekeurige afschrijvingen voor milieu-investeringen en voor startende landbouwbedrijven in Nederland (niet bestaande in Vlaanderen en in de andere landen/regio's).
- In Nederland bestaat er een hoge investeringsaftrek voor kleinschalige investeringen (tot 28%), energie-investeringen (41,5%) en milieu-investeringen (36%). In België is de investeringsaftrek voor algemene investeringen 3,5% en voor investeringen in het kader van rationeel energiegebruik beperkt tot 13,5%.

4. Wallonië

Zowel de directe als de indirecte subsidies worden geanalyseerd. De directe subsidies zijn de deze in het kader van het programma voor plattelandontwikkeling aangevuld met staatssteun. Staatssteun voor investeringen bestaat echter niet in Wallonië. De indirecte subsidies zijn de mogelijkheden voor investeringsaftrek in het belastingsysteem. De mogelijkheden voor investeringsaftrek in Wallonië worden besproken, maar deze zijn uiteraard dezelfde als deze in Vlaanderen. Tenslotte worden de voor- en nadelen vergeleken van investeringssteun in Wallonië vergeleken met Vlaanderen, en dit bekeken vanuit het standpunt van de landbouwer en bekeken vanuit het beleid.

4.1. Programma voor plattelandontwikkeling

4.1.1. *Vestiging van jonge landbouwers*

4.1.1.1. *Subsidiabele kosten*

De volgende investeringen worden gesubsidieerd:

- Het overnemen of de aankoop van materiaal
- Het overnemen of de aankoop van levende landbouwdieren. Het vervangingsvee van de overgenomen of de opgerichte onderneming wordt ook gefinancierd indien dit gebeurt binnen een jaar na de overname of het oprichten van het bedrijf.
- De overname of de constructie van gebouwen
- De overname van stocks voor een maximum van 20.000 euro per uitbating
- Schadeloosstelling van achterstallige meststoffen voor een maximum van 350 euro/ha
- Schadeloosstelling van landbouwgewassen in opgroei voor een maximum van 750 euro/ha, evenals de overname van tuinbouwgewassen gerechtvaardigd door hun waarde
- In het kader van bedrijfsovernames onder de vorm van vennootschappen, wordt subsidie gegeven voor de vrijkoop van aandelen op basis van een onderzoek met gedetailleerde inventaris door een bedrijfsrevisor aangesteld door het Instituut van Bedrijfsrevisoren.
- De studiekosten verbonden aan het opstellen van een ontwikkelingsplan buiten de consultatiekosten (kosten van de architect, van de ingenieur, enz.)

4.1.1.2. *Steunintensiteit*

1. Op de eerste schijf van 100.000 euro wordt een kapitaalsubsidie gegeven gelijk aan 40%
2. Op de tweede schijf van investeringen gaande van 100.001 tot 300.000 euro wordt een maximale steun gegeven van 30.000 euro in de vorm van rentesubsidies. De rentesubsidie is gelijk aan het verschil tussen de rentestandaard van kracht bij ondertekening van de lening en de minimumrente van 1% ten laste van de landbouwer. De rentesubsidie kan weliswaar niet hoger zijn dan 5%. De duur van lening waarvoor rentesubsidie gegeven wordt is maximum 15 jaar voor gebouwen en 7 jaar voor andere investeringen. Weliswaar wordt de duur van de lening

desnoods beperkt om nooit het plafond van 30.000 euro rentesubsidie te overschrijden.

3. Overheidswaarborg wordt gegeven voor alle leningen in aanmerking komend voor maatregel 112 vestigingsteun van jonge landbouwers voor een duur van maximaal 15 jaar.¹⁶ (regionale staatssteun)
4. De kosten voor het opmaken van een ontwikkelingsplan, wel of niet inbegrepen een investeringsplan, worden gesubsidieerd met een percentage van 80% met een maximum van 1.200 euro. Gelijkaardig wordt een subsidie gegeven van 80% met een plafond van 1.200 euro voor de *opvolging* van het ontwikkelingsplan, al dan niet inbegrepen een investeringsplan (regionale staatssteun).

Al deze maatregelen mogen echter nooit de 70.000 euro aan overheidssubsidie overschrijden.

Voor het geheel van toegekende rentesubsidies toegekend in het kader van deze maatregel zal overgegaan worden tot een kapitalisatie van jaarlijkse nog af te betalen gedeelten op 31 december 2015 ten laatste.

Wanneer het ontwikkelingsplan vergezeld is van een investeringsplan voor drie jaren wordt de minimumrente ten laste van de jonge landbouwers in het kader van rentesubsidies voor investeringen die vallen onder maatregel 121 “Modernisering van landbouwbedrijven” verlaagd tot 1%.

4.1.1.3. Voorwaarden

- Enkel jonge landbouwers (20 tot 40 jaar) **in hoofdberoep** komen in aanmerking.
- Voorwaarden betreffende voorkennis: verschillende mogelijkheden (wordt hier niet op ingegaan)
- Ontwikkelingsplan opgesteld door een consultant (dat aan bepaalde voorwaarden voldoet) en minimum 3 jaar begeleiding
- Aantonen dat men in orde is met de normen voor mestopslag of engagement om zich in orde te stellen binnen 36 maanden
- Engagement om een bedrijfsboekhouding bij te houden bij een fysieke of rechtspersoon
- **Binnen een termijn van 3 jaar kunnen aantonen dat 1800 uren gewerkt werd in het overgenomen bedrijfsdeel en dat een inkomen verworven werd minimaal gelijk aan de regionale drempel per UTH (=1800 werkuren)**

4.1.1.4. Procedure van toekenning

De FIA (Fond d’investissement agricole) was jarenlang een waardevol en efficiënt hulpmiddel om de installatie van nieuwe landbouwers aan te moedigen. Met het van start gaan van het programma voor plattelandontwikkeling 2007-2013 werd het echter opgegeven. Als onderdeel van het Waalse programma voor plattelandontwikkeling (POP) 2007-2013, was een eerste hulpsysteem (investeringssteun voor ontwikkeling van de landbouw AIDA), opgericht op 1 januari 2007. Dit werd echter ook opgegeven en sinds 15 januari 2009 bestaat

¹⁶ In Vlaanderen beperkt tot 80% van het kredietbedrag en 200.000euro

het systeem ISA (Investissement dans le secteur agricole). Het is net als het VLIF een open systeem. De aanvraagprocedure kan teruggevonden worden op: http://agriculture.wallonie.be/apps/spip_wolwin/rubrique.php3?id_rubrique=53.

4.1.2. Modernisering van landbouwbedrijven

4.1.2.1. Type investeringen en subsidiabele kosten

De volgende investeringen komen in aanmerking:

- Aankoop, aanpassing, vernieuwing van materiaal (nieuw of tweedehands) voor de voortzetting of de ontwikkeling van een productieactiviteit die al uitgevoerd wordt op het bedrijf met inbegrip transformatie van landbouwproducten en hoeveeverkoop
- Ontwikkeling, grote renovatie, herstellingen, bouw of aankoop van infrastructuur voor land- of tuinbouw productie en/of transformatie en verkoop.

Er gelden de volgende voorwaarden:

- **Veeteelt: de grondgebondenheidscoëfficiënt mag niet hoger mag zijn dan 1 in het jaar van de aanvraag of tijdens opmaak van het bouwplan¹⁷.**
- **Melkveesector: investering mag niet leiden tot overschrijding van het melkquotum, behalve als extra quotum verkregen werd door overname, maar in dit geval mogen de investeringen niet leiden tot een overschrijding van 200 melkkoeien per bedrijf**
- **Voor de pluimveesector en de varkenssector: zich houden aan een lastenboek van verhoogde productkwaliteit en de investeringen mogen enkel als ze vallen onder klasse 2 of 3 (3 is de minst strenge klasse aangaande milieuvergunningen, www.permisenvironnement.be)**

Deze uitzonderingen gelden echter niet voor de volgende investeringen:

- De constructie van gebouwen of aanpassing van bestaande installaties om energie te besparen in aanvulling op andere staatssteun die reeds toegekend door het Gewest en in overeenstemming met de steunplafonds in Verordening (EG) 1698/2005;
 - Voorzieningen om de uitstoot van vervuilende gassen uit de landbouw terug te dringen;
 - Luchtwassers voor stallen en systemen voor mengventilatie (systeem waarbij buitenlucht gemengd wordt met de stallucht)
-
- **Verplaatsingen van gebouwen komt in aanmerking indien een publiek belang in het spel is of als de verhuurder de landbouwer oplegt het gebouw te verlaten en er toelating van de vrederechter voor heeft gekregen of als milieuredenen aan de basis liggen.**
 - **Grondverbeteringswerken**
 - De specifieke apparatuur voor de productie van biobrandstoffen en / of hernieuwbare energie met producten en bijproducten van de landbouwactiviteiten en installaties voor de behandeling van dierlijke mest met de productie van biobrandstoffen en hernieuwbare energie;

¹⁷ In Vlaanderen is de voorwaarde van grondgebondenheid voor VLIF-steun voor investeringen in varkenssector en pluimveesector afgeschaft. Een grondgebondenheidscoëfficiënt werd echter nooit gebruikt.

- Investerings in observatie- en waarschuwingssystemen als onderdeel van geïntegreerde gewasbescherming;
- De kosten van adviesbureaus en architecten, gerelateerd aan de bouw.

Niet subsidiabel:

- Verwerving van gronden, eenjarige planten, van de toeslagrechten, quota, dieren en eenvoudige vervangingen
- Drainage of irrigatiewerken, **de aankoop van irrigatieapparatuur tenzij dergelijke investeringen leiden tot een vermindering van het waterverbruik met ten minste 25%**
- **Werken uitgevoerd aan gebouwen om in orde te komen met Europese minimale normen (of om deze te overstijgen) aangaande milieu, gezondheid en dierenwelzijn en veiligheid buiten een periode van 36 maanden nadat de norm verplicht werd**

Tijdelijk regime voor investeringen in mestopslag

Investerings in het kader van de naleving van de wettelijke mestopslagcapaciteit van de Waalse wet van 10 oktober 2002 werden een tijdelijke overheidssteun van 40% toegekend. Alle aanvragen dienden echter voor 31/08/2008 ingediend te worden en op dit moment is deze steun dan ook niet meer mogelijk.

4.1.2.2. *Steunintensiteit*

- Maximaal 20% van de in aanmerking komende investeringskosten
- Tijdelijk regime voor investeringen aangaande mestopslag voor het in orde stellen met de regelgeving aangaande mestopslagcapaciteit: maximaal 40% van de in aanmerking komende investeringskost. Sinds september 2008 kunnen echter geen nieuwe aanvragen meer ingediend worden onder dit regime.

Er bestaat echter een systeem van bonussen:

- 5% indien de landbouwer gelokaliseerd is in een benadeeld gebied
- 10% indien het investeringsplan wordt ingediend door een begunstigde die minder dan 6 jaar is gestart met de uitbating en minder dan 40 jaar oud is op het moment van de betekening van het investeringsplan
- 5% indien het investeringsplan wordt aangevraagd door een CUMA (Sociétés coopératives d'utilisation de matériel agricole)
- 2,5 % indien het ontwikkelingsplan en alle eventuele aanpassingen eraan worden ingediend door een landbouwuitbating die een beroep heeft gedaan op een geaggregeerde consultant.
- 10% voor investeringen die verbonden zijn aan voedselkwaliteitsregelingen: zowel Europese kwaliteitsregelingen (waaronder deze voor bioproducten) als Waalse voedselkwaliteitsregelingen

Belangrijk is dat maximaal 2 bonussen geaccumuleerd kunnen worden.

Landbouwuitbatingen die een beroep doen op een externe consultant kunnen voor de opmaak van het investeringsplan een subsidie krijgen van 80% met een maximum van 800 euro en voor de uitvoering ervan 80% met een maximum van 900 euro.

Per investeringsplan van 3 jaar geldt een plafond van 100.000 euro subsidie voor het totaal van deelinvesteringen in het plan. Uit uitbating mag echter over de ganse programmaperiode niet meer dan 200.000 euro aan steun ontvangen.

4.1.2.3. Voorwaarden

Niet alleen individuele landbouwers, maar ook coöperaties (CUMA: sociétés coopératives d'utilisation de matériel agricole) kunnen begunstigden zijn.

- Investeringsplan voor drie jaar voorleggen
- Het investeringsplan mag de 2 jaar volgende op de betekening niet onderbroken worden (behalve in het geval van overmacht)
- Geen enkele investering waar reeds aan begonnen is voor de goedkeuring van het dossier komt nog in aanmerking
- Voldoen aan bepaalde eisen qua opleiding (details worden hier niet weergegeven)
- Landbouw in hoofdberoep uitoefenen
- **Aantonen dat het inkomen uit arbeid per VAK (=1800 werkuren) voor de investering niet hoger is dan 50.000 euro**
- Aantonen dat de landbouwactiviteiten opgenomen in het investeringsplan rendabel zijn en leiden tot een bedrijfsresultaat van 6000 euro per halve arbeidskracht.
- Aantonen dat het bedrijf in orde is met de normen betreffende mestopslag. Indien niet het geval moet het ingeschreven worden als prioritaire investering.
- Voor de CUMA's bestaan specifieke voorwaarden (worden hier niet weergegeven)

4.1.2.4. Systemen voor toekenning subsidie

Rentesubsidie

De rentesubsidie is gelijk aan het verschil tussen de rentestandaard van kracht bij ondertekening van de lening en de minimumrente van 2% ten laste van de landbouwer. De rentesubsidie kan weliswaar niet hoger zijn dan 5%. De duur van lening waarvoor rentesubsidie gegeven wordt is maximum 15 jaar voor gebouwen en 7 jaar voor materiaal.

Voor de jonge landbouwers die zich gevestigd hebben wordt de minimumrente ten laste van de landbouwer verlaagd tot 1% op voorwaarde dat een investeringsplan gekoppeld is aan het ontwikkelingsplan.

Kapitaalsubsidie

Enkel de betalingsmodaliteiten zijn bepaald, er is geen maximumbedrag van de kapitaalsubsidie bepaald.

Verdere bepalingen

Het systeem van rente- en kapitaalsubsidie kan gecombineerd worden.

De 2 mechanismen zullen gedurende de volledige programmeringsperiode van het programma voor plattelandsontwikkeling samen bestaan, maar de verhouding tussen

het bedrag van beide mechanismen zal variëren in de tijd om te eindigen in een totale afschaffing van rentesubsidies in 2013 en een kapitalisatie van de jaarlijks nog af te betalen gedeelten op 31 december 2015 ten laatste.

Anderzijds wordt een overheidswaarborg gegeven voor alle investeringen van het investeringsplan waarvoor subsidie gegeven is en waarvoor een lening is aangegaan bij een openbare of private instantie (staatssteun door Waalse overheid)

4.1.2.5. Procedure van toekenning

De FIA (Fond d'investissement agricole) was jarenlang een waardevol en efficiënt hulpmiddel om investeringen op het landbouwbedrijf aan te moedigen. Met het van start gaan van het programma voor plattelandsontwikkeling 2007-2013 werd het echter opgegeven. Als onderdeel van de Waalse programma voor plattelandsontwikkeling (POP) 2007-2013, was een eerste hulpsysteem (investeringssteun voor ontwikkeling van de landbouw AIDA), opgericht op 1 januari 2007. Dit werd echter ook opgegeven en sinds 15 januari 2009 bestaat het systeem ISA (Investissement dans le secteur agricole). Het is net als het VLIF een open systeem. De aanvraagprocedure kan teruggevonden worden op: http://agriculture.wallonie.be/apps/spip_wolwin/rubrique.php3?id_rubrique=53.

4.1.3. Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten

4.1.3.1. Type investeringen

De volgende types investeringen komen in aanmerking voor subsidie: agrotourisme; handwerknijverheid, diensten aan het plattelandsgebied, verwerking van producten, enz. De projecten die reeds steun krijgen via maatregel 'modernisering van landbouwbedrijven' zijn uitgesloten.

Enkel investeringen in materiaal komen in aanmerking.

4.1.3.2. Steunintensiteit

Identiek dezelfde subsidiepercentages gelden als in maatregel 121 'Modernisering van landbouwbedrijven'.

4.2. Fiscale voordelen voor investeringen in België

4.2.1. Belastingstelsel voor landbouwbedrijven (kort)

De meest voorkomende landbouwbedrijfsvorm is het eenmansbedrijf. Ongeveer 8% (2007) van de bedrijven zijn een rechtspersoonlijkheid en betalen vennootschapsbelasting. De meeste bedrijven zijn onderworpen aan de personenbelasting. Een maatschap (samenuitbating) is eveneens onderworpen aan de personenbelasting. Een andere landbouwbedrijfsvorm genaamd landbouwvennootschap kan kiezen tussen de personen- en vennootschapsbelasting. De belastingaangifte via de vennootschapsbelasting in het geval van 'landbouwvennootschappen'

kan echter enkel indien de bedrijven een maatschappelijk kapitaal hebben van 30.950 euro en minstens drie vennoten telt (Van der Veen et al., 2007).

In het geval van de personenbelasting kunnen de landbouwers kiezen om belast te worden op het inkomen bepaald door het bijhouden van een boekhouding of er kunnen kiezen voor het forfaitaire systeem met officiële benaming 'forfaitaire grondslagen van aanslag', beter gekend als het 'Landbouwbarema'. Alhoewel de belasting volgens het forfaitaire systeem openstaat voor alle landbouwers, is deze optie geen onbetwistbaar recht van de belastingbetaler. Indien de belastingdienst kan aantonen dat het actuele inkomen drastisch hoger is dan hetgeen volgt uit het forfaitaire systeem in dat geval wordt het geschatte inkomen door de belastingdienst genomen om de belastingen te berekenen. Van de landbouwers die belast worden via de personenbelasting maakt 70 tot 80% van de landbouwers gebruik van het forfaitaire systeem. Inherent aan het forfaitaire systeem is dat het voor een deel van de landbouwers een overschatting van het effectieve landbouwincome is voor een ander deel een onderschatting. Binnen de berekening van het belastbaar inkomen volgens het forfaitaire systeem ook bepaalde kosten in mindering gebracht worden. Deze kosten moeten aangetoond worden met ontvangstbewijzen. De aftrekbare kosten zijn (Van der Veen et al., 2007):

- Huur van grond (pacht)
- Uitval van dieren en verliezen aan gewassen
- Uitbetaalde lonen en contractwerk
- Sociale bijdragen en belastingen
- Interesten op leningen
- Ledenbijdragen voor herkennen beroepsorganisaties
- Afschrijving van productiequota
- Betaalde vergoeding voor belastingconsulenten
- Nog enkele andere beroepskosten die niet opgenomen zijn in de initiële forfaitaire berekening

Indien gekozen wordt voor het forfaitaire systeem kunnen geen afschrijvingen van investeringen in rekening gebracht worden.

Subsidies worden aan een speciaal tarief belast in de personen belasting: 16,5% Voor de belastingjaren 2011-2012 bedraagt het tijdelijk 0%. Indien gekozen wordt voor de boekhoudkundige berekening van het belastbaar inkomen is de keuze mogelijk om de subsidies te belasten het speciale tarief of om ze op te nemen in het belastbaar inkomen.

4.2.2. *Afschrijvingen van investeringen*

Afschrijvingen zijn enkel mogelijk binnen het niet-forfaitaire systeem, zowel bij de personenbelasting als de vennootschapsbelasting. Naast de lineaire afschrijving is ook de degressieve afschrijving toegelaten. Voor deze laatste moet speciaal toelating gevraagd worden. Gebouwen worden afgeschreven aan 5%, machines en uitrusting aan 10% of 33% (afhankelijk van het type), immateriële vaste activa worden afgeschreven aan 33,3%. Productierechten kunnen eveneens afgeschreven worden, maar de waarde ervan wordt beperkt tot 0,5 euro per liter melk en 2,5 euro per 100 kg suikerbieten (Van der Veen et al., 2007).

4.2.3. Investeringsaftrek

Investeringsaftrek is enkel mogelijk binnen het niet-forfaitaire systeem, zowel bij de personenbelasting als de vennootschapsbelasting.

Voor gewone investeringen geldt binnen de personenbelasting een investeringsaftrek van 3,5% van de investeringskost. Voor bedrijven met minder dan 20 werknemers mogen jaarlijks 10,5% van de afschrijving in het betreffende jaar van de investering aftrekken. Binnen de vennootschapsbelasting bestaat de hierboven beschreven investeringsaftrek niet, maar wel het systeem van investeringsreserve of van notionele interestaftrek. Op beide laatste systemen wordt niet dieper op ingegaan.

Zowel binnen de personenbelasting als de vennootschapsbelasting zijn er voor bepaalde type investeringen bijkomende investeringsaftrek mogelijk (het bedrag wordt afgetrokken van het belastbaar inkomen).

- Energiebesparende investeringen (en ook voor milieuvriendelijke investeringen voor onderzoek- en ontwikkeling, maar deze is moeilijk toepasbaar op landbouwbedrijven): 13,5%. (Voor de volledigheid: in het geval van de milieuvriendelijke investeringen voor onderzoek- en ontwikkeling kan ook gebruik gemaakt worden van een aftrek aan 20,5% van de afschrijving in het betreffende belastingjaar)
- Investerings in beveiliging: 20,5%

Tabel 17 Samenvattende aangaande belasting van de VLIF-premie en de investeringsaftrek in België

	Personen belasting: forfaitair systeem (barema's)	Personen belasting: aantonen van de kosten	Vennootschapsbelasting
Belasting VLIF-premie	16,5% Belastingjaren 2011 en 2012 ¹⁸ : 0%	16,5% Belastingjaren 2011 en 2012 ¹⁹ : 0%	33,9% Belastingjaren 2011 en 2012: 5%
Aftrek gewone investeringen	Geen aftrek mogelijk	1) Afschrijving van beroepskosten (lineair of degressief) 2) Investeringsaftrek 3,5% of (indien minder dan 20 mensen tewerkgesteld) 10,5% van de afschrijvingen per belastingjaar	3) Afschrijving van beroepskosten (lineair of degressief) 4) Investeringsreserve of notionele interestaftrek (complexe berekeningswijze)
Aftrek milieuvriendelijke investeringen	Geen aftrek mogelijk	1) Investerings in rationeel energieverbruik: 13,5% 2) Milieuvriendelijke investeringen voor onderzoek en ontwikkeling : 13,5% of een gespreide aftrek van 20,5% van de afschrijvingen	1) Investerings in rationeel energieverbruik: 13,5% 2) Milieuvriendelijke investeringen voor onderzoek en ontwikkeling : 13,5% of een gespreide aftrek van 20,5% van de afschrijvingen
Aftrek investeringen in beveiliging	Geen aftrek mogelijk	20,5%	20,5%

¹⁸ Verlenging van de crisismaatregelen

¹⁹ Verlenging van de crisismaatregelen

4.3. Vergelijking directe investeringssteun (programma voor plattelandontwikkeling + staatssteun) tussen Wallonië en Vlaanderen

4.3.1. Vergelijkende tabellen

Tabel 18 Vergelijking steun in kader Plattelandsbeleid (Europese deel + nationale/regionale bijdrage) voor investeringen in de landbouw

	Wallonië	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	79,0 mln euro	55,8 mln euro
Vestigingssteun jonge landbouwers per landbouwbedrijf volgens het verwachte aantal gesteunde landbouwers volgens de doelstellingen van het programma	75.238 euro	39.857 euro
Modernisering van landbouwbedrijven	96,0 mln euro	303,8 mln euro
Modernisering van landbouwbedrijven per landbouwbedrijf ²⁰	5.996 euro	9.500 euro
Modernisering van landbouwbedrijven per landbouwbedrijf met economische grootte hoger dan 100 ESU ²¹	23.881 euro	36.427 euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	6,0 mln euro	33,7 mln euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten per landbouwbedrijf	375 euro	1.054 euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten per landbouwbedrijf met economische grootte hoger dan 100 ESU	1.493 euro	4.041 euro

Tabel 19 Vergelijking subsidiepercentage voor investeringen in de landbouw

	Wallonië	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	40 % kapitaalsubsidie op de eerste schijf van 100.000 euro vestigingskosten en daarna maximaal 5% rentesubsidie overeenkomende met een bedrag van maximaal 30.000 euro.	Maximaal 50% kapitaalsubsidie op de eerste 60.000 euro (rechtspersoon: 80.000 euro) vestigingskosten en daarna een rentesubsidie van maximaal 4% met gekapitaliseerde waarde van maximum 40.000 euro (rechtspersoon: 30.000 euro).
Modernisering van landbouwbedrijven	20% (met bonussen is steun mogelijk tot 40%) ²² . Jonge landbouwers krijgen steeds minstens 30%.	8-18-28-38%
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	20% (met bonussen is steun mogelijk tot 40%). Jonge landbouwers krijgen steeds minstens 30%.	8 of 28 %

²⁰ In 2007 waren er in Wallonië 16.010 landbouwbedrijven t.o.v. 31.980 in Vlaanderen

²¹ In 2007 waren er in Wallonië 4.020 landbouwbedrijven met een economische grootte hoger 100 ESU

²² Onder een tijdelijk regime dat liep tot augustus 2008 konden verhoogde steun percentages van 40% (met bonussen zelfs tot 60%) toegekend worden voor investeringen aangaande uitbreiding van de mestopslagcapaciteit

Tabel 20 Vergelijking maximale steunbedrag gedurende PDPOII voor investeringen in de landbouw

	Wallonië	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	Maximaal 70.000 euro	Maximaal 70.000 euro
Modernisering van landbouwbedrijven	Maximum 200.000 euro per landbouwbedrijf over de ganse programmaperiode	Voor “modernisering van landbouwbedrijven” en “diversificatie” samen is het maximale subsidiabele bedrag 1000.000 euro per bedrijfsleider, dus maximum 280.000 euro bij 28% investeringssteun (het aantal investeringen aan 38% zijn zeer beperkt) over een periode van 7 jaar (PDPOII)
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	Opgenomen in maximum modernisering landbouwbedrijven	Idem als modernisering van landbouwbedrijven

4.3.2. Voor- en nadelen van investeringssteun in Wallonië bekeken vanuit de landbouwsector

4.3.2.1. Investeringsklimaat voor jonge landbouwers

Voordelen:

- Er is een groot totaal budget voorzien voor vestigingssteun in Wallonië (duidelijk hoger dan Vlaanderen)
- Er is gekozen om net als in Vlaanderen het Europese maximumbedrag per vestiging toe te kennen
- Jonge landbouwers moeten in het kader van bijkomende investeringen gesubsidieerd vanuit de maatregel “modernisering van landbouwbedrijven” slechts 1% i.p.v. 2% rente betalen.
- **Jonge landbouwers genieten eveneens van een hoger percentage van de investering dat in aanmerking komt voor subsidies (10% meer)**
- Er bestaat een overheidswaarborg van 15 jaar op de leningen voor de jonge landbouwers (overheidswaarborg bestaat ook in Vlaanderen)
- Duidelijkheid over het systeem van rentesubsidie na 2015: kapitalisatie

Nadelen:

- Enkel landbouwers in hoofdberoep komen in aanmerking

De maatregel vestiging van jonge landbouwers is in Vlaanderen en Wallonië vergelijkbaar. Het ziet er echter naar uit dat het investeringsklimaat voor een jonge landbouwer op dit moment voordeliger is in Wallonië dan in Vlaanderen, daar deze via de maatregel ‘modernisering van landbouwbedrijven’ minstens 30% subsidie krijgt voor alle type investeringen **(met enkele vooraarden investeringen binnen de veeteeltsector, zie hoger)**, terwijl dit in Vlaanderen slechts 8-18-28% is, afhankelijk van het type investeringen. Het niveau van 28% is bovendien slechts mogelijk voor een limitatieve lijst van duurzame investeringen en investeringen in verbrede landbouwactiviteiten. Over het algemeen bedraagt het investeringssteun in Vlaanderen 18% voor bedrijfsgebouwen en 8% voor machines en materieel. In Wallonië krijgt een jonge landbouwer echter minstens 30% steun voor dit type investeringen.

Daar staat echter tegenover dat in Wallonië grote bedrijven van de investeringssteun uitgesloten worden (inkomen per VAK hoger dan 50.000 euro) en dat de steun per bedrijf voor de ganse programmaperiode 2007-2013 beperkt is tot 200.000 euro per bedrijf. Vlaanderen kent de bovengrens op inkomen niet wordt gewerkt met maximale investeringskosten van 1.000.000 euro per bedrijfsleider. Indien een bedrijf meerdere bedrijfsleiders heeft is dus in Vlaanderen een hogere subsidiemogelijkheid dan in Wallonië.

4.3.2.2. *Modernisering van landbouwbedrijven*

Voordelen:

- Alle type van investeringen komen voor eenzelfde subsidiepercentage van 20% of meer ongeacht het over structurele investeringen gaat of investering in het kader van het verbeteren van de milieukwaliteit
- Aankoop tweedehandsmateriaal is onder bepaalde voorwaarden toegestaan
- Duidelijkheid over het systeem van rentesubsidie na 2015: kapitalisatie
- Extra subsidiepercentage voor jonge landbouwers (10% meer!)
- Extra subsidiepercentage voor probleemgebieden, wat in Wallonië geen onbelangrijke percentage van de oppervlakte uitmaakt
- Verplaatsing van gebouwen komt in aanmerking voor subsidie
- Maximale rentesubsidie (5%) hoger dan in Vlaanderen (3 of 4%)
- Er bestaat een open systeem voor de aanvraag van subsidies

Nadelen:

- Het totale (relatieve) bedrag beschikbaar voor modernisering van landbouwbedrijven is duidelijk lager dan in Vlaanderen
- Het maximale subsidiebedrag dat een landbouwer maximaal kan krijgen gedurende een periode van zeven jaar is in Wallonië beperkt tot 200.000 euro.
- Grote bedrijven komen niet in aanmerking voor subsidie (inkomen uit arbeid per VAK mag niet hoger zijn dan 50.000 euro)
- Extra voorwaarden voor investeringen in de veeteeltsector

In Wallonië bedraagt het algemene subsidiepercentage 20% en wordt in tegenstelling tot in Vlaanderen geen uitsplitsing gemaakt naar investeringstype (38-28-18-8%). Milieuvriendelijke investeringen en investeringen in de biologische landbouw worden in tegenstelling tot in Vlaanderen in Wallonië niet bevoordeeld (in Vlaanderen zijn milieuvriendelijk investeringen zoals ammoniakemissiearme stallen ook opgenomen in de 18% klasse). Het percentage van de jaarlijkse toegekend steun gaat naar de investeringspercentages 38 en 28% gaat bedraagt slechts 35% van de totale toegekende steun. Indien abstractie gemaakt wordt van de fotovoltaïsche cellen (voor 6/10/2010 aan 30%) en de WKK's is dit zelfs maar 10%.

Voor het gros van de investeringen wordt in Wallonië dus meer steun gegeven dan in Vlaanderen, zeker als het Waalse bonussysteem nog eens in tekening gebracht wordt. Een jonge landbouwer krijgt in Wallonië in benadeeld gebied (bv. in Ardennen) 35% steun voor elk investeringstype, dus ook voor investeringen die in Vlaanderen slechts 8% steun genieten, dit is een verschil van 27%.

Daar staat echter tegenover dat grote land- en tuinbouwbedrijven wel meer steun kunnen genieten in Vlaanderen daar er geen bovengrens is in Vlaanderen en dat maximaal toegekende steun in de periode 2007-2013 per bedrijfsleider geteld wordt en niet per bedrijf.

Voor intensieve veeteeltbedrijven is qua mogelijke investeringssubsidies ook gunstiger in Vlaanderen dan in Wallonië, zo bestaat er bij melkveebedrijven in Vlaanderen de beperking bij investering in onroerend goed tot maximaal 100 melkkoeien niet en kunnen in Vlaanderen ook niet grondgeboden veeteeltbedrijven steun ontvangen voor onroerende goederen. In Vlaanderen bestaat eveneens de beperking niet dat pluimvee- en varkensbedrijven enkel steun kunnen ontvangen wanneer ze volgens een lastenboek van verhoogde kwaliteit produceren. Daar staat tegenover dat de voorwaarden betreffende onroerende investeringen in Wallonië niet geldig zijn voor ammoniakemissiearme stallen en energie-investeringen.

Biologische landbouwbedrijven zijn er qua investeringssteun ook duidelijk beter vanaf in Vlaanderen dan in Wallonië (38% steun in Vlaanderen t.o.v. 20% (of 35% met bonussen) in Wallonië). Hetzelfde kan gesteld worden dat grote intensieve glastuinbouwbedrijven ook meer investeringssteun kunnen genieten in Vlaanderen dan in Wallonië. De reden hiervoor is dat vele investeringstypes binnen de glastuinbouw zich in Vlaanderen in de 28% klasse bevinden en dat grote bedrijven met meerdere bedrijfsleiders ook minder gemakkelijk op het plafond van de maximale toekenbare steun in de programmaperiode 2007-2013 zullen botsen.

Voordelen:

- Geen specifieke voordelen

Nadelen:

- Het relatieve budget dat Wallonië ter beschikking stelt, is slechts iets meer dan de helft van het Vlaamse budget.
- Het subsidiepercentage zonder bonussen is lager in Wallonië dan in Vlaanderen (20% in Wallonië t.o.v. 28% in Vlaanderen).

Gemiddeld gezien zijn de beschikbare subsidies voor verbredingsactiviteiten in Vlaanderen gunstiger dan in Wallonië. Er gelden immers geen beperkingen voor veeteeltbedrijven voor investeringssteun voor onroerende goederen en het percentage steun is in Vlaanderen ook hoger dan in Wallonië (28 t.o.v. 20%). Jonge landbouwers kunnen in Wallonië echter wel meer steun genieten (30% en 35 % in de probleemgebieden).

4.3.3. *Analyse van investeringssteun in Wallonië bekeken vanuit het beleid*

- Er is in Wallonië de beslissing genomen om de 2 mechanismen van subsidies (kapitaalsubsidie en rentesubsidie) gedurende de volledige programmeringsperiode van het programma voor plattelandontwikkeling samen te laten bestaan, maar de verhouding tussen het bedrag van beide mechanismen te variëren in de tijd om te eindigen in een totale afschaffing van rentesubsidies in 2013 en een kapitalisatie van de jaarlijks nog af te betalen gedeeltes op 31 december 2015 ten laatste.
- In tegenstelling tot in Vlaanderen wordt in Wallonië gebruik gemaakt van een minimale grondgebondenheidscoëfficiënt voor investeringen in de veeteeltsector
- Bedrijven die een behoorlijk inkomen halen (meer dan 50.000 euro per VAK) komen niet in aanmerking voor investeringssteun
- In Wallonië geldt een subsidieplafond voor periode 2007-2013 op basis van bedrijf en in Vlaanderen op basis van bedrijfsleider.
- Wallonië kent geen hogere subsidiepercentage toe aan investeringen in de biologische landbouw.
- Wallonië voert geen beleid naar het bevoordelen van milieuvriendelijke investeringen (in het begin van de programmaperiode in de jaren 2007-2008 was dit echter wel het geval)

5. Frankrijk

Zowel de directe als de indirecte subsidies worden geanalyseerd. De directe subsidies zijn de deze in het kader van het programma voor plattelandontwikkeling aangevuld met staatssteun. De indirecte subsidies (fiscale voordelen) zijn de mogelijkheden voor investeringsaftrek en gunstige afschrijvingsmethoden in het belastingsysteem. Tenslotte worden de voor- en nadelen vergeleken van investeringssteun en de fiscale voordelen in Frankrijk vergeleken met Vlaanderen, en dit bekeken vanuit het standpunt van de landbouwer en bekeken vanuit het beleid.

5.1. Programma voor plattelandontwikkeling

5.1.1. *Vestiging van jonge landbouwers*

5.1.1.1. *Inleiding*

In Frankrijk wordt zowel een kapitaalsubsidie, genaamd “Dotation jeune agriculteur”, als een rentesubsidie gegeven.

5.1.1.2. *Subsidiabele kosten*

Er werden geen beperkingen teruggevonden voor de investeringen die in aanmerking komen voor subsidie bij een bedrijfsovername.

5.1.1.3. *Steunintensiteit*

De jonge landbouwer kan maximaal 40.000 euro kapitaalsubsidie krijgen en 22.000 euro rentesubsidie.

Er bestaan 2 systemen voor modulatie van de kapitaalsubsidie “Dotation jeune agriculteur (DJA)” en van de rentesubsidies:

- Het behalen van een diploma van niveau IV, de jonge landbouwer krijgt in eerste instantie 50% van de DJA en 50% van het plafond van de rentesubsidies, het tweede deel wordt uitbetaald bij het behalen van het diploma
- Vestiging in bijberoep²³: de jonge landbouwer krijgt 50% van de DJA en de totaliteit van het plafond van de rentesubsidies

De volgende rentesubsidies worden gegeven:

²³ Jonge landbouwers die minder dan de helft van hun tijd een landbouwactiviteit uitoefenen en minder dan de helft van hun inkomen uit de landbouwactiviteit halen

Tabel 21 Samenvatting van de leningen met rentesubsidies in Frankrijk

	Probleemgebied of berggebied	Normaal gebied
Rente te betalen door landbouwer	1 %	2,5 %
Duur van de rentesubsidie	9 jaar	7 jaar
Duur van de lening	15 jaar	
Plafond van de rentesubsidie	22.000 euro	11.800 euro

5.1.1.4. Voorwaarden

- De jonge landbouwers moeten beschikken over bepaalde diploma's, jonge landbouwers geboren na 1 januari 1971 moeten over een hoger diploma (bachelor) in landbouwkunde beschikken dan degenen die eerder geboren zijn (al kunnen individuele gevallen van deze laatste groep toch verplicht worden een bachelor in landbouwkunde te behalen).
- De jonge landbouwer moet een ontwikkelingsplan van 5 jaar kunnen voorleggen, dat aan bepaalde voorwaarden voldoet.

5.1.1.5. Systemen voor het toekennen van de subsidie

Rentesubsidie

De kredietinstellingen hebben enkel een rol in het verstrekken van het krediet, maar hebben geen verantwoordelijkheid in het beheer van de dossiers en controle van de investeringen.

Het ontwikkelingsplan waarin de verschillende leningen zijn opgenomen wordt onderzocht door de beheersdienst welke de beslissing neemt voor het toekennen van de subsidie.

Bij het uitspreiden in de tijd van de leningen op het ritme dat het geld nodig is gedurende de uitvoering van het ontwikkelingsplan, herbehandelt de beheersdienst elke aanvraag van lening en verifieert systematisch voor toekenning of de coherentie met het ontwikkelingsplan gerespecteerd wordt. De landbouwer ondertekent niet alleen een contract met de kredietinstelling, maar ondertekent ook engagementen met de administratie, waarbij deze hernomen worden die reeds werden ingeschreven in het ontwikkelingsplan. Het respect voor de engagementen wordt vervolgens gecontroleerd met controles ter plaatse.

De controle van de bewijsstukken van de verschillende investeringen worden niet meer gedaan door de kredietinstellingen, maar door het betaalorgaan dat optreedt in de naam van de beheersdienst, gezien zijn expertise. De controle van de bewijsstukken van de investeringen worden voor 100% van de gevallen gecontroleerd juist na opening van de lening. Indien tekortkomingen werden vastgesteld met de bewijsstukken wordt de lening gereduceerd tot die investeringen waarvoor wel geldelijke bewijsstukken bestaan of volledig opgeschort.

Kapitaalsubsidie

Het maximale bedrag dat een jonge landbouwer kan krijgen is 40.000 euro.

Het exacte bedrag is echter afhankelijk van allerlei factoren. Het bestaat uit een nationaal en departementaal deel.

- Het nationale deel is afhankelijk van het gebied: vlak, probleemgebied buiten berggebieden en berggebieden.
- De prefect van het departement legt op advies van de Commission Départementale d'Orientation de l'Agriculture (CDOA) de criteria vast voor het departementale gedeelte van het bedrag. Met vele factoren kan rekening gehouden worden: bv. innovatieve karakter van het project, bijdrage tot milieu, engagement van de begunstigde om zich technisch-economisch te laten begeleiden door een bevoegd organisme, enz. Door de departementale prefect kan maximum 500 euro toegevoegd worden.

Tabel 22 Overzicht van maximale kapitaalsubsidie voor jonge landbouwers in Frankrijk naargelang van hoofd- of bijberoep en gebied

		Normaal gebied	Probleemgebied	Berggebied
Hoofdberoep	mini	8.000 euro	10.300 euro	16.500 euro
	maxi	17.300 euro	22.400 euro	35.900 euro
Bijberoep	mini	4.000 euro	5.150 euro	8.250 euro
	maxi	8.650 euro	11.200 euro	17.950 euro

5.1.2. Modernisering van landbouwbedrijven

5.1.2.1. Type investeringen en subsidiabele kosten

In Frankrijk bestaan 3 beschikkingen voor investeringssteun:

1. Beschikking A: Moderniseringsplan voor bedrijfsgebouwen voor veeteelt
2. Beschikking B: Vegetatief plan voor het leefmilieu
3. Beschikking C: Regionale complémentaire plannen voor hulp aan de modernisering

Beschikking A: Moderniseringsplan voor bedrijfsgebouwen voor veeteelt

Vooreerst is de titel slecht gekozen, want voor individuele bedrijven in berggebieden komt alle materiaal in aanmerking gerelateerd aan de specifieke landbouwomstandigheden (dus niet enkel in relatie tot de bedrijfsgebouwen). Voor de coöperatieven (CUMA's) zijn de investeringen eveneens niet beperkt tot bedrijfsgebouwen.

Investeringen op maat van individuele bedrijven:

- Investeringen in materiaal dat direct verband houdt met de huisvesting van de dieren
- Onder voorwaarden, de investeringen die verband houden met het beheer van mest en investeringen die verband houden met ammoniakemissies en broeikasgassen
- Vaste uitrusting die het project operationeel en leefbaar houdt
- Andere constructies die verband houden met veeteelt
- Uitrusting voor transformatie van veeteeltproducten
- Ook immateriële zaken zijn subsidiabel zoals ontwerp plan, architectenkosten, opvolging van werkzaamheden, ontwerp van een project voor mestbeheer, enz. Deze subsidies zijn beperkt tot 10%.

- Alle materiaal voor mechanisatie specifiek aangepast aan berggebieden
- Het zelf uitvoeren van werken komt ook onder bepaalde voorwaarden in aanmerking voor subsidie.

Investerings op maat van de « Coopératives d'Utilisation de Matériel Agricole » (CUMA)

- Alle collectieve uitrusting die verband houdt met veeteelt
- Alle materiaal voor mechanisatie specifiek aangepast aan berggebieden

De verschillende regio's (departementen) van het Franse vasteland kunnen de nationale beschikking A inkrimpen (minder soorten begunstigden, reductie van de investeringen die in aanmerking komen voor investeringen, minder subsidie, enz.) volgens de regionale prioriteiten.

Beschikking B: Vegetatief plan voor het leefmilieu

De volgende investeringen komen in aanmerking:

- Reductie van vervuiling ten gevolge van fytosanitaire producten
- Reductie van vervuiling ten gevolge van meststoffen
- Reductie van de druk op de bestaande watervoorraden
- Strijd tegen de erosie

De steun is ook bedoeld om samen te gaan met:

- Energiebeheer in bestaande serres
- Protectie en behoud van de biodiversiteit, vooral de uitbatingen die liggen in de zones die in aanmerking komen voor agromilieusteun

De verschillende regio's (departementen) van het Franse vasteland kunnen de nationale beschikking B inkrimpen (minder soorten begunstigden, reductie van de investeringen die in aanmerking komen voor investeringen, minder subsidie, enz.) volgens de regionale prioriteiten.

Andere instanties dan de staat kunnen ook geld inzetten (collectieven, wateragentschap, enz.) voor de investeringen.

Investerings op maat van individuele bedrijven:

- Inrichtingen en uitrustingen bedoeld voor agromilieumaatregelen
- Kosten voor het aanplanten van hagen en vegetatieve voorzieningen in zones die kampen met milieuproblematiek
- Investerings in de energiehuishouding in bestaande serres
- Behandeling van afvalwater uit de wijnmakerij en de verwerking van andere speciale gewassen zoals pruimen
- Immateriële prestaties (impactstudies, enz.) zijn ook subsidiabel
- Ook zelfbouw komt in aanmerking voor subsidie

Investerings op maat van de « Coopératives d'Utilisation de Matériel Agricole » (CUMA)

- Aankoop van materiaal voor aanplant en onderhoud van hagen en vegetatieve voorzieningen voor fytosanitaire behandeling
- Uitrusting voor het beheer van residuwater
- **Collectieve wasinstallaties en de behandeling van overschotten van fytosanitaire producten**

Beschikking C: Regionale complementaire plannen voor hulp aan de modernisering

De specifieke lijst van investeringen wordt bepaald op regionaal niveau, maar de investeringen hebben betrekking op de volgende thema's (verdere specificaties worden niet weergegeven):

- Investerings in de energiehuishouding en hernieuwbare energie zowel op individueel als collectief vlak voor de vervanging van fossiele brandstoffen, het gebruik van fotovoltaïsche cellen, geothermische energie of de vermindering van het energieverbruik in het algemeen (enkel voor energienoden van landbouwbedrijf zelf, voor productie buiten de behoeften van het landbouwbedrijf zelf moet maat 311 gebruikt worden)
- Aanmoediging van collectieve investeringen door de CUMA's voor het onder elkaar verdelen van kosten voor uitrusting en mechanisatie
- **Investerings verbonden aan de vestiging van jonge landbouwers of van nieuwe ondernemers die zich onlangs gevestigd hebben**
- De creatie of de vernieuwing van ruimtes voor de transformatie van landbouwproducten
- Begeleiding van de ontwikkeling van kwaliteit door investeringen te subsidiëren in het kader van lastenboeken en kwaliteitscharters.
- **De ontwikkeling van gespecialiseerde regionale gewassen**
- Diversificatie
- Reductie van fosfor: steun voor de opstart van installaties voor de extractie van fosfor of voor aanpassingen om de efficiëntie van de abstractie drastisch te verhogen

5.1.2.2. Steunintensiteit

Beschikking A: Moderniseringplan voor bedrijfsgebouwen voor veeteelt

Er is in een subsidie voorzien van maximum 40% voor normale gebieden, 50% voor kwetsbare gebieden en **voor jonge landbouwers 50% in normale gebieden en 60% in probleemgebieden..** (Dit is conform verordening 1698/2005.)

Het maximum subsidiabel bedrag varieert tussen 50.000 euro en 100.000 euro afhankelijk van het gebied. Voor de CUMA's is het plafond vastgelegd op 80.000 euro ongeacht het gebied. De beschikking laat toe dat op het regionale niveau specifieke investeringen in aanmerking komen voor subsidie. Hiervoor is een plafond vastgelegd van 50.000 euro op het investeringsbedrag.

Beschikking B: Vegetatief plan voor het leefmilieu

Ongeacht het gebied is er een maximale subsidie van 40% en 50 % voor jonge landbouwers.

Het maximum subsidiabel bedrag is vastgesteld op 30.000 euro ongeacht het gebied. Dit bedrag kan verhoogd worden met 50.000 euro tot 80.000 euro voor specifieke investeringen op het regionale niveau en bedraagt 150.000 euro in het kader van de energiehuishouding in serres. Voor de CUMA's is het plafond vastgelegd op 100.000 euro ongeacht het gebied, maar dit kan wel verhoogd worden met 50.000 euro tot 150.000 euro voor specifieke investeringen op regionaal niveau.

Beschikking C: Regionale complementaire plannen voor hulp aan de modernisering

Er is een subsidie van maximum 40% voor normale gebieden, 50% voor kwetsbare gebieden en **voor jonge landbouwers 50% in normale gebieden en 60% in probleemgebieden.** (Dit is in overeenstemming met verordening 1698/2005.)

Er wordt enkel een plafond weergegeven voor investeringen voor de transformatie van landbouwproducten in producten die niet vallen onder bijlage 1 van Verdrag van Rome: maximum 200.000 euro gedurende 3 jaar.

5.1.2.3. Voorwaarden

Zover als kan worden nagegaan, worden geen strenge eisen opgelegd, zo wordt vanuit het nationale programma nergens melding gemaakt van een verplicht investeringsplan. De organisatie van de verschillende beschikkingen wordt echter overgelaten aan de regio's. Voor Haute-Normandie werden alvast geen strenge voorwaarden zoals een investeringsplan teruggevonden.

5.1.2.4. Procedure van toekenning

De manier van organiseren berust op een regionale procedure (departementen) die de uitvoering bepaalt van de beschikkingen door de bepaling van de financiële tegemoetkoming en de criteria die gebruikt moeten worden voor de acceptatie van de projecten. De procedure verenigt de vertegenwoordigers van de vakorganisaties, de financiers en de administratie. Deze voorwaarden moeten op officiële wijze bekend gemaakt worden om een gelijke behandeling van de aanvragers te verzekeren.

De projecten die in aanmerking komen voor subsidie worden gekwalificeerd op basis van criteria en evaluatie-indicatoren. Voor beschikking A situeren de indicatoren zich op de volgende vlakken: technisch-economisch, sociale aspecten, milieuaspecten, sanitaire vlak, dierenwelzijn en de architecturale kwaliteit van het gebouw. Voor beschikking B situeren de indicatoren zich op de volgende vlakken: coherentie met agromilieumaatregelen, verbetering van het landbouwsysteem, verbetering van de kwaliteit, heroriëntatie of diversificatie van de productie. Dezelfde indicatoren van beschikking A en B gelden ook voor beschikking C.

De indicatoren worden op het niveau van de departementen gerangschikt naar prioriteit, zodat een transparant kader voor het rangordenen van de projecten ontstaat, in een becommernis om zo objectief als mogelijk de bestaande subsidies toe te kennen.

5.1.2.5. Systemen voor toekenning van subsidie

Voor beschikking A, B en C wordt enkel kapitaalsubsidie gegeven.

Rentesubsidies bestaan enkel nog voor de lasten uit het verleden.

De engagementen die tijdens de vorige programmaperiode aangegaan werden (waarschijnlijk worden rentesubsidies bedoeld?) zullen overgenomen worden met de middelen van PDRH²⁴ 2007-2013 tot 31 december 2008. Na deze datum zullen de operaties enkel nog ten laste komen van PDRH 2007-2013 indien de lasten uit het verleden voldoen aan het nieuwe programma.

In de top-up fiches voor de betreffende maatregel in PDRH 2007-2013 wordt aangegeven dat rentesubsidies kunnen worden gegeven voor investeringsplannen die goedgekeurd werden voor 31 december 2006 onder het PDRH 2000-2006 voor zover dat de operaties niet begonnen zijn voor 1 januari 2007.

Op 16 januari 2008 werd het volgende vermeld in een officiële brief van het Franse ministerie van landbouw en visserij:

De verstrekking van de speciale leningen voor de modernisering van de landbouw (leningen met rentesubsidie) wordt volledig gestopt vanaf 1 januari 2008. Geen enkele autorisatie voor financiering zal gegeven worden vanaf 1 januari 2008, inbegrepen alle aanvragen van voor 2007, die zich momenteel in de wachttijd bevinden. De landbouwers worden doorverwezen naar de huidige beschikkingen A, B en C indien ze hulp wensen voor landbouwinvesteringen.

De enige uitzondering zijn de speciale leningen op middellange termijn voor de CUMA's waarvoor wel nog een budget uitgetrokken wordt in 2008.

Samenvattend kan gesteld worden dat het zeker is dat geen rentesubsidie meer gegeven wordt voor aanvragen na 1 januari 2007 in het kader van de betreffende maatregel, evenals voor aanvragen van voor 1 januari 2007, maar die niet voor 1 januari 2007 werden goedgekeurd (behalve voor CUMA's).

Wat het lot is van de leningen met rentesubsidies goedgekeurd voor 1 januari 2007 is minder duidelijk.

5.1.3. Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten

5.1.3.1. Type van investeringen

In tegenstelling tot de maatregel “modernisering van landbouwbedrijven” komen voor deze maatregel geen coöperatieven in aanmerking.

De investeringen betreffen de volgende thema's (geen verdere details worden gegeven):

²⁴ Programme de développement rural hexagonal

Onthaal, overnachting, agrotourisme, artisanale nijverheid, activiteiten met paarden buiten veeteelt, serviceverlening aan de rurale omgeving (sneeuw ontruimen, onderhoud van de open ruimte, een pension voor dieren, enz.), directe verkoop.

Zijn uitgesloten:

- Aanwerven van materiaal dat gebruikt wordt voor de agromilieumaatregelen
- **Transformatie van landbouwproducten (worden gesubsidieerd door maatregel modernisering van landbouwbedrijven)**

5.1.3.2. *Steunintensiteit*

Materiële zaken: tot 60 %

Immateriële zaken: tot 80%

Het plafond voor de subsidie bedraagt 200.000 euro voor 3 jaar.

5.1.3.3. *Procedure van toekenning*

Deze procedure wordt bepaald door de regio's.

5.1.3.4. *Systemen van toekenning*

Enkel kapitaalsubsidie wordt gegeven.

5.2. Extra staatssteun voor de investering in landbouwbedrijven

In totaal wordt in Frankrijk voor investeringen in landbouwbedrijven minimaal 731 miljoen euro²⁵ vrijgemaakt tijdens programmaperiode 2007-2013.

De belangrijkste staatsteunprogramma's zijn:

- Steun voor investeringen in landbouwwitbatingen in de fruit- en groentensector, de tuinbouw, de aardappelsector en de bijenteelt: 336 mln euro (N484/2007)
- Steunregime voor investeringen in landbouwwitbatingen in de veeteelt: 140 mln euro (N265/2007)
- Steun voor het bevorderen van het voldoen aan de normen van varkensstallen met het oog op het welzijn van drachtige zeugen: 136 mln euro (N873/2006 en N266/2010)

²⁵ Staatssteun met een beperkt budget werden niet meegenomen

5.3. Fiscale voordelen voor investeringen in Frankrijk

5.3.1. Belastingstelsel voor landbouwbedrijven (kort)

De meest landbouwbedrijven in Frankrijk zijn eenmanszaken die belast worden onder de personenbelasting. Ook in de vennootschappen worden de individuele leden meestal belast onder de personenbelasting. 60% van de landbouwers in Frankrijk betaalt belastingen onder het forfaitaire systeem (forfait collectif). Landbouwers kunnen hier enkel voor kiezen indien hun omzet lager is dan 76.300 euro (2004). Subsidies worden belast aan het normale regime, maar enkel als het niet-forfaitaire systeem gebruikt wordt. Het maximale belastingtarief bedraagt 47% (personenbelasting) en de sociale bijdragen zijn 20% ((Van der Veen et al., 2007).

Tabel 23 Belastingpercentage INCLUSIEF SOCIALE ZEKERHEID in de personenbelasting voor drie belastbare bedrijfsinkomens EXCLUSIEF INVESTERINGSAFTREK voor een familie bestaande uit twee ondernemers (man-vrouw) en twee kinderen (vennootschap belast volgens personenbelasting)

Belastbaar inkomen	Percentage belasting Frankrijk	Percentage belasting België
10.000 euro	40%	40%
50.000 euro	28%	42%
100.000 euro	32%	51%

Bron: Van der Veen et al., (2007)

5.3.2. Afschrijving van investeringen

In Frankrijk kunnen investeringen lineair afgeschreven worden (behalve productierechten en de aankoop van dieren). Specifieke investeringen zoals ook waterzuiveringsuitrusting en machines voor de productie van energie mogen degressief afgeschreven worden.

5.3.3. Investeringsaftrek: *Déduction pour investissement (DPI)* systeem

In Frankrijk bestaat er een uniek systeem om belastingvoordeel te geven voor investeringen op landbouwbedrijven, genaamd 'Déduction pour investissement' (DPI). De landbouwers kunnen er enkel van genieten als ze kiezen voor het niet forfaitaire belastingstelsel.

Het systeem werkt als volgt:

Een bepaald belastingjaar kunnen de landbouwers beslissen belastingvermindering in te roepen. Het bedraagt maximaal 20.000 euro als de winst meer dan 60.000 euro bedraagt. Is de winst lager moeten de grenzen van Tabel 24 gerespecteerd worden.

Tabel 24 Maximale belastingaftrek in functie van de winst

Winst	Maximale aftrek
Lager dan 4000 euro	Gelijk aan de winst
Van 4000 euro tot 10.000 euro	4.000 euro
Van 10.001 euro tot 40.000 euro	40% van de winst
Van 40.001 euro tot 60.000 euro	8.000 euro + 20 % van de winst
Boven 60.000 euro	20.000 euro

Bron: Direction générale des impôts, 2005

Binnen een periode van vijf jaar moet de landbouwer de aftrek besteden aan investeringen. Het deel van het bedrag dat in de periode van vijf jaar niet uitgegeven werd aan investeringen wordt het vijfde jaar automatische toegevoegd bij de belastbare winst.

Voor het toekennen van de het afgetrokken bedrag in jaar X in de vijf jaar erop volgende bestaat de volgende mogelijkheden:

- Het kan toegekend worden aan de groei van de voorraad landbouwdieren en landbouwgewassen met een rotatie hoger dan één jaar. Het bedrag dat hieraan kan toegekend worden is definitief kwijtgescholden.
- Het kan toegekend worden aan de bouw of aankoop van af te schrijven vaste activa (wat per definitie de verwerving van grond uitsluit) die nodig zijn voor het landbouwbedrijf met uitzondering van de productie van zonne- en windenergie. Belangrijk is wel dat de bedragen die hieraan toegekend worden niet kwijtgescholden zijn, maar het jaar van toekenning juist terug moeten toegevoegd worden aan de belastbare winst.

Hieruit kan besloten worden dat het het meest interessant is om de aftrek toe te kennen aan de groei van de stock, want deze bedragen zijn definitief kwijtgescholden. Bij toekenning aan de af te schrijven vaste activa, betekent het belastingvoordeel enkel een cashvoordeel in jaar X.

Een voorbeeld om het systeem te illustreren (op basis van Direction générale des impôts, 2005).

Een landbouwer maakte in 2010 een belastbare winst van 30.000 euro. Hij kiest om het maximale bedrag van belastingvermindering te gebruiken. 40% van 30.000 euro = 12.000 euro. In 2010 werd hij slechts belast op een bedrag van 18.000 euro. Indien deze landbouwer deze landbouwer de 12.000 euro niet kan toekennen aan investeringen zal deze in 2015 bij de belastbare winst geteld worden. In 2011 is de veestapel van de landbouwer echter met 8.000 euro aangegroeid. De landbouwer neemt de logische beslissing om de belastingvermindering van 2010 hieraan toe te kennen. $12.000 - 8.000 = 4.000$ euro. Er blijft nog 4.000 over. Deze kan hij meenemen naar de volgende jaren. In 2012 doet de landbouwer de aankoop van een tractor ter waarde van 30.000 euro. Deze tractor wordt over een periode van 10 jaar afgeschreven. In 2012 kan de landbouwer $30.000 / 10 = 3.000$ euro afschrijven. Hij beslist echter om het overgebleven bedrag van 4.000 euro van het belastingvoordeel van 2010 aan de afschrijving van de tractor toe te kennen. $4.000 / 10 = 400$ euro. Het bedrag van 400 euro zal in 2012 echter terug bij de belastbare winst moeten geteld worden. De landbouwer kan in 2012 slechts 3.600 euro netto afschrijven. Indien de landbouwer er zeker van zou zijn dat in 2013 de waarde van de veestapel met minstens 4.000 zou toenemen, had het interessanter geweest om het bedrag over te dragen naar 2013 en toe te kennen aan de groei van de veestapel.

5.3.4. Fiscale voordelen voor jonge landbouwers

Er bestaan **fiscale voordelen** voor jonge landbouwers:

- Belastingaftrek van 50% op de belastbare reële winst gedurende 5 jaar. De aftrek is zelfs 100% in het jaar dat de kapitaalspremie werd toegevoegd aan de balans.
- Reductie van de departementale belasting op openbaarheid van grond op de aanwerving van landelijke onroerende goederen.
- Belastingvermindering van 50% op de grondbelasting op niet bebouwde oppervlakten voor een duur van 5 jaar, waarbij de lokale instanties nog een verdere belastingvermindering kunnen toevoegen voor 5 jaar.

Daarnaast bestaan er voor jonge landbouwers **voordelen in de sociale zekerheid**:

Jonge landbouwers genieten van een gedeeltelijke vrijstelling op de sociale bijdragen gedurende 5 jaar (Tabel 25)

Tabel 25 Percentages van vrijstelling van sociale bijdragen voor jonge landbouwers

1 ^{ste} jaar: 55%	2 ^{de} jaar: 55%	3 ^{de} jaar: 35%	4 ^{de} jaar: 25%	5 ^{de} jaar: 15%
----------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------

5.4. Vergelijking directe investeringssteun (programma voor plattelandontwikkeling + staatssteun) tussen Frankrijk en Vlaanderen

5.4.1. Vergelijkende tabellen

Tabel 26 Vergelijking steun in kader Plattelandsbeleid (Europese deel + nationale/regionale bijdrage) voor investeringen in de landbouw

	Frankrijk	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	1.576,7 mln euro 70 mln euro top-up Totaal: 1.646,7 mln euro	55,8 mln euro
Vestigingssteun jonge landbouwers per landbouwbedrijf volgens het verwachte aantal gesteunde landbouwers volgens de doelstellingen van het programma	37.540 euro 39.207 euro (inclusief top-up)	39.857 euro
Modernisering landbouwbedrijven van	1418,3 mln euro 390 mln euro top-up 731 mln euro staatssteun Totaal: 2539,3 mln euro	303,8 mln euro
Modernisering landbouwbedrijven van per landbouwbedrijf²⁶	2.811 euro 5.033 euro (inclusief top-up en staatssteun)	9.500 euro
Modernisering landbouwbedrijven van per landbouwbedrijf met economische grootte hoger 100 ESU²⁷	17.179 euro 30.757 euro (inclusief top-up en staatssteun)	36.427 euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	88,9 mln euro 16 mln euro top-up Totaal: 104,9 mln euro	33,7 mln euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten per landbouwbedrijf	176 euro 208 euro (inclusief top-up)	1.054 euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten per landbouwbedrijf met economische grootte hoger 100 ESU	1.077 euro 1.271 euro (inclusief top-up)	4.041 euro

²⁶ In 2007 waren er in Frankrijk (zonder Corsica en overzeese gebieden) 504.580 landbouwbedrijven t.o.v. 31.980 in Vlaanderen

²⁷ In 2007 waren er in Frankrijk (zonder Corsica en overzeese gebieden) 82.560 landbouwbedrijven met een economische grootte hoger 100 ESU tegenover 8.340 in Vlaanderen

Tabel 27 Vergelijking subsidiepercentage voor investeringen in de landbouw

	Frankrijk	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	Maximaal 36.400 kapitaalsubsidie in berggebieden, in gewone gebieden is het maximaal 17.800 euro. Subsidiepercentage rentesubsidie variërend om te komen tot 1% rente voor landbouwer in benadeelde gebieden (inclusief berggebieden) en 2,5% in normale gebieden. Gekapitaliseerde waarde van rentesubsidies in gewone gebieden maximaal 11.800 euro, in berggebieden 22.000 euro.	Maximaal 50% kapitaalsubsidie op de eerste 60.000 euro (rechtspersoon: 80.000 euro) vestigingskosten en daarna een rentesubsidie van maximaal 4% met gekapitaliseerde waarde van maximum 40.000 euro (rechtspersoon: 30.000 euro)
Modernisering van landbouwbedrijven	Normale gebieden: max. 40%; kwetsbare gebieden: maximum 50% en jonge landbouwers max. 60%	8-18-28-38%
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	Tot 60 % voor materiële zaken en 80% voor immateriële zaken	8 of 28 %

Tabel 28 Vergelijking maximale steunbedrag gedurende PDPOII voor investeringen in de landbouw

	Frankrijk	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	Maximum 40.000 euro kapitaalsubsidie en maximum 22.000euro rentesubsidie	Maximaal 70.000 euro
Modernisering van landbouwbedrijven	Beschikking A: particulier (jonge landbouwer): 60% van 100.000 euro=60.000 euro; CUMA: 50% van 80.000 euro= 40.000 euro Beschikking B: particulier (jonge landbouwer): 50% van 80.000 euro= 40.000 euro (in geval van energiebesparende maatregelen in bestaande serres: 50% van 150.000 euro= 75.000 euro; CUMA: 40% van 150.000 euro= 60.000 euro Beschikking C: geen grenzen Voor beschikking A-B-C zijn geen grenzen in de tijd beschikbaar	Voor “modernisering van landbouwbedrijven” en “diversificatie” samen is het maximale subsidiabele bedrag 1000.000 euro per bedrijfsleider, dus maximum 280.000 euro bij 28% investeringssteun (het aantal investeringen aan 38% zijn zeer beperkt) over een periode van 7 jaar (PDPOII)
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	3x200.000 euro= 600.000 euro	Idem als modernisering van landbouwbedrijven

5.4.2. Voor- en nadelen van investeringssteun in Frankrijk bekeken vanuit de landbouwsector

5.4.2.1. Investeringsklimaat voor jonge landbouwers

Voordelen:

- Jonge landbouwers in probleemgebieden kunnen gunstigere leningen krijgen in het kader van vestiging.
- Ook jonge landbouwers in bijberoep kunnen vestigingssteun krijgen, zonder beperking op de rentesubsidie, maar wel op de kapitaalsubsidie die beperkt is tot 50%.

- In beschikking C van de maatregel “modernisering van landbouwbedrijven” zijn investeringen verbonden aan het vestigen van jonge landbouwers specifiek opgenomen.
- **Het subsidiepercentage in het kader van “modernisering van landbouwbedrijven” bedraagt 50% voor jonge landbouwers in normale gebieden en 60% in benadeelde gebieden**

Nadelen:

- Het door Europa maximaal toegelaten subsidiebedrag per landbouwer wordt niet benut (70.000 euro). In berggebieden bedraagt het maximaal 58.400 euro. In gewone gebieden 29.600 euro.

Het subsidiebedrag dat gegeven wordt aan jonge landbouwers is lager via maatregel 112 ‘Vestiging van jonge landbouwers’ is lager in Frankrijk dan in Vlaanderen. Voor landbouwers in normale gebieden bedraagt het verschil 52.200 euro. Daar staat echter tegenover dat in Frankrijk jonge landbouwers vijf jaar lang belastingvoordeel kunnen genieten en dat ze een verhoogd subsidiepercentage genieten voor investeringssteun: in normale gebieden 50% en 60% in kwetsbare gebieden. Hierbij moet wel in acht genomen worden dat investeringssteun in Frankrijk geen open systeem is en dat projecten geselecteerd worden op basis van bepaalde criteria om een vooraf vastgelegd bedrag te besteden.

In welke mate de fiscale voordelen in Frankrijk een lager subsidiebedrag via maatregel ‘Vestiging van jonge landbouwers’ dan in Vlaanderen compenseren kon niet worden nagegaan.

5.4.2.2. *Modernisering van landbouwbedrijven*

Voordelen:

- De investeringen in het kader van beschikking A, B en C kunnen gecumuleerd worden²⁸.
- In normale gebieden gaat het om een subsidiepercentage van 40% en 50% voor jonge landbouwers. In benadeelde gebieden is het zelfs 50% en 60% voor jonge landbouwers.

Nadelen:

- Er is een beperkt budget voorzien in het PDRH voor modernisering van landbouwbedrijven. Relatief gezien is deze slechts 29% van deze beschikbaar in Vlaanderen (47% indien enkel de grote bedrijven beschouwd worden).
- De subsidiabele investeringskosten zijn beperkt. Zeker voor beschikking B bedraagt deze voor de meeste investeringen slechts 30.000 euro. Enkel voor enkele specifieke investeringen die regionaal bepaald worden kan het verhoogd worden tot 80.000 euro

²⁸ Voor eenzelfde investering is het echter uitgesloten dat de subsidie afkomstig is van meerdere beschikkingen.

(150.000 euro voor energiebesparende maatregelen in bestaande serres). Voor beschikking A bedraagt deze tussen de 50.000 en 100.000 euro. Een algemene beperking voor beschikking C werd niet teruggevonden.

- De procedure voor het toekennen van de subsidies wordt overgelaten aan de regio's. Elke regio kan eigen criteria opstellen en/of deze verschillend ordenen. De gevolgen hiervan zijn ongelijke behandeling van de landbouwers over de regio's.
- Geen open systeem, niet alle landbouwers die voldoen aan de voorwaarden zullen een subsidie ontvangen.
- Niet alle landbouwsectoren kunnen van alle beschikkingen gebruik maken: beschikking A is enkel gericht op de veeteeltsector en op investeringen in bedrijfsgebouwen.

De subsidiepercentages binnen maatregel 'modernisering van landbouwbedrijven' zijn in Frankrijk duidelijk hoger dan in Vlaanderen (in Frankrijk: minimum 40% en subsidiepercentages tot 60 en zelfs 80%). Daar staat echter tegenover dat subsidiabel investeringsbedrag beperkt is (in meeste gevallen maximaal 80.000-100.000 euro) en dat de toekenning van de steun gebeurt op basis van rangschikking op basis van selectiecriteria. In Frankrijk bestaat er geen open systeem zoals in Vlaanderen.

5.4.2.3. *Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten*

Voordelen:

- Een landbouwer kan in een periode van zeven jaar drie keer een subsidie krijgen van 200.000 euro.
- Het subsidiepercentage is hoger dan in Vlaanderen (tot 80% in Frankrijk t.o.v. 28% in Vlaanderen)

Nadelen:

- Relatief gezien is het budget beschikbaar voor diversificatie duidelijk lager dan in Vlaanderen (slechts 16% van het Vlaamse budget)
- De procedure voor het toekennen van de subsidies wordt overgelaten aan de regio's. De gevolgen hiervan zijn ongelijke behandeling van de landbouwers over de regio's. Niet alle landbouwers die aan de basisvoorwaarden voldoen zullen subsidie ontvangen.

De subsidiepercentages binnen maatregel 'diversificatie naar niet agrarische activiteiten' zijn in Frankrijk duidelijk hoger dan in Vlaanderen (in Frankrijk: tot 60% steun voor materiële zaken en tot 80% voor immateriële zaken). Daar staat echter tegenover dat de toekenning van de steun gebeurt op basis van rangschikking op basis van selectiecriteria. In Frankrijk bestaat er geen open systeem zoals in Vlaanderen.

5.4.3. *Analyse van investeringssteun in Frankrijk bekeken vanuit het beleid*

- Er werd met de start van PDRH 2007-2013 de beslissing genomen de rentesubsidies af te schaffen. Vanaf 1 januari 2008 zijn ze definitief afgeschaft, zelfs voor niet goedgekeurde aanvragen van het jaar 2006. Wat het lot is van eerder goedgekeurde rentesubsidies is onduidelijk.
- Het gebruik van het systeem met oproepen laat een betere budgetcontrole toe dan het open systeem.
- Er wordt een selectiesysteem toegepast op basis van objectieve parameters. De parameters en de selectieprocedure kunnen echter van departement tot departement verschillen.

5.5. *Vergelijking fiscale voordelen voor investeringen tussen Frankrijk en Vlaanderen*

- In Frankrijk bestaat er een gunstig fiscaal regime voor jonge landbouwers gedurende de periode van vijf jaar na vestiging: zowel qua belastingaftrek als qua vrijstelling van sociale lasten.
- Een systeem van investeringsaftrek zoals in Nederland en België waarbij eenmalig een percentage van de investeringskosten mag afgetrokken worden van de belastbare winst bestaat niet in Frankrijk. In Frankrijk bestaat er wel het unieke systeem van 'Déduction pour investissement'. Voor investeringen in dieren en permanente gewassen kent dit systeem een effectieve belastingvermindering, voor alle andere investeringen is het echter enkel een systeem om de liquiditeit tijdelijk te verhogen.

6. Hongarije

Zowel de directe als de indirecte subsidies worden geanalyseerd. De directe subsidies zijn de deze in het kader van het programma voor plattelandontwikkeling aangevuld met staatssteun. De indirecte subsidies (fiscale voordelen) zijn de mogelijkheden voor investeringsaftrek en gunstige afschrijvingsmethoden in het belastingsysteem. Tenslotte worden de voor- en nadelen vergeleken van investeringssteun en de fiscale voordelen in Hongarije vergeleken met Vlaanderen, en dit bekeken vanuit het standpunt van de landbouwer en bekeken vanuit het beleid.

6.1. Programma voor plattelandontwikkeling

6.1.1. *Vestiging van jonge landbouwers*

6.1.1.1. *Type investeringen*

Er zijn geen beperkingen teruggevonden voor de investeringstypes die in aanmerking komen voor een bedrijfsovername.

6.1.1.2. *Steunintensiteit*

De steun gebeurt onder de vorm van een inkomenssteun (kapitaalsubsidie) van maximaal 40.000 euro, maar kan ook onder de vorm van rentesubsidies met een gekapitaliseerde waarde van 40.000 euro. Zowel kapitaalsubsidie als rentesubsidie kunnen gecombineerd worden, maar mogen beide samen de 55.000 euro niet overschrijden.

Het bedrag van de vestigingssteun wordt gedifferentieerd volgens de bedrijfsgrootte.

6.1.1.3. *Voorwaarden*

- Beroepslandbouwopleiding
- Verplicht om mee te doen met naschoolse landbouwopleiding (maatregel 111), de laatste 10% van steun wordt pas uitbetaald als het diploma behaald werd
- De grootte van het landbouwbedrijf moet meer dan 4 ESU bedragen vanaf het vierde jaar na de toekenning van de subsidie
- Het landbouwbedrijf heeft een individuele bedrijfsleider (natuurlijke persoon) gedurende de vijf jaar na toekenning van de subsidie
- De opmaak van een bedrijfsplan

6.1.1.4. *Systemen voor toekenning van steun*

Er bestaan geen bijkomende selectiecriteria. Iedereen die een dossier indient en aan de voorwaarden voldoet wordt de subsidie toegekend.

6.1.2. Modernisering van landbouwbedrijven

6.1.2.1. Inleiding

Deze maatregelen bestaan uit vijf submaatregelen met een afzonderlijk budget:

- Investerings in akker- en tuinbouw (994,0 mln euro)
- Investerings in veeteelt (455,2 mln euro)
- Investerings in IT-systemen (18,4 mln euro)
- Investerings in permanente gewassen (fruitteelt en energiegewassen) (55,2 mln euro)
- Investerings in diversificatie (36,8 mln euro)

6.1.2.2. Type investeringen

Investerings in akker- en tuinbouw

- Investerings in machines. **Een sterke nadruk wordt gelegd op milieuvriendelijke, kostenefficiënte en energiebesparende machines en uitrusting.**
- Installatie **en ontwikkeling** van technologie voor opslag en drogen
- Investerings in irrigatie met aandacht voor energie- en waterbesparing
- Energievoorziening door gebruik van biomassa of andere hernieuwbare energiebron
- Energievoorziening voor de landbouwbedrijven via verbinding met het energienetwerk. Aansluiting op warmteleverende netwerken. Faciliteiten voor openbaar watervoorziening en de professionele afvalwaterbehandeling. Enkel investeringen op het landbouwbedrijf zelf kunnen gesubsidieerd worden.
- Windturbines en windmolen aangedreven waterpompen en investeringen in geothermische energie.
- Investerings in IT
- Enkel voor tuinbouw: investeringen in gebouwen (waaronder meer milieuvriendelijke serres)

Extra voorwaarden: alleen nieuwe machines kunnen gesubsidieerd worden, investeringen in de energievoorziening mogen alleen voor gebruik op het bedrijf zelf.

Investerings in de veeteelt

- Investerings in de bouw van huisvesting en de verbetering ervan
- Investerings in de productie en het gebruik van voeder
- Investerings in milieuvriendelijke ‘speciale’ machines
- Investerings in mestopslag en gebruik ervan inclusief biogasinstallaties
- Investerings in de verbetering van de werkopstandigheden
- Investerings in de verbetering van de sanitaire voorwaarden en de hygiëne
- Energievoorziening door gebruik van biomassa of andere hernieuwbare energiebron
- Energievoorziening voor de landbouwbedrijven via verbinding met het energienetwerk. Aansluiting op warmteleverende netwerken. Faciliteiten voor openbaar watervoorziening en de professionele afvalwaterbehandeling. Enkel investeringen op het landbouwbedrijf zelf kunnen gesubsidieerd worden.

- Windturbines en windmolen aangedreven waterpompen en investeringen in geothermische energie
- Investerings in IT

Extra voorwaarden: alleen nieuwe machines kunnen gesubsidieerd worden, investeringen in de energievoorziening mogen alleen voor gebruik op het bedrijf zelf.

Investerings in IT-systemen (GAZDANet programma)

- Bedrijven kleiner dan 4 ESU: enkel investeringen in hardware
- Bedrijven vanaf 4 ESU, investeringen in hardware, software en automatische meetsystemen

Investerings in permanente gewassen

- Fruitteelt en groenten: steun voor aanplant zowel uitbreiding als heraanplant
- Energiegewassen: aanplant van de gewassen inclusief korte omloophout

Investerings in diversificatie

- Steun voor de verwerking van landbouwproducten
- Kleinschalige biodiesel faciliteiten voor gebruik van biomassa geproduceerd op het bedrijf zelf

6.1.2.3. Steunintensiteit

- Vaste technologische uitrusting en voor bedrijfsgebouwen: 40%, verhoogd met 10% voor jonge landbouwers en 10% voor de benadeelde gebieden, maar enkel indien investeringen gericht zijn op de verbetering van het milieu (cumulatie mogelijk)
- Voor uitrusting en gebouwen voor veeteelt: 75% indien de nitraatrichtlijn gehaald werd binnen de 4 jaar van toetreding tot EU (nog niet het geval?)
- Voor machines en mobiele technologische investeringen: 25%. In het geval van speciale machines die enkel in de tuinbouw of veeteelt gebruikt worden of voor machines voor hernieuwbare energieproductie of het drogen van akkerbouwgewassen: 35%
- Voor investeringen in IT systemen (GAZDANet programma: 40%, voor jonge landbouwers 50%)
- Voor aanplantingen (investerings in permanente gewassen): 40%, verhoogd met 10% voor jonge landbouwers en 10% voor de benadeelde gebieden (cumulatie mogelijk)
- Voor investeringen in diversificatie: 40%, verhoogd met 10% voor jonge landbouwers en 10% voor de benadeelde gebieden maar enkel indien investeringen gericht zijn op de verbetering van het milieu (cumulatie mogelijk)
- Er worden met Europese cofinanciering enkel kapitaalsubsidies gegeven. Interestsubsidies worden gegeven via staatssteun (zie verder). Landbouwers kunnen voorschotten ontvangen van maximaal 20% van de toegekende steun (maximale percentage wordt opgelegd door artikel 56 van EC 1974/2006), gedekt door een bankgarantie van 110%

De maximale subsidie per project bedraagt 735.000 euro, behalve voor:

- GAZDANet (IT-programma): > 4 ESU: 60.000 euro, < 4 ESU: 2000 euro per project
- Investerings in de veeteelt: 2.757.000 euro per project
- Voor diversificatie, voor investeringen in verwerking van landbouwgewassen: 1.600.000 euro per project

6.1.2.4. Voorwaarden

- Bedrijfsomvang groter dan 4 ESU (behalve voor GAZDANet programma en bij vestiging)
- Een financieel plan met data over de financiële toestand 2 jaar voor aanvraag en projecties voor de komende vijf jaar
- Een bedrijfsplan indien gevraagde subsidie hoger is dan 55.000 euro, behalve bij mestopslag en bij investeringen in machines

6.1.2.5. Systemen voor toekenning van steun

Er bestaat een systeem van projectselectie, rangordening op basis van duidelijke criteria (scoring):

- Van hoge naar lage prioriteit wordt voorrang gegeven aan de volgende sectoren: veeteelt, tuinbouw, akkerbouw
- Voordeel lid van producentengroep
- Voordeel indien steun gevraagd wordt voor milieuvriendelijke technieken (inclusief hernieuwbare energie)
- Aantal nieuwe jobs die gecreëerd worden in verhouding tot de toegekende steun
- Voordeel indien aanvrager ook deelneemt aan agromilieumaatregelen
- Ook een voordeel indien aanvrager vrouwen tewerkstelt, personen uit de Roma minderheid en ook gehandicapte personen
- Projecten die deel uitmaken van een groter geheel (territoriale en sectorale projecten) worden ook extra punten in de scoring toegekend.
- Het bedrijfsplan wordt ook beoordeeld en dit op de volgende punten:
 - o De impact van de investeringen op milieu
 - o De financiële stabiliteit van het project
 - o De toegevoegde waarde en de bijdrage van het project aan de gehele prestatie van het bedrijf
 - o In welke mate de principes van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) in rekening gebracht worden
 - o Kwaliteit van het communicatieplan
 - o Kwaliteit van het marketingplan
 - o De marketingopportuniteiten van het landbouwbedrijf, evenals de stabiliteit van de voorraad
 - o De mate waarin de investering is aangepast aan de speciale kenmerken en de behoeften van de micro-regio resulteert ook in extra punten

6.1.3. *Diversificatie naar niet agrarische activiteiten*

6.1.3.1. *Inleiding*

Een deel van steun die binnen Vlaanderen onder maatregel 311 valt (hernieuwbare energie) valt in Hongarije enkel onder deze maatregel als het over een productie gaat die niet bestemd is voor het landbouwbedrijf zelf, indien dit wel het geval is valt het onder maatregel 121.

6.1.3.2. *Type investeringen*

Investerings in materiaal en gebouwen, in patenten en licenties, in niet-voedingskwaliteitssystemen binnen de volgende domeinen:

- Agro-toerisme
- Handnijverheid
- Sociale diensten
- Recreatie
- Verwerking van producten die niet op de Annexlijst staan van het Verdrag Van Rome (die er wel op staan krijgen subsidie via 121)
- Boomkwekerij
- Hernieuwbare energie (buiten eigen gebruik, want dit wordt via 121 gesubsidieerd)

6.1.3.3. *Steunintensiteit*

In het algemeen 60% van de investeringskost, behalve in microgebieden die kampen met structurele problemen bedraagt het 65%.

6.1.3.4. *Voorwaarden voor steun*

Er werden geen voorwaarden teruggevonden, mogelijks zijn het dezelfde al voor maatregel 121.

6.1.3.5. *Systemen van toekenning van steun*

Er wordt eveneens gewerkt via een systeem van projectselectie. Het enige selectie criterium dat in de programmatekst weergegeven is dat voorrang gegeven wordt aan investeringen binnen microgebieden die kampen met structurele problemen. Er bestaat een objectieve afbakening van deze gebieden.

6.2. Extra staatssteun voor de investeringen in landbouwbedrijven

In Hongarije bestaat er ook een programma van rentesubsidies die gefinancierd wordt met staatssteun (geregistreerd onder staatssteundossier No XA 243/2007). Voor de programmaperiode 2007-2013 is een totaal bedrag van 105 mln euro beschikbaar). De steun mag niet meer bedragen dan 40% van de investeringskosten in geval van

investeringen in gewone gebieden, in probleemgebieden is dit 50%. Deze steun kan oplopen tot 60% (gewone gebieden) en 75% (benadeelde gebieden) voor investeringen tot doel heeft te voldoen aan de Europese regelgeving in het kader van milieubescherming, de verbetering van de hygiënische omstandigheden in de veehouderij en het welzijn van de dieren. Het maximale steunbedrag dat tijdens om het even welke periode van drie fiscale jaren per bedrijf wordt toegekend, mag niet hoger zijn dan 400.000 euro of dan 500 000 euro indien het bedrijf gevestigd is in een probleemgebied.

Er bestaat eveneens een afzonderlijk subprogramma voor jonge landbouwers binnen de periode van 5 jaar na de installatie. Hier bedraagt de steun 50% van het investeringsbedrag in gewone gebieden en 60% in probleemgebieden. De maximale steun mag hier niet meer dan 55.000 euro bedragen.

6.3. Fiscale voordelen voor investeringen in Hongarije

6.3.1. *Belastingstelsel voor landbouwbedrijven (kort)*

Het belastingstelsel in Hongarije is zeer complex. Recente gegevens werden niet gevonden. Deze gegevens dateren van 2004. In vereenvoudigde vorm kan het volgende gesteld worden (van der Veen et al., 2007; Molnar et al., 2005):

- Een beperkt aantal bedrijven, maar die toch een belangrijk deel van de productie voor zich nemen, worden belast volgens de vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting bedraagt 16% wat als gunstig aanzien kan worden. Slechts 1% van de landbouwbedrijven heeft een rechtspersoonlijkheid en betaalt dus verplicht vennootschapsbelasting. In theorie staat echter de vennootschapsbelasting ook open voor bedrijven zonder rechtspersoonlijkheid.
- Wanneer de inkomsten lager zijn dan 2.348 euro (2005) moet er geen belasting betaald worden. In 2007 waren er in Hongarije 86% van landbouwbedrijven met een economische grootte van minder dan 2 ESU. Deze bedrijven kunnen allemaal van deze regeling gebruik maken omdat het landbouwincome kan verdeeld worden over alle familieleden of andere verwanten met een leeftijd boven de 16.
- Wanneer de inkomsten hoger zijn dan 2.348 euro maar minder dan 15.894 euro en als kan aangetoond worden dat er tenminste 20% kosten zijn en geen inkomsten verworven werden buiten de landbouw moet eveneens geen belasting betaald worden.
- Indien de landbouwer de 20% kosten niet zou kunnen aantonen vindt er een flatrate belasting plaats die ook zeer laag is. De belasting vindt dan plaats op een 'bruto inkomen' waar 85 tot 95% kosten afgetrokken worden. Op dit bedrag wordt dan maximaal 35% belasting betaald. Simulaties op basis van FADN data geven dan aan dat bedrijven minder dan 4 ESU groot een belastbaar inkomen op deze manier berekend hebben van 1000 euro waarbij ze slechts 25% of 250 euro belasting betalen. Bedrijven met een economische grootte tussen 4 en 8 ESU hebben een belastbaar inkomen van 3.100 euro en betalen 30% of 930 euro belasting. 95% van de landbouwbedrijven hebben een economische grootte lager dan 8 ESU. Experteninformatie uit de LEI studie geeft zelfs aan dat dit systeem ook niet wijd verspreid is omdat het hoger genoemd systeem (geen belasting) interessanter is.
- Landbouwers met een inkomen tussen 15.894 euro en 23.842 euro betalen eveneens nauwelijks belastingen. De eerste 40% van de inkomsten zijn vrijgesteld van belastingen. Van het resterende deel worden de kosten afgetrokken om zo het belastbaar inkomen te bekomen. Wanneer landbouwers meer dan 60% kosten hebben

wordt geen belasting geheven en dit is vaak het geval. Akkerbouwers betalen in het andere geval 15% belasting en veetelers slechts 6%

- ‘Oudere personen’ worden eveneens vrijgesteld van belastingen
- De EU subsidies worden opgenomen in het belastbaar inkomen. Sociale bijdragen zijn aftrekbaar van de vennootschapsbelasting, maar niet van de personenbelasting.

Concluderend kan gesteld worden dat een zeer groot deel van de bedrijven geen of hele lage belastingen betalen. Grote bedrijven worden belast volgens de vennootschapsbelasting aan 16%.

6.3.2. *Afschrijving van investeringen*

De afschrijving van vaste activa is verplicht. Enkele lineaire afschrijving is toegelaten. Grond is het algemeen niet afschrijfbaar. Machines en uitrusting kunnen afgeschreven worden aan 14,5%. Sommige machines waaronder deze voor milieubescherming kunnen aan 33% afgeschreven worden. Gebouwen kunnen afgeschreven worden aan 3 tot 15%. Productierechten kunnen ook afgeschreven worden en hiervoor kan de wijze van afschrijving wel vrij bepaald worden

6.3.3. *Investeringsaftrek*

Investeringsaftrek is enkel mogelijk in het geval de vennootschapsbelasting betaald wordt en geldt dus voor een beperkt aantal grotere bedrijven. Investeringsaftrek bestaat eveneens voor kleine en middelgrote ondernemingen. Deze bedrijven kunnen investeringsuitgaven aftrekken op bedrijfsmiddelen tot 119.208 euro per jaar. Een belastingkrediet van 35 tot 50% van de investeringskosten (voor de ontwikkeling) is eveneens mogelijk. Met een belastingkrediet wordt bedoeld dat een bedrag afgetrokken wordt van de te betalen belastingen en onafhankelijk is van het belastingniveau (dus niet het systeem dat het van de belastbare winst afgetrokken wordt). Dit belastingkrediet mag ook over een periode van 10 jaar gespreid worden.

6.4. Vergelijking directe investeringssteun (programma voor plattelandsontwikkeling + staatssteun) tussen Hongarije en Vlaanderen

6.4.1. Vergelijkende tabellen

Tabel 29 Vergelijking steun in kader Plattelandsbeleid (Europese deel + nationale/regionale bijdrage) voor investeringen in de landbouw

	Hongarije	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	69,7 mln euro	55,8 mln euro
Vestigingssteun jonge landbouwers per landbouwbedrijf volgens het verwachte aantal gesteunde landbouwers volgens de doelstellingen van het programma	34.850 euro	39.857 euro
Modernisering landbouwbedrijven van	1.559,4 mln euro waarbij nog 105 mln euro staatssteun komt, het totaalbedrag bedraagt dan 1.664,4 mln euro	303,8 mln euro
Modernisering landbouwbedrijven van per landbouwbedrijf	2.657 euro 4.756 euro (PLI totaal, 2010) 3.720 euro (PLI investeringen, 2009)	9.500 euro
Modernisering landbouwbedrijven van per landbouwbedrijf met verschillende economische grootte	743.036 euro (hoger dan 100 ESU) 281.624 euro (hoger dan 40 ESU) 107.659 euro (hoger dan 16 ESU) 57.354 euro (hoger dan 8 ESU) 31.794 euro (hoger dan 4 ESU) 56.911 euro (hoger dan 4 ESU, PLI²⁹ totaal, 2010) 44.512 euro (hoger dan 4 ESU, PLI investeringen³⁰, 2009)	36.427 euro (hoger dan 100 ESU)
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	28,1 mln euro 50,3 mln euro (hoger dan 4 ESU, PLI totaal, 2010) 39,3 mln euro (hoger dan 4 ESU, PLI investeringen, 2009)	33,7 mln euro
Diversificatie naar niet-agrarische	45 euro	1.054euro

²⁹ PLI (price level index). Het is de PPP (Purchasing Power Parities) gedeeld door de (eventuele) huidige wisselkoers. Met de PLI wordt in dat geval het prijsniveau omgerekend naar het Belgische prijsniveau. Hier is de algemene PLI gebruikt (alle type goederen). (Eurostat, 2011)

³⁰ PLI (price level index). Het is de PPP (Purchasing Power Parities) gedeeld door de (eventuele) huidige wisselkoers. Met de PLI wordt in dat geval het prijsniveau omgerekend naar het Belgische prijsniveau. Hier is de PLI gebruikt specifiek voor investeringen in machines, uitrusting en gebouwen (niet specifiek voor de landbouwsector). (Eurostat, 2011).

activiteiten per landbouwbedrijf	81 euro (PLI totaal, 2010) 63 euro (PLI investeringen, 2009)	
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten per landbouwbedrijf met verschillende economische grootte	12.545 euro (hoger dan 100 ESU) 4.755 euro (hoger dan 40 ESU) 1.818 euro (hoger dan 16 ESU) 968 euro (hoger dan 8 ESU) 537 euro (hoger dan 4 ESU) 961 euro (hoger dan 4 ESU, PLI totaal, 2010) 752 euro (hoger dan 4 ESU, PLI investeringen, 2009)	4.041 euro (hoger dan 100 ESU)

Tabel 30 Vergelijking subsidiepercentage voor investeringen in de landbouw

	Hongarije	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	Maximaal 40.000 euro kapitaalsubsidie en een gekapitaliseerde waarde van de rentesubsidie van 40.000 euro. Beiden samen mogen de 55.000 euro echter niet overschrijden. Indien de 55.000 euro omgerekend wordt naar Belgische prijsniveau bedraagt deze 99.000 euro (PLI totaal, 2010) of 77.000 euro (PLI investeringen, 2009).	Maximaal 50% kapitaalsubsidie op de eerste 60.000 euro (rechtspersoon: 80.000 euro) vestigingskosten en daarna een rentesubsidie van maximaal 4% met gekapitaliseerde waarde van maximum 40.000 euro (rechtspersoon: 30.000 euro)
Modernisering van landbouwbedrijven	Voor investeringen betreffende gebouwen en niet verplaatsbare uitrusting en voor alle investeringen aangaande diversificatie: Gewone landbouwers: 40% en 50% in probleemgebieden Jonge landbouwers: 50% en 60% in probleemgebieden. Voor verplaatsbare uitrusting: 25 of 35%	8-18-28-38%
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	In het algemeen 60% en 65% in bepaalde gebieden met structurele problemen	8 of 28 %

Tabel 31 Vergelijking maximale steunbedrag gedurende PDPOII voor investeringen in de landbouw

	Hongarije	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	Maximum 40.000 euro kapitaalsubsidie en maximum 40.000euro rentesubsidie. Beiden samen maximaal 55.000 euro.	Maximaal 70.000 euro
Modernisering van landbouwbedrijven	Een maximaal steunbedrag per landbouwbedrijf gedurende de ganse programmaperiode werd niet teruggevonden, maar bedraagt 735.000 euro per project (waarbij een project meestal 1 landbouwbedrijf is) met uitzonderingen van investeringen binnen de veeteelt: maximaal 2.757.000 euro per project en diversificatie-investeringen:	Voor “modernisering van landbouwbedrijven” en “diversificatie” samen is het maximale subsidiabele bedrag 1000.000 euro per bedrijfsleider, dus maximum 280.000 euro bij 28% investeringssteun (het aantal investeringen aan 38% zijn zeer beperkt) over een periode van 7 jaar (PDPOII)

	maximaal 1.600.000 euro per project	
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	Hierover werden geen specificaties teruggevonden	Idem als modernisering van landbouwbedrijven

6.4.2. Voor- en nadelen van investeringssteun in Hongarije bekeken vanuit de landbouwsector

6.4.2.1. Investeringsklimaat voor jonge landbouwers

Voordelen:

- Ook zeer kleine bedrijven (<4 ESU) hebben toegang tot de steun
- Een maximaal bedrag van 55.000 euro is weliswaar onder het Europese maximum van 70.000 euro, maar lijkt een voldoende hoog bedrag rekening houdende met de economische realiteit van het land (prijsniveau, PPI, price level index).
- Er bestaat geen call-systeem, in principe heeft iedere jonge landbouwer die voldoet aan de voorwaarden toegang tot de steun
- Jonge landbouwers genieten binnen de maatregel 'modernisering van landbouwbedrijven' van een verhoogd subsidiepercentage van 10%

Nadelen:

Geen

6.4.2.2. Modernisering van landbouwbedrijven

Voordelen:

- Er is een groot budget voorzien voor deze maatregel, zeker in absolute termen, maar ook rekening houdende met het aantal landbouwbedrijven in Hongarije. Zo is er voor elk bedrijf dat toegang heeft tot de steun (een bedrijf met economische grootte hoger dan 4 ESU) 31.794 euro beschikbaar (52.350 bedrijven met een economische grootte hoger dan 4 ESU). Dit is een hoog bedrag zeker als rekening gehouden wordt met de economische realiteit van het land (prijsniveau, PPI, price level index).
- De subsidiepercentages waarvan de landbouwers kunnen genieten zijn hoog. Voor investeringen aangaande gebouwen en niet verplaatsbare uitrusting bedraagt de steun minimum 40%, maar voor jonge landbouwers bedraagt het 50%. Voor investeringen in probleemgebieden komt er ook telkens nog 10% bij. Voor verplaatsbare uitrusting is de steun eveneens hoog: 25 of 35%.
- Er bestaat echter een selectiesysteem van projecten, maar er zijn duidelijke sectiecriteria voorhanden op basis van een puntensysteem. Daar een groot budget beschikbaar is bestaat de mogelijkheid dat toch vele landbouwbedrijven geselecteerd kunnen worden;
- Steun voor zeer grote projecten is mogelijk. Zo kan er binnen de veeteeltsector een bedrag van 2.757.000 aan subsidie gegeven worden per project, wat gezien de economische realiteit in Hongarije een zeer hoog bedrag is.
- Er wordt aangaande subsidiepercentage geen onderscheid gemaakt tussen structurele en milieu-investeringen, voor beiden wordt een hoog subsidiepercentage toegekend. (al wordt er bij de projectsectie wel voorrang gegeven aan milieuvriendelijke technieken).

- Voor de veeteeltsector bestaat er een zeer gunstig klimaat in Hongarije, er worden verhoogde subsidiepercentages toegekend en de projecten hebben voorrang bij de selectie, bovendien worden er geen bijkomende voorwaarden opgelegd zoals die in de meeste landen wel bestaan.

Nadelen:

- Geen open systeem, maar een systeem op basis van selectie van projecten. Alhoewel er voldoende budget beschikbaar is kan dit toch tot een grote ongelijkheid aanleiding geven. Projecten waaraan zeer hoge steunbedragen toegekend worden en andere die volledig uit de boot vallen

In Vlaanderen bestaat het systeem van open toegang tot steun met een voldoende hoog budget om het systeem draaiende te houden. Dit open systeem is naar gelijke kansen voor de verschillende landbouwbedrijven zeker een pluspunt tegenover het gesloten systeem met selectiecriteria in Hongarije. Anderzijds is er een voldoende hoog budget beschikbaar in Hongarije die het mogelijk maakt om significante steun te kunnen geven aan alle landbouwbedrijven in Hongarije met een zekere economische omvang. De subsidiepercentages (zeker voor structurele investeringen in gebouwen en niet verplaatsbare uitrusting) zijn duidelijk hoger dan in Vlaanderen. De steunbedragen die maximaal toegekend kunnen worden per bedrijf zijn ook hoger dan in Vlaanderen (behalve eventueel in het geval van bedrijven met meerdere bedrijfsleiders). Op voorwaarde dat de steun in voldoende mate verspreid wordt over de landbouwbedrijven (dit kon niet nagegaan worden) is het steun voor investeringen in Hongarije gunstiger dan in Vlaanderen. Mogelijks is het ook eenvoudiger om innovatieve projecten te betoelagen dan in Vlaanderen, omdat projecten in Hongarije niet gebonden zijn aan een limitatieve lijst van mogelijke investeringen.

6.4.2.3. *Diversificatie naar niet agrarische activiteiten*

Voordelen:

- Er is een grote keuze aan mogelijke investeringen die betoelaagd kunnen worden.
- De subsidiepercentages zijn zeer hoog: 60 of 65%

Nadelen:

- Het beschikbare budget is zeer beperkt. Door het gesloten systeem met selectiecriteria zullen maar een beperkt aantal projecten een voldoende hoge subsidie kunnen krijgen. Al moet er wel rekening mee gehouden worden dat de verwerking van gangbare landbouwproducten betoelaagd worden via maatregel 121, evenals de investeringen in hernieuwbare energie voor eigen gebruik.

6.4.3. *Analyse van investeringssteun in Hongarije bekeken vanuit het beleid*

Het werken met een gesloten selectiesysteem in maatregelen ‘modernisering van landbouwbedrijven en ‘diversificatie naar niet-agrarische activiteiten heeft als voordeel dat het beschikbare overheidsbudget gemakkelijk in de hand kan gehouden worden. Een nadeel

van een gesloten systeem en zeker rekening houdende met de hoge subsidiepercentages dat er een ongelijkheid ontstaat tussen landbouwbedrijven. Bedrijven die zeer veel steun toegekend wordt en bedrijven (die een minder sterk dossier ingediend hebben) die op droog zaad blijven zitten. Er wordt in Hongarije ook geen onderscheid gemaakt in subsidiepercentage tussen milieuvriendelijke en structurele investeringen. Dit is een gemiste kans om de adoptie van milieuvriendelijke technieken in de landbouwsector te bewerkstelligen.

6.5. Vergelijking fiscale voordelen voor investeringen tussen Hongarije en Vlaanderen

Vooreerst is er de vaststelling dat Hongarije een complex en niet eenduidig belastingsysteem heeft. Het overgrote deel van landbouwbedrijven betalen geen of nauwelijks belastingen. De zeer grote bedrijven worden onderworpen aan de vennootschapsbelasting, deze bedraagt slechts 16%. In de vennootschapsbelasting bestaat er niet allen investeringsaftrek, maar ook een belastingkrediet van 35 tot 50% van de investeringskost, een belastingkrediet verschilt van een klassieke investeringsaftrek omdat het een netto aftrek is de te betalen belastingen i.p.v. op de belastbare som. Er kan geconcludeerd worden dat de belasting van de landbouwbedrijven (inclusief investeringen) gunstiger is dan in België.

7. Luxemburg

Zowel de directe als de indirecte subsidies worden geanalyseerd. De directe subsidies zijn de deze in het kader van het programma voor plattelandontwikkeling aangevuld met staatssteun. De indirecte subsidies (fiscale voordelen) zijn de mogelijkheden voor investeringsaftrek en gunstige afschrijvingsmethoden in het belastingsysteem. Tenslotte worden de voor- en nadelen vergeleken van investeringssteun en de fiscale voordelen in Luxemburg vergeleken met Vlaanderen, en dit bekeken vanuit het standpunt van de landbouwer en bekeken vanuit het beleid.

7.1. Programma voor plattelandontwikkeling

7.1.1. *Vestiging van jonge landbouwers*

7.1.1.1. *Type investeringen*

Er bestaat geen lijst van in aanmerking komende investeringen

7.1.1.2. *Steunintensiteit*

Er wordt een totale steun tot 70.000 euro toegekend (het Europese maximum). Dit gebeurt onder de vorm van kapitaal- en rentesubsidies.

Er wordt 30.000 euro kapitaalsubsidie gegeven, dat verhoogd kan worden tot 40.000 euro indien een bijkomend landbouwdiploma behaald werd minsten op het niveau van landbouwtechnicus.

Er worden eveneens rentesubsidies gegeven met een gekapitaliseerde waarde tot 30.000 euro. **Deze interestsubsidie wordt uitbetaald met een eenmalige subsidie ten laatste 1 jaar na installatie.**

7.1.1.3. *Voorwaarden voor steun*

- Diploma secundair onderwijs minsten niveau beroepsopleiding landbouw of evenwaardig
- Minstens 1 jaar praktische ervaring
- **Voor de installatie als bedrijfsleider of cobedrijfsleider moet de kandidaat de geschikte bijkomende opleidingen gevolgd hebben en moet een stage gevold zijn van minsten 6 maanden in ander landbouwbedrijf dan het ouderlijk bedrijf, bij voorkeur in het buitenland (de 6 maanden tellen mee voor de 1 jaar praktische ervaring)**
- Een businessplan

7.1.1.4. Systemen van toekenning van steun

Er bestaan geen bijkomende selectiecriteria. Iedereen die een dossier indient en aan de voorwaarden voldoet wordt de subsidie toegekend.

Een jonge landbouwer kan zich jaar ‘installeren’ als cobedrijfsleider waardoor hij/zij reeds de helft van de kapitaalpremie krijgt en de rentesubsidie. De andere helft van de kapitaalpremie wordt uitbetaald als hij/zij binnen de vijf jaar bedrijfsleider wordt.

7.1.2. Modernisering van landbouwbedrijven

7.1.2.1. Inleiding

Opvallend aan het systeem in Luxemburg is dat een voor een deeltijdse landbouwwuitbating een lagere steunintensiteit gebruikt wordt dan bij een voltijdse landbouwwuitbating. Dezelfde lagere steunintensiteit wordt ook gebruikt voor landbouwbedrijven in hoofduitbating die niet aan de selectiecriteria voldoen.

7.1.2.2. Type investeringen en subsidiabele kosten

Alle investeringen komen in aanmerking voor subsidie behalve:

- Uitrusting en machines met een ‘beperkte waarde’ en normaal voorkomend op elke landbouwbedrijf
- Aankoop van dieren
- Reparaties zowel van onroerend als roerend goed
- Bouw en oprichten van logementen in het kader van agrotourisme
- Stallen en maneges voor paarden en alle constructies die er bijhoren en alle uitrusting
- Aankoop van gronden

Voor steun aan de varkenssector is er eveneens de bijkomende voorwaarde dat minstens 35% van de voerdersmiddelen op de bedrijfseigen landbouwgrond te telen.

In de nationale wetgeving is er een uitgebreide lijst aan subsidiabele investeringstypes opgenomen.

7.1.2.3. Steunintensiteit

De steunintensiteit bedraagt voor onroerende investeringen bedraagt 35% in normale gebieden en 45% in probleemgebieden. Belangrijk hierbij is dat meer dan 95% van de oppervlakte als probleemgebied werd aangeduid.

Voor roerende investeringen bedraagt het subsidiepercentage 20% in normale gebieden en 30% in probleemgebieden.

Voor jonge landbouwers (eerste vijf jaar na installatie en voordat de leeftijd van 40 jaar bereikt werd) bedraagt wordt het subsidiepercentage verhoogd met 5% voor de onroerende investeringen en met 10% voor de roerende investeringen. Dit betekent dat een jonge landbouwer in probleemgebied (95% van de oppervlakte van Luxemburg 50% steun ontvangt voor onroerende investeringen en 40% voor roerende investeringen).

Voor landbouwbedrijven die niet voltijds uitgebaat worden is het subsidiepercentage echter lager. Voor onroerende investeringen bedraagt het 25% in normaal gebied en 30% in probleemgebied. Voor roerende investeringen is het 15 respectievelijk 20%. Een bijkomende voorwaarde is wel dat de landbouwbedrijven in deeltijdse uitbating tenminste een economische grootte hebben van 8 ESU)

Opvallend is ook dat dezelfde subsidiepercentages ook gelden voor landbouwbedrijven in voltijdse uitbating die niet beantwoorden aan de selectiecriteria.

Bovenop de hierboven genoemde subsidiepercentages komt ook nog eens 10% extra steun bekostigd door staatssteun voor een specifieke lijst aan investeringen:

- Bescherming en verbetering van milieu:
 - Mesttank (met meer dan zeven maanden opslagcapaciteit)
 - Warmterecuperatie
 - Technieken voor mestverspreiding die een meer precieze verspreiding mogelijk maken en/of gepaard gaan met minder geurhinder.
 - Uitrusting voor directe inzaai
 - Uitrusting voor mechanische onkruidbestrijding
 - Uitrusting voor de mechanisatie van wijnteelt op steile hellingen
- Productie van bio-energie
- Hygiëne en sanitaire maatregelen:
 - Installaties ter protectie van besmettelijke dierziekten
 - Installaties voor de verbetering van de bewaring van fytosanitaire producten
- Verbetering van het dierenwelzijn
 - Uitloop dicht bij de stallen
 - Toevoeging van slaapplekken aan bestaande huisvesting op volledige roosters
- Bewaring van traditionele landschappen en het verplaatsen van gebouwen: hiervoor gelden nog hogere subsidiepercentages
 - Voor het gebruik van traditionele bouwmaterialen die beter aansluiten bij de reeds bestaande gebouwen: 75% van de meerkosten door het gebruik van deze materialen.
 - Voor het gebruik van traditionele bouwmaterialen in groene zones: 75% subsidie van de totale investeringskost
 - Steun voor het verplaatsen van gebouwen voor varkens- en pluimveeteelt tot buiten de agglomeraties: 100% steun

Voor de investeringssteun voor bedrijven in hoofduitbating bestaan geen limieten voor de maximale steun die toegekend kan worden in de periode 2007-2013. Voor de bedrijven in deeltijdse uitbating bestaat het wel en ligt het op 187.500 euro.

7.1.2.4. Voorwaarden voor steun

- Verplichting om bij investeringen met investeringskosten boven de 100.000 euro de rentabiliteit na te gaan door de opmaak van een businessplan
- Financieel plan goedgekeurd door de leeninstelling
- Een economische grootte van minimum 24 ESU voor investering, als een volledig nieuw bedrijf gestart wordt moet deze economische grootte gehaald worden binnen de

drie jaar. Voor bedrijven in deeltijdse uitbating wordt een minimum grootte van 8 ESU opgelegd.

- Voldoende professionele capaciteit bezitten
- Het bijhouden van een boekhouding tot 31 december 2013

7.1.2.5. *Systemen van toekenning van steun*

In Luxemburg bestaat een open systeem van toekenning van steun. Alle landbouwers die aan de voorwaarden voldoen worden in principe betaald (schriftelijke mededeling).

7.1.3. ***Diversificatie naar niet agrarische activiteiten***

7.1.3.1. *Type investeringen*

- Inrichting van een ruimte voor het onthaal van leerlingen en van bezoekers voor toeristische, educatieve en socioculturele doeleinden of voor de verkoop van producten afkomstig van de boerderij
- Inrichting van innovatieve en multifunctionele infrastructuur
- Valorisatie, verfijningen commercialisatie van kwaliteitsproducten van landbouwkundige oorsprong en bedoeld voor de directe verkoop
- Infrastructuur voor de valorisatie van hout afkomstig van de bossen
- Installaties op kleine schaal voor de productie en de distributie van biomassa
- Kleinschalige WKK's of van hydro-elektrische energie (<60KW)

7.1.3.2. *Steunintensiteit*

Er wordt 30% steun gegeven in alle gevallen

7.1.3.3. *Voorwaarden voor steun*

- De leefbaarheid van het project moet aangetoond worden
- De infrastructuur voor de productie en verdeling van energie mogen enkel dienen voor de energievoorziening voor de directe omgeving van de infrastructuur

7.1.3.4. *Systemen van toekenning van steun*

In het programma voor plattelandsontwikkeling worden geen details gegeven.

7.2. **Extra staatssteun voor de investeringen in landbouwbedrijven**

Voor de periode 03-08-2011 tot 31-12-2013 is er bijkomende staatssteun voorzien voor investeringen in landbouwbedrijven van 32,4 miljoen euro per jaar. In totaal gaat het om 97,2 miljoen euro. Deze staatssteun is aangemeld bij de Europese Commissie onder het nummer SA.33286 (2011/XA).

7.3. Fiscale voordelen voor investeringen in Luxemburg

7.3.1. *Belastingstelsel voor landbouwbedrijven (kort)*

In Luxemburg worden landbouwbedrijven belast onder een speciaal regime onder de personenbelasting. In principe wordt het inkomen bepaald door de algemeen aanvaarde boekhoudkundige principes. Een decreet heeft echter een vereenvoudigde methode ingevoerd om het inkomen te berekenen.

7.3.2. *Afschrijving van investeringen*

Investeringen kunnen lineair afgeschreven worden. Materiële vaste activa met de uitzondering van gebouwen kunnen ook afgeschreven worden via een degressieve afschrijving. Er mag van de degressieve methode overgeschakeld worden naar de lineaire afschrijving, maar niet omgekeerd. In specifieke gevallen kan een bijzondere afschrijving toegestaan worden. Dit is bijvoorbeeld het geval bij afschrijving voor investeringen ten gunste van de bescherming van het milieu, de realisatie van energiebesparing en het creëren van werkgelegenheid voor gehandicapte werknemers.

Afschrijfbaar activa met een levensduur van een jaar of minder, evenals deze met een waarde van minder dan 870 euro kunnen volledig in het jaar van aankoop van het belastbaar inkomen afgetrokken worden.

7.3.3. *Investeringsaftrek*

Om de modernisering van de landbouw te bevorderen kunnen in Luxemburg landbouwers een deel van de aankoopwaarde of de productiekosten van de gereedschappen en productieve uitrusting en van de kosten voor de uitrusting van boerderijgebouwen aftrekken van hun winst, onder de voorwaarde dat dergelijke investeringen zijn gedaan in ondernemingen die zich in het Groothertogdom Luxemburg bevinden en bedoeld zijn om daar permanent te blijven. Deze belastingvermindering heeft geen betrekking op activa waarvan de aankoopprijs of de kostprijs minder dan 870 euro bedraagt (Belastingdienst Luxemburg, 2011).

De aftrek wordt als volgt bepaald:

- 30% op de eerste 150.000 euro investeringskost
- 20% op de schijf boven 150.000 euro investeringskost

7.4. Vergelijking directe investeringssteun (programma voor plattelandsontwikkeling + staatssteun) tussen Luxemburg en Vlaanderen

7.4.1. Vergelijkende tabellen

Tabel 32 Vergelijking steun in kader Plattelandsbeleid (Europese deel + nationale/regionale bijdrage + staatssteun) voor investeringen in de landbouw

	Luxemburg	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	6,8 mln euro	55,8 mln euro
Vestigingssteun jonge landbouwers per landbouwbedrijf volgens het verwachte aantal gesteunde landbouwers volgens de doelstellingen van het programma	64.762 euro	39.857 euro
Modernisering van landbouwbedrijven	98,3 mln euro + 3 mln euro staatssteun voor de beperkte lijstinvesteringen + 97,2 miljoen euro staatsteun voor de periode 08/11-12/13 = 198,5 mln euro	303,8 mln euro
Modernisering van landbouwbedrijven per landbouwbedrijf	86.304 euro	9.500 euro
Modernisering van landbouwbedrijven per landbouwbedrijf met economische grootte hoger dan 100 ESU	620.313 euro	36.427 euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	0,36 mln euro	33,7 mln euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten per landbouwbedrijf	158 euro	1.054 euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten per landbouwbedrijf met economische grootte hoger dan 100 ESU	1.138 euro	4.041 euro

Tabel 33 Vergelijking subsidiepercentage voor investeringen in de landbouw

	Luxemburg	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	1) 30.000 euro kapitaalsubsidie, verhoogd met 10.000 euro indien een bijkomend landbouwdiploma (minstens niveau landbouwtechnicus) behaald werd 2) een rentesubsidie met een gekapitaliseerde waarde van 30.000 euro. Kapitaal- en rentesubsidie samen mogen de 70.000 euro niet overschrijden.	Maximaal 50% kapitaalsubsidie op de eerste 60.000 euro (rechtspersoon: 80.000 euro) vestigingskosten en daarna een rentesubsidie van maximaal 4% met gekapitaliseerde waarde van maximum 40.000 euro (rechtspersoon: 30.000 euro)
Modernisering van landbouwbedrijven	1) Onroerende goederen: 35%, 45% in probleemgebieden ³¹ Roerende goederen: 20%, 30% in probleemgebieden Voor jonge landbouwers worden bovenstaande cijfers verhoogd met 5% voor onroerende goederen en 10% voor roerende goederen. Samengevat voor 95% van de oppervlakte: van minimum 30% tot maximaal 50%	8-18-28-38%

³¹ Meer dan 95% van de oppervlakte van Luxemburg is probleemgebied

	2) Voor landbouwbedrijven die niet voltijds uitgebaat worden en die niet aan de voorwaarden voldoen voor de hoger weergegeven cijfers gelden de volgende tarieven: onroerende goederen: 25%, 30% in probleemgebied, roerende goederen: 15%, 20% in probleemgebied. 3) Voor een specifieke lijst aan investeringen komt bij alle bovengenoemde cijfers nog een topup van 10%	
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	30%	8 of 28 %

Tabel 34 Vergelijking maximale steunbedrag gedurende PDPOII voor investeringen in de landbouw

	Luxemburg	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	Maximum 40.000 euro kapitaalsubsidie en maximum 30.000euro rentesubsidie. Beiden samen maximaal 70.000 euro.	Maximaal 70.000 euro
Modernisering van landbouwbedrijven	Voor voltijds uitgebate landbouwbedrijven wordt aangegeven dat er geen maximumgrens bestaat. Voor deeltijds uitgebate landbouwbedrijven ligt de grens op 187.500 euro voor de ganse programmaperiode	Voor “modernisering van landbouwbedrijven” en “diversificatie” samen is het maximale subsidiabele bedrag 1000.000 euro per bedrijfsleider, dus maximum 280.000 euro bij 28% investeringssteun (het aantal investeringen aan 38% zijn zeer beperkt) over een periode van 7 jaar (PDPOII)
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	Hierover werden geen specificaties teruggevonden	Idem als modernisering van landbouwbedrijven

7.4.2. Voor- en nadelen van investeringssteun in Luxemburg bekeken vanuit de landbouwsector

7.4.2.1. Investeringsklimaat voor jonge landbouwers

Voordelen:

- Het Europese maximum aan steun wordt gegeven voor de maatregel ‘vestiging van jonge landbouwers’
- Er bestaat de mogelijkheid om een deel van de steun reeds op te nemen onder de hoedanigheid van cobedrijfsleider
- Binnen de maatregel ‘modernisering van landbouwbedrijven’ genieten jonge landbouwers van een verhoogd subsidiepercentage (+5% voor onroerende investeringen en +10% voor roerende investeringen)

Nadelen:

Geen

7.4.2.2. Modernisering van landbouwbedrijven

Voordelen:

- Landbouwers kunnen een hoog subsidiepercentage genieten (minimum 20% en voor de meeste landbouwbedrijven zelfs 30% tot maximaal 60% voor een lijst met specifieke investeringen)

- Voor voltijdse landbouwwuitbatingen bestaat er geen maximumgrens op de hoeveelheid steun die tijdens de programmaperiode toegekend kan worden
- Ook deeltijdse landbouwwuitbatingen kunnen investeringssteun genieten (zij het volgens een verminderd subsidiepercentage)
- Ook kleine bedrijven (onder de 24 ESU) kunnen steun genieten, zij het met een verminderd subsidiepercentage
- Er is een relatief hoog budget beschikbaar voor de uitvoering van deze maatregel, zeker als de in augustus 2011 staatssteun in rekening gebracht wordt. Per landbouwbedrijf is dit 86.000 euro tegenover 9.500 euro in Vlaanderen
- Jonge landbouwers wordt gedurende vijf jaar na de installatie een verhoogd subsidiepercentage toegekend

Nadelen:

Geen

7.4.2.3. *Diversificatie naar niet agrarische activiteiten*

Voordelen:

- Subsidiepercentage van 30%

Nadelen:

- Een zeer beperkt budget beschikbaar (bepaalde vormen van diversificatie zijn echter subsidieerbaar via 121)

7.4.3. *Analyse van investeringssteun in Luxemburg bekeken vanuit het beleid*

In Luxemburg bestaat er net als in Vlaanderen een open systeem. Dit is in het voordeel van de landbouwer, maar beleidsmatig bemoeilijkt dit de budgetcontrole. Het feit dat er enkel nog rentesubsidies gegeven worden voor vestiging van jonge landbouwers is eveneens een pluspunt. Rentesubsidies leggen immers een hypotheek op de toekomstige uitgaven van de overheid. Net als in Vlaanderen bestaat er een verhoogd subsidiepercentage voor milieuvriendelijke investeringen, als is de lijst van investeringen die van een verhoogd subsidiepercentage kunnen genieten beperkt.

7.5. *Vergelijking fiscale voordelen voor investeringen tussen Luxemburg en Vlaanderen*

In Luxemburg bestaat er een investeringsaftrek van 30% op de eerste 150.000 investeringskosten en 20% op deze erboven. In België is deze slechts 3,5% voor gewone investeringen en 13,5% voor energie-investeringen.

8. Polen

Zowel de directe als de indirecte subsidies worden geanalyseerd. De directe subsidies zijn de deze in het kader van het programma voor plattelandontwikkeling aangevuld met staatssteun. De indirecte subsidies (fiscale voordelen) zijn de mogelijkheden voor investeringsaftrek en gunstige afschrijvingsmethoden in het belastingsysteem. Tenslotte worden de voor- en nadelen vergeleken van investeringssteun en de fiscale voordelen in Polen vergeleken met Vlaanderen, en dit bekeken vanuit het standpunt van de landbouwer en bekeken vanuit het beleid.

8.1. Programma voor plattelandontwikkeling

8.1.1. *Vestiging van jonge landbouwers*

8.1.1.1. *Type investeringen*

Er worden geen specificaties gegeven over de investeringen die in aanmerking komen voor subsidie.

8.1.1.2. *Steunintensiteit*

Er wordt een kapitaalsubsidie gegeven van 19.212 euro.

8.1.1.3. *Voorwaarden van steun*

De volgende voorwaarden moeten voldaan zijn:

- Landbouwscholing gevolgd hebben of voldoende professionele ervaring hebben. Indien dit niet het geval is moeten ze dit binnen de 36 maand na het toekennen van de steun wel hebben.
- Een ondernemingsplan hebben die aan bepaalde voorwaarden moet voldoen
- Minimum 70% van de premie moet gebruikt worden voor de ontwikkeling van het bedrijf zoals voorzien is in het ondernemingsplan
- Volledig verzekerd zijn in het Poolse Landbouwfonds voor sociale verzekering (KRUS) binnen de termijn van drie jaar volgend op de betaling
- Minstens 5 jaar het bedrijf uitbaten na de datum van de toekenning van de steun

Extra voorwaarden voor het overgenomen bedrijf:

- Het areaal landbouwgrond is minstens zo hoog als het gemiddelde van de provincie, maar mag de 300 ha niet overschrijden, wanneer provinciale gemiddelde kleiner is als het nationale gemiddelde wordt het laatste genomen
- De standaarden betreffende hygiëne, milieu en dierenwelzijn zullen binnen de drie jaar nageleefd worden

8.1.1.4. Systemen van toekenning van steun

Geen details gekend, maar een open systeem wordt verondersteld.

8.1.2. Modernisering van landbouwbedrijven

8.1.2.1. Type investeringen en subsidiabele kosten

Subsidieerbaar:

- Bouw van gebouwen of renovatie ervan gecombineerd met modernisering
- Aankoop of installatie van machines en apparaten (inclusief computeruitrusting)
- Aanleg of heraanleg van boomgaarden of andere permanente gewassen
- Aankoop of installatie van technische infrastructuur voor het verkoopsklaar maken en de verloop van landbouwproducten
- Aankoop van tweedehandsmateriaal is toegelaten tot de ouderdom van vijf jaar
- Leasing is eveneens toegestaan

Niet subsidieerbaar:

- Aankoop van patenten, licenties inclusief softwarelicenties
- Kosten voor de projectopmaak

De investeringsprojecten moeten de productie inhouden voeding en niet-voeding producten (inclusief landbouwproducten voor hernieuwbare energie productie), evenals als het klaar maken voor verkoop en de verkoop van landbouwproducten. Projecten kunnen ook investeringen inhouden voor productie en gebruik van hernieuwbare energie met als doel de landbouwproductie. Vervangingsinvesteringen zijn niet toegelaten.

Het programmadocument geeft echter aan dat de nationale wetgeving restricties zal aannemen betreffende de subsidieerbare investeringen met het doel de productiestijging in sommige sectoren te verhogen.

8.1.2.2. Steunintensiteit

De maximale steun die toegekend wordt per bedrijf en per begunstigde is begrensd voor de gehele programmaperiode tot 77.000 euro.

De steun bedraagt maximaal:

- 40% van de investeringskosten voor gewone investeringen
- 50% wanneer de aanvrager een natuurlijke persoon is jonger dan 40
- 50% in berggebieden en andere probleemgebieden, in Natura 2000 gebied en in gebieden met beperkingen tengevolge van de nitraatrichtlijn
- 60% Voor jonge landbouwers in bovenstaande gebieden
- 75% voor investeringen in het kader van het naleven van de nitraatrichtlijn (dit was geldig voor aanvragen tot 30 april 2008)

8.1.2.3. Voorwaarden

- De minimum bedrijfsgrootte moet 4 ESU bedragen en economisch leefbaar zijn

- De begunstigde moet de nodige professionele kwalificaties hebben (behalve in het geval van jonge landbouwers in het kader van vestigingssteun: daar gelden de bepalingen van maatregel 112)

De opmaak van een bedrijfsplan en het bijhouden van een boekhouding werden niet teruggevonden bij de voorwaarden voor toekenning van steun.

8.1.2.4. *Systeem voor toekenning van steun*

In Polen bestaat er geen open systeem, maar wordt gewerkt met selectiecriteria.

Er wordt met een puntensysteem gewerkt voor het selecteren van de projecten (schriftelijke mededeling):

1. Voor investeringen die potentieel hebben om de bruto toegevoegde waarde te doen toenemen worden de volgende punten afhankelijk van de economische bedrijfsgrootte toegekend:
 - 16-40 ESU = van 9 tot 10 punten
 - 4-16 ESU = van 5 tot 9 punten
 - 40-70 ESU = van 5 tot 9 punten
 - >70 ESU = 5 punten
2. Voor andere investeringen worden afhankelijk van de economische bedrijfsgrootte de volgende punten toegekend:
 - 16-40 ESU = van 4 tot 5 punten
 - 4-16 ESU = van 0 tot 4 punten
 - 40-70 ESU = van 0 tot 4 punten
 - >70 ESU = 0 punten

Hieruit kan geconcludeerd worden dat Polen de voorkeur geeft aan structurele investeringen (verhoging van de bruto toegevoegde waarde). Dit is precies het tegenovergestelde van wat in Vlaanderen gebeurt, daar worden immers verhoogde subsidiepercentages voorzien voor milieu-investeringen. De economische grootteklasse van 16 tot 40 ESU wordt bevoordeeld in het puntensysteem.

8.1.3. *Diversificatie naar niet agrarische activiteiten*

8.1.3.1. *Type investeringen*

Met deze maatregel wordt steun gegeven aan investeringen die verder gaan dan investeringen in het kader van verbreding (zoals deze term in Vlaanderen gangbaar is). Het laat ook investeringen toe waarbij leden van het landbouwgezin een inkomen kunnen verwerven buiten de landbouwsector:

Investerings voor de volgende activiteiten kunnen betoelaagd worden:

- Diensten voor het landbouwbedrijf
- Diensten voor de bevolking
- Groot- en kleinhandel
- Ambacht en handambacht
- Diensten voor toerisme
- Diensten van openbaar nut
- Verwerking van landbouwproducten
- Het opzetten van een magazijn en de opslag van producten
- Productie van energieproducten vanuit biomassa
- Boekhouden, consulting en IT diensten

8.1.3.2. *Voorwaarden*

Er zijn persoonsgebonden voorwaarden, maar nog extra voorwaarden voor de betoelaagbare project:

- Het project moet economisch rendabel zijn
- De investeringsactiviteiten moeten geregistreerd zijn in de gemeente
- Het project moet de mogelijkheid om tewerkstelling te creëren
- Het bedrijf waard e begunstigde werkt moet directe betalingen ontvangen hebben het jaar voor de aanvraag

8.1.3.3. *Steunintensiteit*

De maximum steunintensiteit bedraagt 50%. In het geval van activiteiten gerelateerd aan economische verliezen ten gevolge van klimaatrampen mag de steun oplopen tot 80% van de investeringskost.

Gedurende de volledige programmaperiode mag een enkele begunstigde in een landbouwbedrijf maximum 26.000 euro steun ontvangen. Behalve in het geval van installaties voor de productie van biogas, daar mag het maximum 128.000 euro bedragen.

8.1.3.4. *Systeem voor toekenning van steun*

Onbekend

8.2. Extra staatssteun voor de investeringen in landbouwbedrijven

In Polen wordt er geen structurele staatssteun gegeven aan investeringen op landbouwbedrijven.

8.3. Fiscale voordelen voor investeringen in Polen

8.3.1. Belastingstelsel voor landbouwbedrijven (kort)

Inkomen- en vennootschapsbelasting voor landbouwbedrijven is onbestaande in Polen, behalve voor de volgende bedrijfstakken:

- Glastuinbouw
- Pluimveehouderij
- Champignonproductie
- Bijenhoudery
- Grootschalige varkenshouderij
- Pelsdierhouderij
- Zijderupshouderij

Naar schatting hebben 2 tot 5% van de landbouwers in Polen één of meerdere van bovenstaande bedrijfstakken (OECD, 2005).

Voor deze specifieke bedrijfstakken kan de belasting geheven worden volgens twee systemen: het forfaitaire systeem of belasting op basis van fiscale boekhouding. De keuze tussen beide systemen is echter niet volledig vrij en hangt af van de inkomsten en het netto inkomen.

Belasting op deze bedrijfstakken dient enkel betaald te worden als het volume (aantal dieren, oppervlakte onder glas) ervan de waarde overschrijdt zoals weergegeven in de Poolse wetgeving aangaande de personenbelasting. Europese subsidies zijn vrijgesteld van belastingen.

8.3.2. Afschrijving van investeringen

Enkel in het geval de specifieke bedrijfstakken zoals hierboven aangegeven dient belasting betaald te worden. De afschrijving van investeringen is mogelijk in het geval van het systeem volgens de fiscale boekhouding. In het algemeen geldt de lineaire afschrijving, maar degressieve afschrijving is in bepaalde gevallen toegelaten. Grond en bepaalde gebouwen en structuren mogen niet afgeschreven worden. De volgende afschrijvingspercentages zijn van toepassing:

- Gebouwen en structuren: 1,5-4,5%
- Machines en uitrusting: 10%
- Computers: 10%
- Voertuigen: 4,5 tot 20%

Versnelde afschrijving is mogelijk voor nieuwe vaste activa. Dit is dan een afschrijving aan 30% in het eerste jaar en het normale regime voor de volgende jaren. Welke investeringen hiervoor in aanmerking komen is opgenomen in de Poolse wetgeving.

8.3.3. *Investeringsaftrek*

In speciale gevallen kan de afschrijving nog verder versneld worden dan de versnelde afschrijving zoals hierboven aangegeven: gebouwen in slechte staat kunnen afgeschreven worden aan 120%, gebouwen in zeer slechte staat kunnen afgeschreven worden aan 140%, machines en uitrusting die intensief gebruikt worden aan 140% en machines en uitrusting met snelle technische achteruitgang kunnen zelfs afgeschreven worden aan 200%.

8.4. **Vergelijking directe investeringssteun (programma voor plattelandontwikkeling + staatssteun) tussen Polen en Vlaanderen**

8.4.1. *Vergelijkende tabellen*

Tabel 35 Vergelijking steun in kader Plattelandsbeleid (Europese deel + nationale/regionale bijdrage) voor investeringen in de landbouw

	Polen	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	420,0 mln euro	55,8 mln euro
Vestigingssteun jonge landbouwers per landbouwbedrijf volgens het verwachte aantal gesteunde landbouwers volgens de doelstellingen van het programma	12.500 euro	39.857 euro
Modernisering van landbouwbedrijven	2.073,3 mln euro 3.836,6 mln euro (PLI totaal, 2010) 2.612,3 mln euro (PLI investeringen, 2009)	303,8 mln euro
Modernisering van landbouwbedrijven per landbouwbedrijf	867 euro 1.604 euro (PLI totaal, 2010) 1.092 euro (PLI investeringen, 2009)	9.500 euro
Modernisering van landbouwbedrijven per landbouwbedrijf met verschillende economische grootte	498.389 euro (hoger dan 100 ESU) 110.753 euro (hoger dan 40 ESU) 20.974 euro (hoger dan 16 ESU) 8.457 euro (hoger dan 8 ESU) 4.442 euro (hoger dan 4 ESU) 8.218 euro (hoger dan 4 ESU, PLI totaal, 2010) 5.597 euro (hoger dan 4 ESU, PLI investeringen, 2009)	36.427 euro (hoger dan 100 ESU)
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	345,6 mln euro 639,4 mln euro (hoger dan 4 ESU, PLI totaal, 2010) 435,5 mln euro (hoger dan 4 ESU, PLI investeringen, 2009)	33,7 mln euro
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten per landbouwbedrijf	145 euro 268 euro (hoger dan 4 ESU, PLI totaal, 2010) 183 euro (hoger dan 4 ESU, PLI investeringen, 2009)	1.054 euro

Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten per landbouwbedrijf met economische grootte hoger dan 100 ESU	83.077 euro (hoger dan 100 ESU) 18.462 euro (hoger dan 40 ESU) 3.496 euro (hoger dan 16 ESU) 1.410 euro (hoger dan 8 ESU) 741 euro (hoger dan 4 ESU) 1.371 euro (hoger dan 4 ESU, PLI totaal, 2010) 934 euro (hoger dan 4 ESU, PLI investeringen, 2009)	4.041 euro
---	---	------------

Tabel 36 Vergelijking subsidiepercentage voor investeringen in de landbouw

	Polen	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	Kapitaalsubsidie van 19.212 euro. Omgerekend naar Belgische prijsniveau is dit 35.542 euro (PLI totaal, 2010) of 24.207 (PLI investeringen, 2009)	Maximaal 50% kapitaalsubsidie op de eerste 60.000 euro (rechtspersoon: 80.000 euro) vestigingskosten en daarna een rentesubsidie van maximaal 4% met gekapitaliseerde waarde van maximum 40.000 euro (rechtspersoon: 30.000 euro)
Modernisering van landbouwbedrijven	40%, jonge landbouwers +10%, in benadeelde gebieden +10% (beiden kunnen gecombineerd worden)	8-18-28-38%
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	50% (80% in het geval van klimaatrampen)	8 of 28 %

Tabel 37 Vergelijking maximale steunbedrag gedurende PDPOII voor investeringen in de landbouw

	Polen	Vlaanderen
Vestigingssteun jonge landbouwers	Maximaal 19.212 euro	Maximaal 70.000 euro
Modernisering van landbouwbedrijven	Voor de ganse programmaperiode per begunstigde en per landbouwbedrijf maximum 77.000 euro subsidie. Omgerekend naar Belgische prijsniveau is dit 142.450 euro (PLI totaal, 2010) of 97.020 euro (PLI investeringen, 2009).	Voor “modernisering van landbouwbedrijven” en “diversificatie” samen is het maximale subsidiabele bedrag 1000.000 euro per bedrijfsleider, dus maximum 280.000 euro bij 28% investeringssteun (het aantal investeringen aan 38% zijn zeer beperkt) over een periode van 7 jaar (PDPOII)
Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten	Voor de ganse programmaperiode per begunstigde en per landbouwbedrijf maximum 26.000 euro subsidie behalve voor investeringen in biogas installaties, daarvoor mag het 128.000 euro bedragen	Idem als modernisering van landbouwbedrijven

8.4.2. Voor- en nadelen van investeringssteun in Polen bekeken vanuit de landbouwsector

8.4.2.1. Investeringsklimaat voor jonge landbouwers

Voordelen:

- Landbouwers krijgen 36 maanden de tijd om de nodige beroepskennis te verwerven

- Binnen de maatregel ‘modernisering van landbouwbedrijven’ genieten jonge landbouwers een verhoogd subsidiepercentage van 10%

Nadelen:

- Het is een laag premiebedrag (19.221 euro) dat toegekend wordt. Dit is ook laag in relatieve termen want omgerekend naar Belgisch prijsniveau komt het overeen met een subsidie van 35.559 euro. Dit is ruim onder de 70.000 euro die in Vlaanderen toegekend wordt.

8.4.2.2. *Modernisering van landbouwbedrijven*

Voordelen:

- Landbouwers kunnen een hoog subsidiepercentage genieten (40%, jonge landbouwers 50% en in de probleemgebieden komt er nog 10% bovenop)
- Geen onderscheid tussen structurele en milieugerelateerde investeringen
- Aankoop van tweedehandsmateriaal tot ouderdom van vijf jaar is toegelaten, evenals leasing

Nadelen:

- Enkel landbouwbedrijven groter dan 4 ESU komen in aanmerking voor steun
- De maximum toegelaten investeringssteun per begunstigde en per bedrijf bedraagt 77.000 euro. Dit is ook laag in relatieve termen want omgerekend naar het Belgische prijsniveau komt het overeen met een subsidie van 142.450 euro.
- Er is een relatief laag budget beschikbaar voor de uitvoering van deze maatregel. Voor de doelgroep is (bedrijven groter dan 4 ESU; 467.000 in totaal, 20% van de Poolse populatie) is 4.442 euro per bedrijf beschikbaar, omgerekend naar het Belgische prijsniveau is dit 8.218 euro. Ter vergelijking: de VLIF populatie zijnde de bedrijven waarvoor effectief steun uitbetaald werd in de periode 2008-2009 bedraagt 9.861 bedrijven. Dit maakt dat er van het totale budget voor maatregel 121 31.000 euro beschikbaar is per bedrijf.

8.4.2.3. *Diversificatie naar niet agrarische activiteiten*

Voordelen:

- Subsidiepercentage van 50%, zelfs 80% voor investeringen in het kader van het herstel van klimaatrampen.
- Er is steun mogelijk voor een brede waaier aan investeringen die verder gaan dan wat in Vlaanderen onder verbreding verstaan wordt (bv. opzet van goot- en kleinhandel).

Nadelen:

- Er is slechts beperkt budget beschikbaar (bepaalde vormen van diversificatie zijn echter subsidieerbaar via 121). Voor de veronderstelde doelgroep: bedrijven groter dan 4 ESU is slechts 741 euro beschikbaar
- De maximum toegelaten steun per landbouwbedrijf gedurende de ganse programmaperiode bedraagt slechts 26.000 euro (voor biogasinstallaties weliswaar 128.000 euro).

8.4.3. *Analyse van investeringssteun in Luxemburg bekeken vanuit het beleid*

- Het gebruikte puntensysteem over de projectselectie geeft aan dat beleid kiest voor subsidiëring van structurele investeringen, zijnde die investeringen die tot de hoogste stijging van de bruto toegevoegde waarde aanleiding kunnen geven. In Vlaanderen wordt met het beleid van de gedifferentieerde subsidiepercentages echter voorrang gegeven aan investeringen met een uitgesproken positief milieu-effect, verbreding en biologische landbouw.
- Het systeem van projectselectie laat een goede budgetcontrole toe

8.5. Vergelijking fiscale voordelen voor investeringen tussen Polen en Vlaanderen

95% van de landbouwbedrijven in Polen is vrijgesteld van belastingen. Voor de bedrijfstakken die wel aan belasting onderworpen zijn is een versnelde afschrijving mogelijk en is er voor de aankoop van gebouwen en machines in slechte staat een behoorlijke investeringsaftrek voorzien (tot 200%).

9. Conclusies

De gedetailleerde informatie per land/regio (hoofdstukken vier tot acht) kunnen een inspiratiebron zijn voor de Vlaamse invulling van investeringssteun aan landbouwbedrijven. Daarnaast bieden deze hoofdstukken ook achtergrondinformatie voor de analyse in Hoofdstuk 2.

Hieronder worden conclusies geformuleerd uit Hoofdstuk 2 in de vorm van een opsomming van verschillen tussen de investeringssteun in Vlaanderen tegenover die van de andere landen/regio's.

- In Wallonië en Luxemburg bestaat er een open selectiesysteem, d.w.z. dat landbouwers die aan de basisvoorwaarden voldoen (bv. betreffende de opleiding) de subsidie zullen ontvangen. In de andere landen bestaat er voor de maatregelen 'modernisering van landbouwbedrijven' en 'diversificatie naar niet-agrarische activiteiten' een selectieprocedure. In Frankrijk en Duitsland zijn het de departementen respectievelijk de deelstaten die de selectiecriteria en de procedure vastleggen. Hongarije en Polen geven de selectiecriteria aan in het programmadocument. Opvallend is dat in Polen de milieuvriendelijkheid van de investering geen criterium is en dat investeringen die de productiviteit het sterkst verhogen de voorkeur genieten. In Vlaanderen bestaat een open systeem van subsidiëring.
- Op basis van de selectieprocedure en het beschikbare budget (voor de maatregel 'modernisering van landbouwbedrijven', inclusief staatssteun) werd een inschatting gemaakt van de kans dat een landbouwer die een subsidie indient en aan de basisvoorwaarden voldoet effectief geselecteerd zal worden. Die kans is zeer groot in Wallonië en Luxemburg. Dit is te verklaren door het open systeem in beiden. In Luxemburg is eveneens een zeer groot budget beschikbaar (relatief gezien zelfs 9x van dat in Vlaanderen). In Wallonië bedraagt het relatieve budget slechts 63% van dat in Vlaanderen, maar is er wel voldoende geld beschikbaar door het uitsluiten van de grote landbouwbedrijven en door de beperking van de subsidie per landbouwbedrijf tot 200.000 euro voor de volledige programmaperiode. De kans op selectie is groot in Hongarije. In dit land bestaat er weliswaar een selectieprocedure, maar is er een zeer groot budget beschikbaar. Het relatieve budget is meer dan driemaal zo hoog als in Vlaanderen en het relatieve budget is maar liefst zes maal zo hoog als ook het verschil in prijsniveau in rekening gebracht wordt. In Nederland wordt de kans op selectie matig ingeschat. Door een recente verhoging van top-up en van de staatssteun is het relatieve budget voor de periode 2007-2013 68% van het Vlaamse budget. Niet geselecteerde projecten door uitputting van het voorziene budget van de projectoproep krijgen voorrang bij een nieuwe oproep van hetzelfde type. In Polen wordt de kans op selectie eveneens matig ingeschat. Er is een selectieprocedure en het relatieve budget bedraagt slechts 47% van het Vlaamse budget, maar als het verschil in prijsniveau in rekening gebracht wordt bedraagt het Poolse budget 87% van het Vlaamse budget. In Frankrijk wordt de kans op selectie op relatief klein tot matig ingeschat, door de selectieprocedure en door het feit dat het relatieve budget slechts 53% bedraagt van het Vlaamse budget. In Duitsland wordt de kans op selectie relatief klein ingeschat

gezien de selectieprocedure en het beschikbare relatieve budget dat slechts 49% van het Vlaamse bedraagt.

- De keuze van de investeringstypes die in aanmerking komen voor subsidie is in Nederland en Frankrijk sterk beperkt. In de andere landen/regio's wordt een ruim gamma aan investeringstypes betoelaagd (zowel investeringen eerder gefocust op milieudoeleinden als investeringen met een focus op een verhoging van de productiviteit). Alhoewel Nederland met de investeringstypes in het programmadocument aangeeft te willen focussen op duurzaamheid in het algemeen, werden in de praktijk in de periode 2007-2011 uitsluitend investeringen gesubsidieerd die focussen op ecologische duurzaamheid. Frankrijk legt eveneens eerder sterke beperkingen op: met de beschikking gericht op de veeteelt kunnen in niet berggebieden enkel gebouwen gesubsidieerd worden, de lijst van betoelaagbare investeringen in de beschikking 'vegetatief plan voor het leefmilieu' is eveneens beperkt. In Vlaanderen bestaat er een uitgebreide lijst van betoelaagbare investeringen voor zowel eerder structurele investeringen als voor milieu-investeringen.
- Sommige landen/regio's leggen beperkingen op aangaande bedrijfstypes die toegang hebben tot subsidie: Wallonië, Hongarije en Duitsland. In Wallonië gelden er heel wat beperkingen voor de veeteeltsector³². In Hongarije kunnen bedrijfsgebouwen op akkerbouwbedrijven niet betoelaagd worden. In Duitsland zijn de deelstaten vrij om bepaalde sectoren te bevoordelen en andere uit te sluiten. In Vlaanderen bestaat er geen beperking wat de bedrijfstypes betreft buiten de voorwaarde dat investeringen in productie-uitbreiding in de veeteelt moeten samengaan met mestverwerking, maar dit staat lost van de VLIF-regelgeving.
- Luxemburg, Hongarije, Polen en Wallonië leggen als voorwaarde voor toegang tot steun een minimum bedrijfsgrootte op. In Luxemburg, Hongarije en Polen gebeurt dit op basis van een minimale Europese standaardgrootte (ESU). In Wallonië wordt een minimum bedrijfsresultaat van 6000 euro per halve arbeidskracht gevraagd. Luxemburg is het enige land dat een aparte regeling heeft voor bedrijven in hoofd- en nevenuitbating. Voor bedrijven in nevenuitbating geldt een lager subsidiepercentage en geldt in tegenstelling tot de landbouwbedrijven in hoofduitbating wel een beperking op het subsidiebedrag dat een landbouwbedrijf gedurende de ganse programmaperiode kan ontvangen. In Vlaanderen wordt eveneens een minimum bedrijfsomvang gevraagd op basis van het brutobedrijfsresultaat per bedrijfsleider en ook op basis van het beroepsinkomen, zijnde het belastbaar inkomen.
- Wallonië sluit als enige grote landbouwbedrijven uit van subsidie (bedrijfsinkomen per VAK mag niet hoger zijn dan 50.000 euro). Polen sluit grotere bedrijven niet uit, maar benadeeld ze wel in het puntensysteem voor de projectbeoordeling. In Vlaanderen bestaat geen bovengrens in de bedrijfsgrootte.

³² Bedrijf moet voldoende grondgeboden zijn, investeringen mogen niet leiden tot de overschrijding van 200 melkkoeien per bedrijf. Subsidies voor investeringen in de varkens- en pluimveesector kunnen alleen als het samengaat met een lastenboek van verhoogde productkwaliteit en kunnen niet voor bedrijven in de strengste klasse van milieuvergunningen.

- In de meeste landen zijn uitgaven voor architecten, kosten van adviesbureaus, ontwerpkosten subsidiabel. In Nederland en Duitsland is ook de aankoop van grond toegestaan binnen de maatregel 'modernisering van landbouwbedrijven'. De bovengenoemde uitgaven zijn niet subsidiabel in Vlaanderen.
- In geen enkel land/regio worden subsidies gegeven met een subsidiepercentage lager dan 20%. In Vlaanderen bestaan subsidiepercentages van 8 en 18%.
- In Nederland, Frankrijk, Hongarije en Polen worden subsidiepercentages gegeven tot 60%. In Luxemburg en Duitsland tot 50%. In Wallonië is het maximumpercentage 40%. De hiervoor genoemde percentages zijn geldig voor de maatregel 'modernisering van landbouwbedrijven'. Voor de maatregel 'diversificatie in niet agrarische activiteiten' zijn de maximum percentages nog hoger (tot 80-100%). In Vlaanderen bestaat het subsidiepercentage van 38% voor specifieke investeringen in de biologische landbouw, maar voor alle andere investeringen is het maximale subsidiepercentage 28%.
- Behalve Nederland geven alle landen een verhoogd subsidiepercentage van 5 of 10 % voor jonge landbouwers (landbouwers jonger dan 40 jaar). In Nederland bestaat er een aparte beschikking voor jonge landbouwers binnen de maatregel 'Modernisering van landbouwbedrijven'. In Vlaanderen bestaat er geen verhoogd subsidiepercentage voor jonge landbouwers binnen de maatregel 'Modernisering van landbouwbedrijven'.
- Wallonië, Frankrijk, Hongarije, Luxemburg en Polen geven eveneens een verhoogd subsidiepercentage voor landbouwers in probleemgebieden (cumuleerbaar met het verhoogd subsidiepercentage voor jonge landbouwers). Probleemgebieden zijn gebieden met specifieke of natuurlijke handicaps. Vlaanderen kent geen gebieden met natuurlijke handicaps, echter wel gebieden met specifieke handicaps zijnde de nultbestedingspercelen binnen Kwetsbaar Gebied Natuur.
- Luxemburg legt als enige land geen maximumgrens op aan de totale subsidies die een voltijds uitgebaat landbouwbedrijf kan ontvangen gedurende de periode 2007-2013. Ook in Nederland, Duitsland en Hongarije is de maximaal toegelaten steun hoger dan in Vlaanderen, alvast voor een landbouwbedrijf met één bedrijfsleider, want in Vlaanderen geldt de beperking niet per landbouwbedrijf, maar per bedrijfsleider. In Vlaanderen geldt maximum 1.000.000 euro subsidiabele investeringskosten per bedrijfsleider, met het gemiddelde subsidiepercentage van 2010 van 24,5% komt dit op 245.000 euro subsidie.
- De volgende conclusies kunnen getrokken worden voor de maatregel 'Vestigingsteun aan jonge landbouwers'. Enkel in Wallonië en Luxemburg wordt de door EU maximaal toegelaten bedrag van 70.000 euro subsidie gegeven. Indien de subsidie in Hongarije van 55.000 euro omgerekend wordt naar de Belgische prijsniveau bedraagt deze ook 70.000 euro. Frankrijk en Polen geven een beperkte subsidie. In Nederland is de maatregel niet geactiveerd. Slechts één deelstaat in Duitsland biedt de maatregel aan voor een beperkt bedrag. In Vlaanderen wordt het Europese maximum van 70.000 euro vestigingssteun gegeven aan jonge landbouwers.
- Investeringsaftrek voor algemene investeringen bestaat in België, Nederland, Hongarije en Luxemburg. In België is deze het laagst (3,5%) en in het Luxemburg het

hoogst (30%). Rationele energie-investeringen kennen een verhoogde investeringsaftrek in België en Nederland, al bedraagt deze in België slechts 13,5% t.o.v. 41,5% in Nederland. In Frankrijk bestaat er het unieke systeem van 'Dédution pour investissement (DPI)' dat voor investeringen in gebouwen en uitrusting in feite neerkomt op een tijdelijke verhoging van de beschikbare cash op het landbouwbedrijf op het jaar dat het de bedrijfsleider het best uitkomt. Voor investeringen in landbouwhuisdieren en meerjarige planten is het DPI-systeem wel een effectieve investeringsaftrek. In Hongarije betaalt de grote meerderheid van de landbouwbedrijven geen belastingen, indien wel het geval bestaat er een gunstig regime voor investeringen.

- Het systeem van rentesubsidies wordt in de meeste vergeleken landen gebruikt voor de maatregel 'Vestiging van jonge landbouwers'. Enkel in Wallonië wordt het systeem van rentesubsidies ook toegepast voor de maatregel 'modernisering van landbouwbedrijven', al worden deze wel afgebouwd in de tijd en werd beslist dat de rentesubsidies verdwijnen na 2013. In Hongarije en één deelstaat in Duitsland worden ook rentesubsidies gegeven, maar deze worden gefinancierd met staatssteun en vallen hiermee buiten het programma voor plattelandsontwikkeling. In Vlaanderen bestaat het systeem van rentesubsidies in beide maatregelen en wordt het systeem niet afgebouwd in de tijd; de Vlaamse Regering heeft nog geen beslissing genomen over het systeem van rentesubsidies na 2013.
- Op basis van beschikbare gegevens in jaarverslagen en midtermevaluaties werd de milieu-impact van investeringssteun vergeleken. Nederland komt zuiver op basis van de gesubsidieerde investeringstypes als sterkste naar voren daar de oproepen 2007-2011 binnen Nederland zeer sterk focusten op ecologische duurzaamheid. In Wallonië, Frankrijk en Luxemburg kan het belang van milieu-investeringen als beperkt geschat worden. Belangrijk is echter dat er geen uniforme afbakening van de milieu-investeringen gebruikt werd in verschillende jaarverslagen en de midtermevaluaties. In Vlaanderen wordt sinds 2000 sterk ingezet op milieu-investeringen, in 2010 werd 52% van de toegekende steun toegekend aan uitgesproken milieu-investeringen, de midterm evaluatie heeft eveneens een belangrijke positieve milieu-impact aangetoond.

Bronnen

ADE (2010) Evaluation à mi-parcours du Programme de développement rural wallon 2007-2013

Belastingdienst (Nederland) (2011) *Handboek Ondernemen*.

Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz (2010) *Förderung landwirtschaftlicher Unternehmen –2011, Agrarinvestitionsförderungen durch EU, Bund, Länder und die Landwirtschaftliche Rentenbank*, Referat 414, Bonn.

Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz (2010) *Förderungsgrundsätze für 2011*, Bonn.

Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz (2011) *Rahmenplan der Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes“ für den Zeitraum 2011 - 2014 und Sonderrahmenplan der Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes“: Maßnahmen des Küstenschutzes in Folge des Klimawandels (2009 - 2025)*, Bonn.

DG Competition (2011) *Search State Aid cases*, <http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm>

Diaz Muriel, C (2010) Eurostat Statistics in focus 64/2010 Economy and finance.

Direction générale des impôts (2005) Bulletin officiel des impôts. N° 87 du 14 octobre 2009. Bénéfices agricoles. Aménagements des dispositions relatives aux déductions pour investissement et pour aléas.

Dumez, L., Van Zeebroeck, M. (2011) Jaarverslag van het programma voor plattelandontwikkeling 2010.

Ecorys (2010) Uitkomsten Midterm Evaluatie PlattelandsOntwikkelings Programma 2007 – 2013 (Nederland), Rotterdam

Eurostat (2011) *Comparative price levels for investment* http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Comparative_price_levels_for_investment

Eurostat (2011) *Price level index (PLI)* [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:Price_level_index_\(PLI\)](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:Price_level_index_(PLI))

Federale overheidsdienst financiën Algemene administratie van de fiscaliteit – Inkomstenbelastingen (2011) Bericht in verband met de investeringsaftrek.

Gouvernement Wallon (2010) *Programme wallon de Développement Rural 2007-2013*

Grand duchy of Luxembourg Tax administration (2011) *Unofficial summary of the direct taxes levied: legislation as of 1st January 2011.*

Grand-duché de Luxembourg ministère de l'agriculture de la viticulture et du développement rural (2010) *Plan de développement rural 2007-2013 évaluation à mi-parcours.*

Idea Consult (2011) *Mid term evaluatie van het Vlaams Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013.*

Journal Officiel du Grand-duché de Luxembourg Recueil de législation n° 67 20 mai 2008 (2008) *Soutien au développement rural*

Le Gouvernement du Grand-duché de Luxembourg Ministère de l'agriculture, de la viticulture et du développement rural (2009) *Programme de développement rural du G.-D. de Luxembourg (2007-2013) Version novembre 2009.*

Ministère de l'Agriculture, de l'Alimentation, de la Pêche, de la Ruralité et de l'Aménagement du territoire (France) (2010) *Rapport annuel d'exécution du programme de développement rural hexagonal Année civile 2009.*

Ministère de l'Agriculture, de l'Alimentation, de la Pêche, de la Ruralité et de l'Aménagement du territoire (France) (2011) *Programme de développement rural hexagonal 2007 – 2013 TOME 2 : Chapitres 5 à 16 Version 6 validée par la Commission Version 24 mai 2011*

Ministerie voor plattelandsontwikkeling (Hongarije) (2009) *New Hungary Rural Development Programme Versie december 2009.*

Ministry of Agriculture and Rural development (2007) *Rural development programme for 2007-2013 (RDP 2007-2013) Versie juli 2007 (aangevuld met schriftelijke mededeling van latere wijzigingen aangaande maatregelen 112, 121 en 311.*

Molnar, B., Goda, M., Kocsisné, A.A. (2005) *Tax policy issues - taxation of Hungarian agricultural activity*, in: *Gazdálkodás*, Vol. XLIX. Special edition No. 12

Nederlands belastingdienst (2011), <http://www.belastingdienst.nl>.

Regiebureau POP (2011) *Plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013 voor Nederland (POP2) Versie 10 mei 2011*

Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen (RSVZ) (2011). *Jaarverslag 2010. Aangevuld met gegevens op vraag verzonden.*

Roobrouck, J., Segers, Y. (2008) *De zichtbare hand van de ploeg. Innovatie en overheidsinvesteringen in de landbouw en agrovoedingsector in vlaanderen (19de eeuw - heden)* Agentschap voor Landbouw en Visserij, Brussel.

Tietz A. (2007) *Ländliche Entwicklungsprogramme 2007 bis 2013 im Vergleich – Finanzen, Schwerpunkte, Maßnahmen*, Bundesforschungsanstalt für Landwirtschaft (FAL), Braunschweig.

Van der Veen, H., van der Meulen, H., van Bommerl, K., Doorneweert, B. (2007) *Exploring Agricultural taxation in Europe*, Lanbouweconomisch Instituut (LEI), Den Haag.

Vlaamse overheid. Beleidsdomein Landbouw en Visserij (2011) VLIF Activiteitenverslag 2010.

Figuren

FIGUUR 1 DE GEPROGRAMMEERDE UITGAVEN VOOR DE MAATREGEL 'MODERNISERING VAN LANDBOUWBEDRIJVEN' EN 'DIVERSIFICATIE NAAR NIET-AGRARISCHE ACTIVITEITEN' RELATIEF TEN OPZICHTE VAN DE TOTALE GEPLANEDE UITGAVEN VOOR HET PROGRAMMA VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING IN VLAANDEREN (VL) EN DE LIDSTATEN VAN DE EUROPESE UNIE	7
---	---

Tabellen

TABEL 1 BESCHRIJVING VAN DE SELECTIEPROCEDURE IN DE VERSCHILLENDE LANDEN/REGIO'S + INSCHATTING VAN DE KANS OM GESELECTEERD TE WORDEN	9
TABEL 2 OVERZICHT VAN INVESTERINGSKOSTEN DIE IN TEGENSTELLING TOT IN VLAANDEREN WEL SUBSIDIEERBAAR ZIJN	10
TABEL 3 OVERZICHT VAN DE BEPERKINGEN DIE GELDEN OP DE INVESTERINGSTYPES IN AANMERKING KOMEN VOOR SUBSIDIE ANNO 2011 EN/OF DE UITSLUITING VAN BEPAALDE BEDRIJFSTYPES OF BIJKOMENDE VOORWAARDEN DIE VOOR BEPAALDE BEDRIJFSTYPES OPGELEGD WORDEN IN DE ONDERZOCHE LANDEN/REGIO'S	12
TABEL 4 OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKSTE INVESTERINGSTYPES (OP BASIS VAN TOEGEKENDE STEUN) GESUBSIDIEERD DOOR HET VLIF IN DE PERIODE 24-11-2000 TOT 26-06-2008	14
TABEL 5 OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKSTE INVESTERINGSTYPES (OP BASIS VAN TOEGEKENDE STEUN) GESUBSIDIEERD DOOR HET VLIF IN DE PERIODE 27-06-2008 TOT NU	14
TABEL 6 SUBSIDIEPERCENTAGES TOEGEPAST IN HET JAAR 2011 IN DE VERSCHILLENDE LANDEN/REGIO'S	15
TABEL 7 DE MAXIMAAL TOEGELATEN STEUN IN DE PERIODE 2007-2013 IN DE VERSCHILLENDE LANDEN/REGIO'S	16
TABEL 8 MAXIMUM BEDRAG VAN DE VESTIGINGSTEUN EN HET EXTRA SUBSIDIEPERCENTAGE IN DE MAATREGEL 'MODERNISERING VAN LANDBOUWBEDRIJVEN' IN DE VERSCHILLENDE LANDEN/REGIO'S	18
TABEL 9 OVERZICHT VAN DE AFSCHRIJVINGSREGIMES EN VAN DE INVESTERINGS-AFTREK IN DE ONDERZOCHE LANDEN	18
TABEL 10 OVERZICHT VAN DE RENTESUBSIDIES IN DE VERSCHILLENDE LANDEN VOOR DE VERSCHILLENDE MAATREGELN	20
TABEL 11 INSCHATTING VAN DE BELANGRIJKHEID VAN MILIEU-INVESTERINGEN IN DE TOTALE INVESTERINGSSTEUN IN DE ONDERZOCHE LANDEN/REGIO'S	21
TABEL 12 BELASTINGPERCENTAGE INCLUSIEF SOCIALE ZEKERHEID IN DE PERSONENBELASTING VOOR DRIE BELASTBARE BEDRIJFSINKOMENS EXCLUSIEF INVESTERINGS-AFTREK VOOR EEN FAMILIE BESTAANDE UIT TWEE ONDERNEMERS (MAN-VROUW) EN TWEE KINDEREN (VENNOOTSCHAP BELAST VOLGENS PERSONENBELASTING)	31
TABEL 13 OVERZICHT VAN DE KLEINSCHALIGHEIDSVAN INVESTERINGS-AFTREK IN FUNCTIE VAN HET TOTALE BEDRAG VAN DE INVESTERING	33
TABEL 14 VERGELIJKING STEUN IN KADER VAN PLATTELANDSBELEID (EUROPESE DEEL + NATIONALE/REGIONALE BIJDRAGE+STAATSTEUN) VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	34
TABEL 15 VERGELIJKING SUBSIDIEPERCENTAGE VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	34
TABEL 16 VERGELIJKING MAXIMALE STEUNBEDRAG VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	35
TABEL 17 SAMENVATTENDE AANGAANDE BELASTING VAN DE VLIF-PREMIE EN DE INVESTERINGS-AFTREK IN BELGIË	45
TABEL 18 VERGELIJKING STEUN IN KADER PLATTELANDSBELEID (EUROPESE DEEL + NATIONALE/REGIONALE BIJDRAGE) VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	46
TABEL 19 VERGELIJKING SUBSIDIEPERCENTAGE VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	46
TABEL 20 VERGELIJKING MAXIMALE STEUNBEDRAG GEDURENDE PDPOII VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	47
TABEL 21 SAMENVATTING VAN DE LENINGEN MET RENTESUBSIDIES IN FRANKRIJK	52
TABEL 22 OVERZICHT VAN MAXIMALE KAPITAALSUBSIDIE VOOR JONGE LANDBOUWERS IN FRANKRIJK NAARGELANG VAN HOOFD- OF BIJBEROEP EN GEBIED	53
TABEL 23 BELASTINGPERCENTAGE INCLUSIEF SOCIALE ZEKERHEID IN DE PERSONENBELASTING VOOR DRIE BELASTBARE BEDRIJFSINKOMENS EXCLUSIEF INVESTERINGS-AFTREK VOOR EEN FAMILIE BESTAANDE UIT TWEE ONDERNEMERS (MAN-VROUW) EN TWEE KINDEREN (VENNOOTSCHAP BELAST VOLGENS PERSONENBELASTING)	59
TABEL 24 MAXIMALE BELASTING-AFTREK IN FUNCTIE VAN DE WINST	59

TABEL 25 PERCENTAGES VAN VRIJSTELLING VAN SOCIALE BIJDRAGEN VOOR JONGE LANDBOUWERS	61
TABEL 26 VERGELIJKING STEUN IN KADER PLATTELANDSBELEID (EUROPESE DEEL + NATIONALE/REGIONALE BIJDRAGE) VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	61
TABEL 27 VERGELIJKING SUBSIDIEPERCENTAGE VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	62
TABEL 28 VERGELIJKING MAXIMALE STEUNBEDRAG GEDURENDE PDPOII VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	62
TABEL 29 VERGELIJKING STEUN IN KADER PLATTELANDSBELEID (EUROPESE DEEL + NATIONALE/REGIONALE BIJDRAGE) VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	73
TABEL 30 VERGELIJKING SUBSIDIEPERCENTAGE VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	74
TABEL 31 VERGELIJKING MAXIMALE STEUNBEDRAG GEDURENDE PDPOII VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	74
TABEL 32 VERGELIJKING STEUN IN KADER PLATTELANDSBELEID (EUROPESE DEEL + NATIONALE/REGIONALE BIJDRAGE + STAATSSTEUN) VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	83
TABEL 33 VERGELIJKING SUBSIDIEPERCENTAGE VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	83
TABEL 34 VERGELIJKING MAXIMALE STEUNBEDRAG GEDURENDE PDPOII VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	84
TABEL 35 VERGELIJKING STEUN IN KADER PLATTELANDSBELEID (EUROPESE DEEL + NATIONALE/REGIONALE BIJDRAGE) VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	91
TABEL 36 VERGELIJKING SUBSIDIEPERCENTAGE VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	92
TABEL 37 VERGELIJKING MAXIMALE STEUNBEDRAG GEDURENDE PDPOII VOOR INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW	92

Afkortingen

AMS	Afdeling Monitoring en Studie
CUMA	Sociétés coopératives d'utilisation de matériel agricole
DJA	Dotation Jeune Agricole
DPI	Déduction pour Investissement
EC	Europese Commissie
EOGFL	Europese Oriëntatie en Garantiefonds voor de Landbouw
ESU	European Size Unit
EU	Europese Unie
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
LEI	Landbouw Economisch Instituut
PDPO	Programma Document Plattelandsontwikkeling
PDRH	Programme de développement rural hexagonal
PLI	Price Level Index
RSVZ	Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen de zelfstandigen
VAK	Voltijdse Arbeidskracht
VLIF	Vlaams Lanbouwinvesteringsfonds
WKK	Warmtekrachtkoppeling

Bijlagen

BIJLAGE I: FISCALE REGIME VOOR INVESTERINGSSTEUN EN INVESTERINGEN VOOR LANDBOUWBEDRIJVEN IN VLAANDEREN (BELGIE)

	Personen belasting: forfaitair systeem (barema's)	Personen belasting: aantonen van de kosten	Vennootschapsbelasting
Belasting VLIF-premie	16,5% Belastingjaren 2011 en 2012 ³³ : 0%	16,5% Belastingjaren 2011 en 2012 ³⁴ : 0%	33,9% Belastingjaren 2011 en 2012: 5%
Aftrek gewone investeringen	Geen aftrek mogelijk	1) Afschrijving van beroepskosten (lineair of degressief) 2) Investeringsaftrek 3,5% of (indien minder dan 20 mensen tewerkgesteld) 10,5% van de afschrijvingen per belastingjaar	3) Afschrijving van beroepskosten (lineair of degressief) 4) Investeringsreserve of notionele interestaftrek (complexe berekeningswijze)
Aftrek milieu-vriendelijke investeringen	Geen aftrek mogelijk	1) Investeren in rationeel energieverbruik: 13,5% 2) Milieuvriendelijke investeringen voor onderzoek en ontwikkeling : 13,5% of een gespreide aftrek van 20,5% van de afschrijvingen	1) Investeren in rationeel energieverbruik: 13,5% 2) Milieuvriendelijke investeringen voor onderzoek en ontwikkeling : 13,5% of een gespreide aftrek van 20,5% van de afschrijvingen
Aftrek investeringen in beveiliging	Geen aftrek mogelijk	20,5%	20,5%

Percentages geldig voor aanslagjaar 2012; Personenbelasting (met of zonder forfaitair systeem) gelden voor: Eenmanszaak (man-vrouw bedrijf), Maatschap (samenuitbating) en Landbouwvennootschap; Vennootschapsbelasting gelden voor Landbouwvennootschap, BVBA en NV.

³³ Verlenging van de crisismaatregelen

³⁴ Verlenging van de crisismaatregelen

Investeringssteun	in	programma	voor
plattelandsonwikkeling			

Taakverdeling federaal niveau - deelstaten

In Duitsland bestaat net als in Vlaanderen enkel rechtstreekse investeringssteun. Er zijn voor zover ons bekend geen fiscale gunstmaatregelen voor landbouwinvesteringen.

De meeste investeringssteun gebeurt in Duitsland via het programma voor plattelandsonwikkeling. Op het niveau van de Bondsrepubliek wordt voor het plattelandsonwikkelingsbeleid een algemeen kader gecreëerd. Het nationale strategieplan, dat loopt van 2007 tot 2013, analyseert de economische, structurele, ecologische en sociale situatie van het platteland en het ontwikkelingspotentieel ervan in Duitsland. Het bevat een strategisch totaalconcept en prioriteiten voor elke as, een inventaris van de hoofddoelstellingen en indicatoren voor de opvolging en evaluatie. Bovendien wordt de coherentie van de steunmaatregelen met andere beleidsmaatregelen op nationaal en Europees niveau verzekerd en de regionale verdeling van de voor Duitsland beschikbare middelen bepaald.

In totaal wordt in de periode 2007-2013 voor de plattelandsonwikkeling in Duitsland ruim 17 miljard euro uitgegeven, waarvan 9,1 miljard euro EU-middelen. Dat is gemiddeld ongeveer 2,5 miljard euro per jaar. De meeste middelen gaan naar agromilieumaatregelen, de modernisering van landbouwbedrijven, landbouwgerelateerde infrastructuurmaatregelen, dorpsontwikkeling en de compensatietoelage voor door de natuur benadeelde gebieden.

De deelstaten leggen in hun ontwikkelingsprogramma's de concrete steunmaatregelen en de dotering ervan vast op basis van hun specifieke uitgangssituatie en in overeenstemming met de nationale strategie. De deelstaten zijn bevoegd voor de opmaak en omzetting van de ontwikkelingsprogramma's.

Op federaal niveau is het *Agrarinvestitionsförderungsprogramm* (AFP – Programma voor de bevordering van landbouwinvesteringen) het centrale programma voor investeringssteun in landbouwbedrijven in Duitsland. In 2007 werd het programma grondig hervormd met het oog op de verbetering van de competitiviteit van de bedrijven, de vereenvoudiging van de steunvoorwaarden en concentratie van de bestede middelen. Daarnaast bestaat er specifieke investeringssteun in het kader van de diversificatie (*Förderung von Investitionen zur Diversifizierung*). Nieuwe bronnen van inkomsten voor landbouwersgezinnen verzekeren niet alleen het voortbestaan van landbouwbedrijven, maar versterken ook de plattelandseconomie en dragen bij tot het behoud en de ontwikkeling van het platteland.

Beide programma's maken deel uit van de GAK, de *Gemeinschaftsaufgabe zur Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes*. Deze “gezamenlijke opgave” tussen Bond en deelstaten ter verbetering van de landbouwstructuur en de kustbescherming wordt in de regel voor 60% gefinancierd door de Bondsrepubliek en voor 40% door de deelstaten. Voor een reeks maatregelen neemt de Europese Unie een deel van de financiering voor haar rekening

(veelal 50%) met de middelen van het Europese Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO). Het gros van de Duitse maatregelen voor plattelandsontwikkeling zit vervat in de GAK.

De deelstaten beroepen zich voor hun programma's zowel op de GAK als op de Europese regelgeving, en dienen bij de Europese Commissie elk een PDPO-programma in. Voor de concrete omzetting van alle GAK-maatregelen zijn de deelstaten bevoegd (ze behandelen de aanvragen en beslissen over de toekenning van subsidies), terwijl de bondsregering meewerkt bij de planning en het creëren van het wettelijke kader (GAK-wet). Ze stelt voor een periode van vier jaar een kaderplan op, dat jaarlijks aangevuld wordt. Dat plan is in subsidiëringsprincipes ingedeeld, die nadere informatie bevatten over het doel van de maatregel, de vereiste voorwaarden en de wijze en de hoogte van de steun. De deelstaten die GAK-steun willen aanbieden, kunnen gedetailleerdere richtlijnen uitvaardigen. Ze kunnen echter ook afzien van de omzetting van bepaalde subsidiëringsprincipes en de middelen op de overige domeinen concentreren.

Het nieuwe GAK-kaderplan geldt voor de periode 2011 tot 2014. In het jaar 2011 gaat er bijzondere aandacht naar de steun voor adviesmaatregelen bij melkveebedrijven met het oog op klimaatverandering, hernieuwbare energie, biodiversiteit, waterbeheer en flankerende maatregelen. De bedoeling ervan is de bedrijven optimaal voor te bereiden op het einde van de melkquota in 2015. Er komt ook een verhoging van het subsidiepercentage voor de ruilverkaveling bij wijngaarden. Vanaf 2011 draagt de bondsregering bij in een nieuwe agromilieumaatregel, die het achterwege laten van omploegen subsidieert bij graslandvernieuwing. Bovendien gelden er betere voorwaarden bij bosbouwmaatregelen.

Ten slotte biedt de *Landwirtschaftliche Rentenbank* gunstige leningen aan voor landbouwinvesteringen.

Federaal kader

Maatregel 121 Modernisering van landbouwbedrijven

Inleiding

Het *Agrarinvestitionsförderungsprogramm* (AFP) is bestemd voor bedrijven die, ongeacht de gekozen rechtsvorm, landbouwactiviteiten uitoefenen en daarmee minimum 25% van hun opbrengsten realiseren. Ook landbouwbedrijven die rechtstreeks kerkelijke of caritatieve doelstellingen nastreven, zijn subsidiabel. In aanmerking komen ook tuin- en bosbouwbedrijven en bedrijven die actief zijn in de imkerij, aquacultuur, binnenvisserij en rondtrekkende schapenhouderij. Een eventuele overheidsparticipatie mag niet meer dan 25% van het eigen kapitaal bedragen.

Type van investeringen

Bedrijfsinvesteringen in duurzame landbouwinfrastructuur komen in aanmerking voor steun, zoals:

- in de melkveehouderij de rundvleesproductie, de varkenshouderij en de eieren- en pluimveesector

- ter verbetering van de milieuvoorwaarden in de landbouwsector, in het bijzonder maatregelen die bijdragen tot de emissievermindering in de landbouwproductie of maatregelen die energiebesparend zijn of een beroep doen op alternatieve energiebronnen (bv. de nieuwbouw van energiebesparende serres, inclusief de daarvoor noodzakelijke afbraak van oude serres, de omschakeling van stookinstallaties op milieuvriendelijkere energiedragers)
- op het vlak van de inkomenscombinatie de directe verkoop

Subsidiabele kosten

Subsidiabel zijn investeringen in de modernisering van landbouwbedrijven en ook, onder bepaalde voorwaarden, **de aankoop van grond en landbouwmachines voor steile ondergrond**.

Steunintensiteit

In de regel bedraagt de investeringssteun **25% van het investeringsvolume**. De resterende financiering van de te ondersteunen projecten gebeurt met eigen of met vreemd kapitaal dat op de kapitaalmarkt wordt geleend. Landbouwers kunnen bv. een gunstige lening aangaan bij de *Landwirtschaftliche Rentenbank*. Om de kapitaalverwerving voor bedrijven te garanderen, biedt de overheid de mogelijkheid aan van een borg met voorrecht van uitwinning³⁵, geldig voor 70% van de leningen noodzakelijk voor de totale financiering van de investeringen.

In het *Agrarinvestitionsförderungsprogramm* is een bijkomende maatregel opgenomen voor **jonge landbouwers**. De *Junglandwirtförderung* ondersteunt boeren die op het tijdstip van de aanvraag hoogstens 40 jaar zijn en binnen een periode van vijf jaar na de eerste vestiging investeren – als alleen- of mede-investeerder. De maatregel is bedoeld als stimulans voor investeringen die bestaans- en werkzekerheid garanderen. De jonge boer kan, boven op de investeringssteun van 25%, een subsidie van **10%** ontvangen van het subsidiabele investeringsvolume, met een maximum van **20.000 euro**.

Er wordt ook steun verleend om **opstartkosten** te financieren bij **overplaatsingen van een bedrijf of belangrijke bestanddelen ervan** (max. 25% van de investeringen). Als het openbare belang ermee gemoeid is, kan de steun 30% bedragen. Als het om maatregelen voor bijzonder diervriendelijkere houderijsystemen gaat, kan het subsidiepercentage 35% bedragen. Er bestaat ook investeringssteun ter compensatie van **begeleidingskosten**. De steunontvanger moet zelf 1% van het investeringsvolume voor zijn rekening nemen.

Voor de invoering van **bijzonder diervriendelijke houderijsystemen** kan een steun van **30%** van het investeringsvolume verleend worden. Bedrijven moeten dan voldoen aan de in een catalogus opgenomen voorwaarden voor de bijzonder diervriendelijke houderij van

³⁵ Het voorrecht van uitwinning betekent dat, wanneer de oorspronkelijke kredietnemer zijn terugbetalingen stopzet, de borgsteller die gevraagd wordt om de betalingen over te nemen, aan de kredietgever kan vragen zich eerst tot die oorspronkelijke kredietnemer te wenden voor de terugbetaling van de verschuldigde bedragen.

melkkoeien, fokrunderen, kalveren, zoogkoeien, vleesvarkens, fokvarkens, geiten, schapen, leghennen, braadkippen, kalkoenen, eenden en ganzen.

Het subsidiabele investeringsvolume bedraagt minimaal **20.000** euro en maximaal **2,0 miljoen euro**. Een bedrijf kan deze bovengrens in de periode 2007-2013 eenmaal benutten.

Voorwaarden

Een bedrijf moet aan volgende **voorwaarden** voldoen om investeringssteun te krijgen:

- aantonen van professionele vaardigheden voor een ordentelijke bedrijfsleiding
- voorleggen van een anticiperende boekhouding van minstens twee jaar
- aantonen van een toereikende gezuiverde vorming van eigen kapitaal door middel van de anticiperende boekhouding
- bijhouden of voortzetten van de boekhouding voor minstens vijf jaar (hierover beslissen de deelstaten)
- aantonen van de rentabiliteit van het bedrijf en de uit te voeren maatregelen door een investeringsconcept
- prosperiteit³⁶ van de steunontvanger (hierover beslissen de deelstaten)

Procedure/systemen van toekenning

De bevoegde instanties in de deelstaten behandelen de aanvragen en beslissen over de toekenning van subsidies.

Maatregel 311 Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten

Inleiding

De Duitse overheid stimuleert investeringen van landbouwbedrijven in diversificatie. Net als het AFP is de investeringssteun voor diversificatie bestemd voor bedrijven die, ongeacht de gekozen rechtsvorm, landbouwactiviteiten uitoefenen en daarmee minimum 25% van hun opbrengsten realiseren. Ook landbouwbedrijven die rechtstreeks kerkelijke of caritatieve doelstellingen nastreven, zijn subsidiabel. Komen bovendien in aanmerking: eigenaars van landbouwbedrijven, hun echtgenoten en meewerkende familieleden, als ze in de buurt van het landbouwbedrijf voor het eerst als zelfstandige een zaak opstarten of ontwikkelen.

Type van investeringen

Subsidiabel zijn investeringen die **bijkomende bronnen van inkomsten op het platteland** aanboren en die het **plattelandstoerisme** stimuleren.

Daartoe horen:

³⁶ Som van de positieve inkomsten van de aanvrager op basis van bedrijfsresultaten en personeelskosten

- investeringen in de branche “vakantie op de boerderij” met een maximale capaciteit van 25 gastenbedden
- investeringen in sociale, huishoudelijke, gemeentelijke en op landschapsverzorging gerichte dienstverleningen: hoevecafé, partyservice, zorg en opvang van oudere mensen, etc.
- tijdelijke opvang van dieren tijdens de afwezigheid van de baasjes door vakantie of ziekte
- biogasinstallaties, als de recipiënt voor het opslaan van gistingsresten tijdens de hele opslagduur gasdicht afgedekt wordt
- kleine distilleerderijen (jaarlijkse alcoholproductie van max. 10 hl) op het gebied van de directe verkoop (distilleertoestellen zijn uitgesloten)

Steunintensiteit

In de regel bedraagt de steun **25% van het investeringsvolume**. Als er met de investering stroom voor derden geproduceerd wordt of de stroomlevering conform de wet op de hernieuwbare energieën vergoed wordt, wordt er slechts steun verleend van max. **10% van het investeringsvolume**. De maatregel verloopt volgens de Europese de minimalis-verordening. Dat betekent dat de subsidie binnen een periode van **3 jaar** beperkt is tot **200.000 euro**. Om de kapitaalverwerving voor bedrijven te garanderen, biedt de overheid de mogelijkheid aan van een borg met voorrecht van uitwinning, geldig voor 70% van de leningen noodzakelijk voor de totale financiering van de investeringen.

Voorwaarden

Om de diversificatiesteun te kunnen krijgen moet een bedrijf de rentabiliteit van het bedrijf en van de uit te voeren maatregelen kunnen aantonen. Voor de investeringen geldt dat ze een **subsidiabel volume van 10.000 euro** moeten hebben.

Programma's in Duitse deelstaten

Inleiding

In de afgelopen programmaperiode 2000-2006 werd de PDPO-maatregel 121 voor de modernisering van landbouwbedrijven in alle deelstaten omgezet in de vorm van het *Agrarinvestitionsförderungsprogramm* (AFP). Enkel in de deelstaten Beieren, Saksen en Thüringen werd hiervoor geen beroep gedaan op cofinanciering door de EU. Vooral in Oost-Duitse deelstaten waren er nog buiten de GAK gefinancierde investeringssteunmaatregelen om het AFP inhoudelijk aan te vullen. Ook in de huidige subsidiëringsperiode 2007-2013 wordt het AFP overal aangeboden. Zes deelstaten bieden een uitbreiding van de steun aan via een nationale financiering. De maatregel is gemiddeld goed voor 10,4% van het financiële volume van de plattelandsontwikkelingsprogramma's en is daarmee de belangrijkste maatregel binnen as 1. De percentages variëren tussen 5% in Saksen-Anhalt en 20% in het naburige Saksen.

De meeste deelstaten nemen de federale richtlijnen voor de AFP ongewijzigd over. Toch zijn er in de deelstaatprogramma's verschillen wat betreft de subsidiehoogte, het subsidiabele

investeringsvolume, de prosperiteitsregeling, de opgelegde boekhouding, de steun voor jonge landbouwers en de borg met voorrecht van uitwinning. Zo bedraagt het subsidiepercentage in Beieren normaal gezien 15%, voor melk 25%, met een maximum van 150.000 euro. In Saksen bedraagt het percentage naargelang van de investering en regio 30, 40 of 50%, in Saarland maximum 20% en in Sleeswijk-Holstein bestaat er een vaste investeringssteun van 25.000 euro (behalve Halligen, een groepje eilanden in de Duitse Waddenzee: 30.000 euro). Het subsidiabele investeringsvolume bedraagt 175.000 tot 500.000 euro in Sleeswijk-Holstein, 20.000 tot 30.000 euro in Saksen, minimum 50.000 euro in bedrijven met landbouw als hoofdkomen in Saarland. Een verbeterde investeringssteun voor jonge boeren bestaat enkel in vijf deelstaten in het vroegere West-Duitsland, terwijl de borg met voorrecht van uitwinning³⁷ vooral in de Oost-Duitse deelstaten aangeboden wordt (maar ook in Rijnland-Palts en Baden-Württemberg).

Ook de PDPO-maatregel 311 – Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten is opgenomen in alle 14 deelstaatprogramma's voor de periode 2007-2013. De maatregel is goed voor 1,1% van de totale plattelandssteun. De relatieve percentages liggen het hoogst in Hamburg (4,7%) en Saarland (2,6%), de absolute bestede sommen zijn het hoogst in Baden-Württemberg (29 miljoen euro) en Beieren (28 miljoen euro), gevolgd door Neder-Saksen en Thüringen (elk 20 miljoen euro). Tussen de deelstaatprogramma's zijn er kleine verschillen wat betreft het subsidiepercentage, het maximum investeringsvolume en het hoogste steunbedrag. Grotere afwijkingen zijn er bij de inhoud van de maatregelen. Met name de hernieuwbare energieën en het plattelandstoerisme worden anders behandeld. Baden-Württemberg geeft in dit kader bv. geen steun aan biogas- en zonne-energie-installaties, terwijl Saksen investeringen in hoevetoerisme uitsluit. Enkele deelstaten nemen aanvullende maatregelen om de diversificatie te stimuleren.

Een aparte maatregel voor de vestiging van jonge boeren (112) wordt in de periode 2007-2013 enkel aangeboden in Rijnland-Palts. Met in totaal 4,9 miljoen euro aan openbare middelen trekt de deelstaat 0,7% van zijn programmabudget hiervoor uit. Er wordt een eenmalige premie betaald van 10.000 euro als voldaan wordt aan de Europese PDPO-criteria. Er moet bovendien een financiële noodzaak van 25.000 euro voor noodzakelijke investeringen en kosten van de bedrijfsovername aangetoond worden. Deze maatregel kan gecombineerd worden met de steun voor jonge boeren in het kader van het AFP.

³⁷ Een borg waarbij het voorrecht van uitwinning geldt. Voorrecht van uitwinning betekent dat, wanneer de oorspronkelijke kredietnemer zijn terugbetalingen stopzet, de borgsteller die gevraagd wordt om de betalingen over te nemen, aan de kredietgever kan vragen zich eerst tot die oorspronkelijke kredietnemer te wenden voor de terugbetaling van de verschuldigde bedragen.

Deelstaat 1: Saksen-Anhalt

Inleiding

Saksen-Anhalt is een Oost-Duitse deelstaat met een oppervlakte van 20.450 km² en 2,483 miljoen inwoners. Het is dun bevolkt met 121 inwoners per km². Circa 57 % van het totale grondgebied wordt voor landbouw gebruikt. Nog eens 24% wordt door bossen ingenomen. 2 % bestaat uit water. De landbouwbedrijven hebben een groter areaal dan het Duitse gemiddelde.

De ELFPO-plattelandssteun voor 2007-2013 bedraagt voor Saksen-Anhalt 817,5 miljoen euro, wat een duidelijke vermindering is t.o.v. de voorafgaande periode (934,8 miljoen euro). Wat het EU-budget betreft, wordt het plattelandsontwikkelingsplan lichtjes gedomineerd door as 3 (leefkwaliteit op het platteland en diversificatie naar niet-agrarische activiteiten) met 33,5%, gevolgd door as 1 (verbetering van het concurrentievermogen van de land- en bosbouwsector) met 29% en as 2 (verbetering van het milieu en het platteland) 28 %. Leader neemt een aandeel van 5,5 % in, meestal gelinkt aan as 3. Technische hulp is goed voor een maximum percentage van 4%.

In het plattelandsontwikkelingsprogramma is binnen as 1 de **algemene investeringssteun voor de modernisering van landbouwbedrijven (Agrarinvestitionsförderungsprogramm, AFP)** opgenomen en binnen as 3 de **diversificatie naar niet-agrarische activiteiten**. De maatregel vestiging van jonge landbouwers is niet opgenomen in het programma.

Opvallend is dat slechts 5% van het budget voor plattelandsontwikkeling gaat naar maatregelen uit AFP.

Modernisering van landbouwbedrijven (Agrarinvestitionsförderung)

Type investeringen

Binnen het federale GAK-plan

Er wordt in Saksen-Anhalt prioriteit gegeven aan investeringen in moderne en/of nieuwe dierenstallen voor dierhoudende bedrijven, die bijdragen tot de verbetering van de bedrijfsprestaties, de productkwaliteit, de milieu- en dierenbescherming evenals de werkveiligheid. Ook investeringen in machines voor de landbouwproductie en de verwerking krijgen voorrang, net als investeringen in permanente teelten, in het bijzonder pit- en steenvruchten (appels, kersen, perziken, abrikozen, peren) en ook bessen en hop.

Buiten het federale GAK-plan

Buiten het GAK-plan wordt ook steun gegeven aan **innovatieve investeringen met significante structurele en rationaliseringseffecten** na de opstart of voor de ontwikkeling van een bedrijf. Ook investeringen in speciale technologieën met innovatief karakter, gerelateerd aan buitenactiviteiten van een bedrijf, komen in aanmerking.

Steunintensiteit

Binnen het federale GAK-plan

De steunintensiteit is identiek aan deze vermeld bij het federale programma.

Buiten het federale GAK-plan

Deze investeringssteun wordt als **lening met gunstige rentevoorwaarden** toegekend **in het doorlopende leningsfonds** (lening van **min. 25.000 euro en max. 500.000 euro**). Het fonds is geïntegreerd binnen de bestaande investeringsbank van Saksen-Anhalt. De financiering gebeurt voor 75% uit Europese middelen. De investeringsbank zorgt voor de nationale cofinanciering en verwerft daarvoor de vereiste middelen op de kapitaalmarkt. De hoogte van de steun hangt af van een aantal factoren in verband met het investeringsproject, maar bedraagt maximum 40% van het subsidiabele bedrag. Saksen-Anhalt is de enige Duitse deelstaat die van dit financieringsinstrument gebruik maakt. De doelstellingen van het instrument zijn de investeringsbereidheid in de land- en bosbouw te stimuleren, financieringsproblemen die voor normale bankleningen bestaan (kredietwaardigheid, hoge administratiekosten enz.) te vermijden en innovatieve stimuleringen te bevorderen met aanzienlijke structurele effecten en nieuwe technieken en technologieën.

Voorwaarden

Voor de GAK-maatregelen gelden dezelfde voorwaarden als eerder beschreven bij het AFP op federaal niveau.

Systemen van toekenning

Binnen het federale GAK-plan

Hier wordt enkel met kapitaalsubsidies gewerkt, die door het ministerie van Landbouw worden toegekend.

Buiten het federale GAK-plan

Voor de toekenning van de rentesubsidies is de investeringsbank als beheerder van het fonds bevoegd.

Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten

Type investeringen en subsidiabele kosten

Het gaat in de eerste plaats om innovatieve investeringen in de energieproductie, investeringen van landbouwbedrijven in plattelandstoerisme en een bijkomend inkomen door directe vermarkting, ambachten, andere diensten, plattelandsgastronomie, enz. Daarnaast wordt er geld uitgetrokken voor de conversie van bestaande landbouwgebouwen voor diverse

doeleinden (wonen, handel, diensten, culturele, publieke of collectieve doelen), inclusief de diensten verleend door architecten en ingenieurs. Ook het voorbereidende werk (onderzoek, expertise) en advisering van begunstigden die betrokken zijn in de investeringsprojecten, zijn subsidiabel. Steun voor biogasinstallaties wordt enkel verleend als, boven op de energieproductie, meer dan 50% van de geproduceerde warmte wordt benut of als andere innovatieve benaderingen worden gevolgd om de economie-efficiëntie te verbeteren (bv. directe toevoer naar gasleidingen).

Steunintensiteit

Zoals in het federale programma bepaald wordt, bedraagt de steun in de regel 25% van het investeringsvolume. De minimumsteun per investering is 1.000 euro

Voorwaarden

De voorwaarden zijn identiek aan die van het federale programma.

Procedure/Systemen van toekenning

De toekenning gebeurt door het landbouwministerie van Saksen-Anhalt.

Deelstaat 2: Noordrijn-Westfalen

Inleiding

Noordrijn-Westfalen is met circa 18 miljoen inwoners de Duitse deelstaat met het grootste bevolkingsaantal. Het is qua oppervlakte de vierde grootste deelstaat (34.080 km²). Het grenst in het westen aan België en Nederland, in het oosten aan Hessen, in het noorden aan Neder-Saksen en in het zuiden aan Rijnland-Palts. Circa 51 % van het totale grondgebied wordt voor landbouw gebruikt. Nog eens 25% wordt door bossen ingenomen. 2 % bestaat uit water.

De ELFPO-plattelandssteun voor 2007-2013 bedraagt voor Noordrijn-Westfalen 292 miljoen euro. Samen met de middelen van de bondsregering, de deelstaten en de gemeenten wordt er circa 800 miljoen euro plattelandssteun verleend. Wat het EU-budget betreft, wordt het plattelandsontwikkelingsplan volledig gedomineerd door as 2 (verbetering van het milieu en het platteland) met 65%. Op ruime afstand volgen as 1 (verbetering van het concurrentievermogen van de land- en bosbouwsector) met 19% en as 3 (leefkwaliteit op het platteland en diversificatie naar niet-agrarische activiteiten) met 10%. Leader neemt een aandeel van 5% in. Het EU-cofinancieringspercentage ligt tussen 25% (as 1 en 3) en 45 à 50% (Leader, as 2).

Modernisering van landbouwbedrijven

In het plattelandontwikkelingsprogramma is binnen as 1 de **investeringssteun voor de modernisering van landbouwbedrijven (Agrarinvestitionsförderung, AFP)** opgenomen. 11% van de door de diverse niveaus verleende plattelandsteun gaat hier naartoe; dat is 49,4 miljoen euro per jaar.

Type investeringen en subsidiabele kosten

In enkele punten wijkt de maatregel af van de in het nationale GAK-plan beschreven voorwaarden. In Noordrijn-Westfalen wordt in het programma 2007-2013 voorrang gegeven aan investeringen van melkveebedrijven. Niet subsidiabel zijn investeringen om de capaciteit uit te breiden in de sector van de vleesvarkens. Ook gewassen voor de aanleg van blijvende teelten krijgen geen steun, evenmin als de aankoop van grond en landbouwmachines. Hangars worden enkel gesteund als het gaat om opslagmagazijnen voor groenten, fruit en aardappelen. Er wordt geen steun gegeven aan hernieuwbare energieën.

Steunintensiteit

Het uniforme subsidiepercentage bedraagt 20%, waarbij 5% extra kan worden verleend aan diervriendelijke dierhouderij. Aan jonge boeren kan een extra subsidie van max. 10% van de subsidiabele kosten, max. 10.000 euro verleend worden.

De minimuminvesteringsom is verhoogd tot 30.000 euro. Het maximale subsidiabele investeringsvolume bedraagt 750.000 euro.

Voorwaarden

In enkele punten wijkt de maatregel af van de in het nationale GAK-plan beschreven voorwaarden. Zo wordt de beperking van de veebezettingsgraad van 2 GVE/ha niet opgelegd.

Procedure/Systemen van toekenning

In tegenstelling tot de vorige programmaperiode worden geen rentesubsidies meer gegeven.

Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten

Inleiding

2% van de door de diverse niveaus verleende plattelandsteun gaat hier naartoe; dat is 6,8 miljoen euro per jaar. Het bedrijfsidee voor de opbouw van een nieuwe, alternatieve bron van inkomsten in een bij de landbouw aanleunende sector wordt met een breed subsidiërings-spectrum doelgericht gestimuleerd.

Type van investeringen

De maatregel verleent steun aan landbouwbedrijven bij de uitbouw van een nieuwe, alternatieve bron van inkomsten in een bij de landbouw aanleunend domein. Het gaat zowel om “klassieke” domeinen zoals directe verkoop, verwerking van landbouwproducten of een boerderijcafé als om eerder ongewone ideeën zoals het houden en kweken van oude en bedreigde huisdierenrassen, de oprichting van een terrein voor Swingolf of een ambulante zorgdienst voor senioren.

Subsidiabele kosten

De volgende soorten investeringen zijn subsidiabel: organisatieopgaven in landbouwbedrijven en bijbedrijven (bv. uitgaven voor advisering en conceptontwikkeling), startsubsidies voor personeelsuitgaven, materiële uitgaven en investeringen in inrichting, uitrusting en marketingmaatregelen voor de nieuwe bron van inkomsten, uitgaven voor vereiste opleidingsmaatregelen en aanvullende kwalificaties in direct verband met de diversificatiemaatregel (kwalificatiemaatregelen).

Steunintensiteit

De subsidiepercentages hangen af van de maatregel. Bij de organisatieopgaven en materiële uitgaven wordt max. 50% van de subsidiabele uitgaven, hoogstens 25.000 euro, gesubsidieerd. Bij de inrichting en uitrusting gaat het om 25 % en 25.000 euro. Bij de startsubsidies bedraagt het percentage in het eerste jaar 60% (max. 24.000 euro), in het tweede jaar 50% (max. 20.000 euro) en in het derde jaar 40% (max. 16.000 euro). Bij de uitgaven voor onontbeerlijke opleidingsuitgaven kan max. 80% gesteund worden, met een maximum van 1.000 euro per maatregel. Bij investeringen in bv. hoevetoerisme, dat vroeger binnen het AFP viel, bedraagt het maximumbedrag 100.000 euro of 25% van de subsidiabele uitgaven.

Voorwaarden

De aanvrager moet voor zijn project een sluitend totaalconcept voorleggen, dat zich uitstrekt over minimum 5 jaar, en ook een investeringsconcept om de rentabiliteit van het bedrijf en de maatregel aan te tonen. De som van de positieve inkomsten van de aanvrager (“prosperiteit”) mag gemiddeld volgens de laatste drie aanslagbiljetten max. 90.000 euro bij ongehuwden en 120.000 euro bij gehuwden bedragen.

Procedure/Systemen van toekenning

Voor de toekenning van de subsidies is de directeur van de *Landwirtschaftskammer Nordrhein-Westfalen* als gemandateerde van de deelstaat bevoegd. Landbouwkamers zijn in het vroegere West-Duitsland opererende zelfstandige bestuursorganen van de landbouw, die zich in hun regio inzetten voor de landbouwers en het platteland. Het zijn publiekrechtelijke instanties die geleid worden door verkozen, onbezoldigde comités.

Duitse bank voor de landbouw

De *Landwirtschaftliche Rentenbank* (LR) is de Duitse bank voor de landbouw en het platteland. De bank werd in 1949 opgericht als instelling van publiek recht met zetel in Frankfurt/Main. Het basiskapitaal van de eigen middelen is in de jaren 1949-1958 door de West-Duitse land-, tuin- en bosbouwbedrijven bijeengebracht. De Bondsregering draagt de financiële verantwoordelijkheid (*Anstaltslast*). In het kader van haar wettelijke ondersteuningsopdracht financiert de bank door middel van gunstige leningen landbouw- en plattelandsgerelateerde projecten van alle aard. De opzet is de verbetering van de structurele situatie van het platteland en de levenssituatie van de bewoners ervan. De bank verleent de kredieten niet rechtstreeks, maar via een door de aanvrager gekozen huisbank. De herfinanciering van de krediettransacties gebeurt hoofdzakelijk op de internationale kapitaalmarkten.

De programma's die de bank in 2011 aanbiedt, concentreren zich op vijf grote thema's: landbouw, aquacultuur & visserij, agrobusinesscomplex, nieuwe energieën en plattelandsontwikkeling. Daarnaast is er nog aparte steun voor innovatie in de landbouw mogelijk uit middelen van het voor specifieke projecten bestemde vermogen van de Bondsregering (*Zweckvermögen*).

Het **overkoepelende programma "landbouw"** ondersteunt bedrijven van de primaire landbouwproductie, onafhankelijk van de gekozen rechtsvorm en de fiscale situatie. Het gaat om kleine en middelgrote ondernemingen volgens de definitie van de Europese Commissie, dus bedrijven met maximaal 250 tewerkgestelde personen, een jaaromzet van hoogstens 50 miljoen euro of een balanswaarde van hoogstens 43 miljoen euro. Bij de gemeenschappelijke aankoop van machines door landbouwers – ook in het kader van speciaal daarvoor opgerichte vennootschappen – wordt de speciale rente ook verleend. De machines mogen echter enkel gebruikt worden op zelf bewerkt areaal.

De leningen mogen per kredietaanvrager en jaar niet hoger zijn dan 10 miljoen euro. De kredieten worden door de Rentenbank voor 100% uitbetaald. De huisbank heeft het recht om bij leningen tot en met 125.000 euro bewerkingskosten van maximaal 1% aan te rekenen.

Tot het programma behoren de volgende deelprogramma's:

- **Groei:** investeringen in de landbouw die tot de verhoging van de competitiviteit bijdragen. Daartoe horen maatregelen ter verlaging van de productiekosten en ter verbetering en omschakeling van de productie- en arbeidsvoorwaarden. Jonge landbouwers onder 41 jaar kunnen rekenen op gunstigere voorwaarden. Concreet gaat de steun naar de bouw, aankoop en modernisering van stallen, schuren, overige boerderijgebouwen en technische installaties, de aankoop van grond en machines, de aanleg van permanente teelten en algemene bestedingen in het kader van bovenvermelde investeringen.
- **Duurzaamheid:** investeringen ter verhoging van de energie-efficiëntie en ter vermindering van emissies in de landbouw, investeringen in de biolandbouw, investeringen ter verbetering van de dierhouderij in de landbouw, investeringen ter

verbetering van de kwaliteit in de productie en ter verbetering van de product- en proceskwaliteit in de landbouw.

- **Productiebeveiliging:** investeringen in bedrijfsmiddelen en overige financieringsbehoeften van de landbouwer. Jonge landbouwers onder 41 jaar kunnen rekenen op gunstigere voorwaarden. Concreet gaat de steun naar de aankoop van bedrijfsmiddelen, dieren en leverings- en toeslagrechten, schuldsaneringen bij contracten over bedrijfsovernames en afkoopsommen bij wijkende erfgenamen.

Het **overkoepelende programma “nieuwe energieën”** ondersteunt kmo's van de energieproductie, onafhankelijk van de gekozen rechtsvorm. De leningen mogen per kredietaanvrager en jaar niet hoger zijn dan 10 miljoen euro. Het deelprogramma “energie van het platteland” financiert investeringen voor het energetische gebruik van hernieuwbare grondstoffen en investeringen van ondernemers van de agrovoedingsindustrie inclusief landbouwers in fotovoltaïsche zonnecellen, wind- en waterenergiecentrales.

De steun van de federale overheid via haar vermogen bij de Rentenbank gaat naar **innovatieprojecten** bij kmo's in de landbouwsector en het agrobusinesscomplex. Het gaat meer bepaald om innovatieve projecten die geschikt zijn om ervaringen te vergaren over de effectiviteit van bepaalde milieu- en diervriendelijke of productietechnische procedés en bedrijfseconomische of financieringstechnische keuzes. Ook in aanmerking komen projecten die zich in bijzondere mate richten op de diversificatie van inkomstenbronnen of die overeenstemmen met de landbouwbeleidsdoelstellingen van de federale overheid. Er zijn twee programmaonderdelen met een aparte aanvraagprocedure:

- **Steun voor markt en praktijkinvoering van innovaties (pilootprojecten) via leningen:** in aanmerking komen innovatieve pilootprojecten in de domeinen productie, verwerking en commercialisering van landbouwproducten en projecten van de niet-agrarische productie (toekenning als de minimis- of kmo-steun). Er wordt gestreefd naar een regionale spreiding van de pilootprojecten. De lening kan tot 100% van de subsidiabele uitgaven bedragen en kan met een ten opzichte van de kapitaalmarkt voordeligere intrestvoet van 5% per jaar voor de eindkredietnemer toegekend worden. De minimumintrestvoet bedraagt 1,5% per jaar. De looptijd van de lening wordt aangepast aan de investering en bedraagt maximaal 20 jaar. De lening loopt via de eigen huisbank.
- **Steun voor experimentele ontwikkeling van innovaties via subsidies:** subsidiabel zijn aankoop, combinatie, vormgeving en gebruik van beschikbare wetenschappelijke, technische, economische en overige vakkennis en vaardigheden om plannen, schema's of ontwerpen uit te werken voor nieuwe, veranderde of verbeterde producten, procedés of diensten. Bij studies om de technische uitvoerbaarheid na te gaan, kan een subsidie verleend worden, die bij kmo's max. 50% en bij onderzoeksinstellingen met publiekrechtelijke opdracht tot 100% van de subsidiabele uitgaven en kosten bedraagt. Bij kosten voor een experimenteel ontwikkelingsproject kan een subsidie verleend worden, die bij middelgrote bedrijven tot 35%, bij kleine bedrijven tot 45% en bij onderzoeksinstellingen met publiekrechtelijke opdracht tot 100% van de subsidiabele uitgaven en kosten bedraagt.

Bronnen

- Bergen D. (2005) *Maatregelen voor jonge landbouwers*, Landbouwraad voor Duitsland en Polen, Berlijn.
 - Bergen D. & Van Bogaert T (2007) *Beschrijving van de landbouw in Duitsland*, Landbouwraad voor Duitsland en Polen, Berlijn.
 - Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz (2010) *Förderung landwirtschaftlicher Unternehmen –2011, Agrarinvestitionsförderungen durch EU, Bund, Länder und die Landwirtschaftliche Rentenbank*, Referat 414, Bonn.
 - Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz (2010) *Förderungsgrundsätze für 2011*, Bonn.
 - Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz (2011) *Rahmenplan der Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes“ für den Zeitraum 2011 - 2014 und Sonderrahmenplan der Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes“: Maßnahmen des Küstenschutzes in Folge des Klimawandels (2009 - 2025)*, Bonn.
 - Tietz A. (2007) *Ländliche Entwicklungsprogramme 2007 bis 2013 im Vergleich – Finanzen, Schwerpunkte, Maßnahmen*, Bundesforschungsanstalt für Landwirtschaft (FAL), Braunschweig.
-